

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**626 NUMARALI DİYARBAKIR ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN TRANSKRİPSİYONU
VE DEĞERLENDİRMESİ (H. 1206- 1207 / M. 1792 – 1793)**

**Bilal AKTAŞ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Tarih Anabilim Dalı**

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Tekin İDEM**

**Haziran-2019
BATMAN**

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

626 NUMARALI DİYARBAKIR ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN TRANSKRİPSİYONU
VE DEĞERLENDİRMESİ (H. 1206- 1207 / M. 1792 – 1793)

Bilal AKTAŞ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Tarih Anabilim Dalı

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Tekin İDEM

Haziran-2019
BATMAN

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAYI

Dr. Öğr. Üyesi Tekin İDEM danışmanlığında Bilal AKTAŞ tarafından hazırlanan “**626 Numaralı Diyarbakır Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (H. 1206- 1207 / M. 1792 – 1793)**” adlı tez çalışması 26/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof. Dr. Mustafa Nuri TÜRKMEN

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Tekin İDEM

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Efe DURMUŞ

İmza

İmza:

İmza:

İmza:

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Doç. Dr. Ferhat KORKMAZ
Enstitü Müdürü

*Bu tez çalışması tarafından nolu proje ile desteklenmiştir.

* Bu ifade tez çalışması yapılırken bir destek alındıysa yazılmalı aksi takdirde silinmez.

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Bilal AKTAŞ

Tarih :

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

626 NUMARA DİYARBAKIR ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRMESİ (H. 1206- 1207 / M. 1792 – 1793)

Bilal AKTAŞ

**Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tekin İDEM

Yıl 2019, 178 Sayfa

Şer'iyye sicilleri, Osmanlı Devleti sosyal, kültürel, iktisadi ve ictimai konular üzerine araştırma yapacaklar için son derece önemli kaynaklardır. Çünkü şer'iyye sicilleri kayıt altına alındığı döneme ışık tutar. Bu siciller, Osmanlı Devleti'nin hukuk sistemi, toplum yapısı, kültürel, iktisadi ve idari yapısına dair önemli bilgiler veren birinci elden kaynaklardır. 59 sayfadan oluşan 626 Numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili'nde, (H. 1206- 1207 / M. 1792 – 1793) yılları arasında Diyarbakır'da meydana gelen ve mahkeme kayıtlarına yansıyan olayları içeren belgeler bulunmaktadır. Şer'iyye sicili'nde, İnsanlar arasında oluşan alacak-verecek meseleleri, vergi, miras, cinayet ve hırsızlık gibi birçok konuda verilen kararlar bulunmaktadır. Bu belgeler çalışmamızın temel iskeletini teşkil eder.

Bu çalışmada, Şer'iyye sicili, Şer'iyye mahkemeleri, Diyarbakır tarihi ve Osmanlı Devleti dönemi Diyarbakır idari taksimatı hakkında kısaca bilgiler verildikten sonra çalışmanın esasını teşkil eden 626 Numaralı Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca çalışmanın sonunda belgede geçen Osmanlıca kelimelerinden oluşan bir sözlük ve eserin orijinal hali bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diyarbakır, Kadı, Osmanlı Devleti, Şer'iyye Mahkemeleri, Şer'iyye Sicili.

ABSTRACT

MS THESIS

TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF DİYARBAKIR SHARİA REGISTER NUMBERED 626 (H. 1206- 1207 / M. 1792 - 1793)

Bilal AKTAŞ

**Batman University Institute Of Social Sciences
Department Of History**

Advisor: Dr. Tekin İDEM

Year 2019, 178 Pages

Sharia registers are very important sources for those who will research on social, cultural, economic issues of the Ottoman Empire. Because the records of the Sharia shed light on the period in which they were recorded. These registers are the first hand sources that provide important information about the legal system, social structure, cultural, economic and administrative structure of the Ottoman Empire. The fifty nine pages Sharia Register contains documents containing events that occurred in Diyarbakır and reflected to the court records between the years 1206-1207 / 1792 – 1793. In the Sharia registry, there are decisions made in many subjects such as tax credit, inheritance, murder and theft among the people. These documents constitute the base of our study.

In this study, brief information about the Sharia registry, Sharia courts, the history of Diyarbakır and the administrative division of Diyarbakır in the Ottoman Empire period were briefly given and the transcription and evaluation of the Sharia Registry Numbered 626, which is the basis of the study, was performed. In addition, at the end of the study, there is a dictionary and the original version of the Ottoman vocabulary in the document.

Keywords: Diyarbakır, Muslim Judge, Ottoman Empire, Sharia Courts, Sharia registers.

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti yüzyıllarca üç kıtaya hükmeden, tarihe damgasını vuran devletlerin başında gelir. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan yıkılışına kadar olan bütün müesseselerinin araştırılarak bütün yönlerinin ortaya konulması dönemin anlaşılması için son derece önemlidir. Kadı sicilleri Osmanlı sosyal, iktisadi ve hukuk tarihi açısından önemli olup birinci elden kaynakların başında gelir.

Osmanlı Devleti'nin temeli şer'i ve örfi hukuk üzerine kuruludur. Bu hukuk kurallarının uygulanabilmesi için Osmanlı Devleti ülke yönetimini kazalara ayırmış ve kazaların başına kadılar atamıştır. Kadıların şer'i mahkemelerde tuttukları kayıtlara Kadı Sicilleri ya da Şer'iyye Sicilleri denir. Bu siciller sayesinde o bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatı, devletin bireyle ve bireyin devletle olan ilişkisi hakkında bilgi sahibi oluruz. Toplamda 59 sayfadan oluşan 626 Numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili, Diyarbakır mahkeme kayıtlarına yansıyan davalar ile merkezden gelen yazıları ihtiva eder. Bu sicilde H. 1206-1207 / M. 1792-1793 yıllarına ait belgeler bulunur. Eserin orijinal hali günümüzde İslam Araştırmaları Merkezi'nde mevcuttur.

Bu çalışmada bana yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Dr. Tekin İDEM ve desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Mustafa Nuri TÜRKMEN hocama teşekkürlerimi sunarım.

Bilal AKTAŞ

Batman-2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR.....	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1.1. Kısaca Diyarbakır Tarihi ve Osmanlı Dönemi İdari Taksimatı	2
1.2. Çalışmanın Amacı ve Diyarbakır Şer’iyye Sicillerine Genel Bir Bakış	4
1.2.1. Osmanlı Hukuk Tarihi Bakımından Şer’iyye Sicilleri	10
1.2.2. Şer’iyye sicillerini Meydana Getiren Belge Türleri.....	11
1.3. Sicillerde Geçen Bazı Kavramlar	15
1.4. Şer’iyye Sicillerinin Oluşumunda Kadılar ve Mahkeme Sicilleri	15
İKİNCİ BÖLÜM	17
2. Transkripsiyonda Takip Edilen Yöntem ve Sicilin Transkripsiyon Metni.....	17
2.1. Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yöntem.....	17
2.2. 626 Nolu Diyarbakır Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyon Metni	18
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	112
3.1. Defterdeki Bazı Hukuki Konular	114
3.1.1. Tereke, Miras ve Nafaka Davaları	114
3.1.2. Cinayet - Hırsızlık	114
3.1.3. Alacak - Verecek ve Borç	114
3.1.4. Berat – Tayin.....	115
3.1.5. Nakliye Talebi.....	115
3.1.6. Talep - İstek.....	115
3.1.7. Kaza ve Nahiye Vergileri.....	116
3.2. Defterde Geçen Meslek Grupları	116
3.3. Defterde Geçen İsimler	117
3.4. Defterde Geçen Cami, Kilise, Han ve Vakıflar.....	118
3.5. Defterde Geçen Mahalle İsimleri	118
3.6. Defterde Geçen Kaza ve Nahiye İsinleri.....	118
3.7. Defterde Geçen Karye İsimleri	119
KAYNAKÇA	121

EKLER	124
EK- 1.....	124
EK- 2.....	135
ÖZGEÇMİŞ	169

KISALTMALAR

age	:	Adı Geçen Eser
agmd.	:	Adı Geçen Madde
bknz.	:	Bakınız
BOA	:	Başbakanlık Osmanlı Arşivleri
C.	:	Cilt
DİA	:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
DŞS 626	:	626 Numaralı Diyarbakır Şer'iyeye Sicili
H.	:	Hicri Yıl
M.	:	Miladi Yıl
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
s.	:	Sayfa
Sa.	:	Sayı
T-	:	Transkript Sayfası
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
vb.	:	Vebenzeri
vs.	:	Vesaire
Yay.	:	Yayıncılık

GİRİŞ

Şer'iyye sicilleri kadı veya kadı naibi tarafından kayıt altına alınan ve Şer'i Mahkemelere yansıyan her türlü konuları içeren defterlerdir. Osmanlı Devleti'nin sosyal, kültürel, idari ve iktisadi gibi birçok konuda bize bilgi verir. Kayıt altına alındığı dönemin birinci elden kaynakları olması nedeniyle Osmanlı sosyal ve ictimai hayatı gibi birçok konu üzerinde araştırma yapacaklar için başvurulan temel kaynakların başında şer'iyye sicilleri gelir.

(H. 1206 – 1207 / M. 1792 - 1793) yılları arasında kaydedilen 626 Numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili'ni konu alan çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Diyarbakır'n kısaca tarihinden bahsedilip ardından Şer'iyye Sicili ve Şer'iyye Sicillerinin oluşumu hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde, çalışmamızın ana unsuru olan Diyarbakır Şer'iyye Sicili'nin transkripsiyonu yapılmıştır. Son bölümde ise, Şer'iyye sicilinin değerlendirilmesi ve sonuç bölümü bulunur. Bu üç bölümün dışında kaynakça, Şer'iyye Sicilinin orijinal metni ve metinde geçen Osmanlıca kelimelerden oluşan bir sözlük bulunur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. KISACA DİYARBAKIR TARİHİ VE OSMANLI DÖNEMİ İDARİ TAKSİMATI

Diyarbakır eski çağlardan beri Karadeniz'i Mezopotamya'ya, Akdeniz'i Basra Körfezine bağlayan yolların üzerinde kurulmuştur. Doğu ve batı arasında bir transit köprü görevi gören Diyarbakır, Dicle vadisine hakim bir tepede inşa edilmiştir. Diyarbakır karasal iklime sahip hem ticari hem de stratejik bir merkez olmuştur. Toprakları oldukça verimli olan bu şehir, çevresini kuşatan surlar sayesinde çok iyi bir şekilde korunmuştur.

Diyarbakır adı kaynaklarda muhtelif şekillerde zikredilmiştir. Diyarbakır ismi ve Diyarbakır merkezi için kullanılan "Amid" adlarının kökeni hakkında muhtelif fikirler bulunmaktadır. İlk zamanlarda "Amida" adı kullanılırken zaman içinde merkez için "Amid" adı kullanılmıştır. Muhtelif kaynaklarda "Kara Amid veya Kara Hamid" adı zikredilmiştir. Diyarbakır'ı çepeçevre saran surların kara bazalt taşından yapılmış olması "Kara" tabirinin kullanılmasına etki etmiştir.¹ Osmanlı Devleti idaresi altındayken Diyarbakır adı eyaletin adıyla Amid adı sadece merkez için kullanılmıştır.² Diyarbakır tarihin tüm dönemlerinde sosyal, siyasal ve ekonomik bir merkez olma özelliğini her zaman korumuştur. Mezopotamya'nın en eski şehirlerinden biri olan Diyarbakır şehri, tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Diyarbakır, Akadlar, Gutiler, Huriler, Mitaniler, Aramiler, Asurlar, İskitler, Persler gibi birçok medeniyetin idaresi altına girmiştir. 639 yılında ise Hz. Ömer döneminde İslam beldesi olan Diyarbakır, 1040 Dandanakan Savaşı'ndan sonra kurulan Büyük Selçuklu Devleti hakimiyetine girmiştir. "4 Kasım 1515'te Bıyıklı Mehmed Paşa'nın Beylerbeyliği tayini ile Osmanlı idari teşkilatı içerisinde beşinci eyalet olarak Diyarbakır eyaletini teşkil etmiştir."³ Osmanlı ülkesi eyaletlere, eyaletler sancaklara, sancaklara kazalara, kazalar da nahiyelere bölünmüştür.

¹ Bu hususta bkz., İbrahim Yılmazçelik, "Diyarbakır Eyaletinin Yeniden Teşkilatlanması (1840-1864)", Osmanlı Ansiklopedisi, Teşkilat, C. 6, Ankara, 1999, s. 222.

² Bu hususta bkz., İbrahim Yılmazçelik, "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır 1790-1840", Ankara, 1995, s. 1-3.

³ Nejat Göyünç, "Diyarbakır Beylerbeyliği'nin İlk İdari Taksimatı", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, Sa. 23, İstanbul, Mart 1969, s. 23-24.

XVIII. Yüzyılda Diyarbakır Eyaletinin İdari Taksimatı

Amid	Çarsancak	Harpur
Ergani	Çüngüş	Çermik
Siverek	Telbisme	Savur
Beşiri	Salat	Birazi
Atak	Tercil	Meyafarikin
Bakos Boşat	Mihrani	Çıska
Mardin	Hasankeyf	Hani
Siirt	Eğil	Çapakçor
Kaza-i Karakeçilü	Birecik	Kulp
Maden	Musul-u Atik ve Cedid	Behramki
Derik	Sağman	Çemişgezek

19. yüzyıl başlarına gelindiğinde Diyarbakır kazalarında çok değişiklik olmamakla beraber yukarıdaki tabloya ek olarak Sincar, Birecik ve Eğil kazaları da dahil edilmiştir.

1840 Tarihli Diyarbakır Eyaleti⁴

1	Amid (Merkez)	13	Hani	25	Nehtan
2	Atak	14	Hasankeyf	26	Peçar
3	Badikan	15	Havidan	27	Ruha
4	Bakos Başat	16	Hayan	28	Rahta
5	Beşiri	17	Hazro	29	Rasulayn
6	Birazi	18	Kulp	30	Salat
7	Bohtan	19	Kurtalan	31	Savur
8	Cizre	20	Lice	32	Siirt
9	Çapakçor	21	Mardin	33	Siverek
10	Eğil	22	Meyyafarikin	34	Şeyhik
11	Garzan	23	Midyat	35	Şirvan
12	Genç	24	Mihrani	36	Zıkni

⁴ Bu hususta bkz. İbrahim Yılmazçelik, age, 1999.

1.2. Çalışmanın Amacı ve Diyarbakır Şer'iyye Sicillerine Genel Bir Bakış

Osmanlı'da idari birim olan kazaların başında görevli olan kadıların mahkemede tuttıkları defterlere şer'iyye sicili denir. Şer'iyye sicillerine "Kadı Defterleri, mahkeme defterleri" gibi tabirler de kullanılmıştır. Şer'iyye sicillerinin başında "Dibace" denilen giriş kısmı bulunur. Dibace kısmında, verilen Allah ve Hz. Peygamber'e saygı ve dua arz edildikten sonra defter kaydını tutan kadı veya kadı naibinin ismi, unvanı, ve göreve başladığı tarihi bulunur.⁵

Şer'iyye sicilleri Osmanlı hukuku, sosyal, kültürel ve ekonomik hayatını anlamada başvuru birinci elden kaynakların başında gelir. Şer'iyye sicillerinde, mahkeme kaydının yanında birçok idari ve kamu hizmetleri konusunda kadının verdiği kararlar ve merkezden gelen emirlerde kayıt altına alınmıştır. Osmanlı Devleti ve Osmanlı toplumu hakkında bize açık ve net bilgi veren kaynakların başında Şer'iyye Sicilleri gelir. Bu siciller, devlet merkeziyle yapılan resmi yazışmaları, halkın talep ve şikayetleri, berat ve fermanlar vb. gibi yazıları ihtiva eder.⁶ Bu defterler sayesinde kaydedildiği bölgenin ekonomik, sosyal yapısı, halkın geçim kaynağı hakkında bilgi sahibi olmamızın yanında devletin bireyle ve bireyin devletle olan ilişkisini de kavramamızı sağlar.

Diyarbakır'ı konu alan çalışmaları incelediğimiz zaman toplamda kaç şer'iyye sicilinin tam bir transkripsiyon çalışması ile çevrildiğinden bahsedememekle beraber bazı çalışmalarda şer'iyye sicillerinden yararlanıldığını görmekteyiz. Aşağıda Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri üzerine yapılmış eserlerden bazıları verilmektedir;

⁵ Bu hususta bkz. Ahmet Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri*, C. I, TTK, İstanbul, 1998, s. 14.

⁶ Bu hususta bkz., Ahmet Akgündüz, age, 1998, s. 12.

- a) 607 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili (Mahmut YILMAZ),
- b) 356 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili (Mehmet BULUT),
- c) 352 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili (Davut ÖZ),
- d) 312 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili (Zikrullah AYKAÇ),
- e) 376 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili (Hasan ÖZGÜR),
- f) 593 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili (Abdullah ALAKAŞ),
- g) 315 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili (İbrahim ÇOŞAR),
- h) 3709, 3712 numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicilleri, Dicle Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi yayınları.
- i) 313 Nolu Şer'iyye Siciline Göre (1135/1722-1213/1798) Yıllarında Amid (Diyarbakır) Sancağında Sosyal ve Ekonomik Durum'' Abdulvahap YILDIZ.
- j) ''Şer'iyye Sicillerine Göre 1824 - 1834 Yıllarında Diyarbakır'da Sosyal İktisadi ve Kültürel Hayat'' Mustafa KORKMAZ.
- k) ''18. yüzyıl Diyarbakır Şer'iyye Sicillerine Göre Din, Gelenek ve Törelerin Kavşağında Osmanlı Amid Ailesi'' Ali ÖZENÇ.
- l) ''Sicill-i Ahval Defterlerinde Diyarbakırlı Yöneticiler'' İshak ŞİMŞEK.

Diyarbakır'a Ait Şer'iyye Sicilleri

Yaptığımız araştırmalarda İSAM (İslam Araştırmaları Merkezi) verilerine göre, Diyarbakır vilayetine ait 158 adet, Dicle, Çermik ve Kulp bölgesine ait 12 adet sicil olmak üzere toplamda 170 adet şer'iyye sicili bulunmaktadır. Diyarbakır'a ait şer'iyye sicilleri aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Sicilin Adı	Numarası	Tarih Aralığı	Varak sayısı
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	231	1271-1272	35
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	266	1305-1307	155
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	267	1201-1204	27
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	275	1320-1322	130
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	276	1315-1320	140
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	277	1317-1322	180
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	279	1304-1305	65
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	280	1266-1268	131
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	281	1281-1282	150
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	282	1291-1292	48
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	283	1279-1280	101

Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	284	1277-1305	125
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	285	1240-1241	37
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	286	1311-1316	125
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	287	1312-1314	180
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	288	1291-1294	125
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	289	1315-1316	90
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	290	1299-1301	65
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	291	1283-1284	120
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	292	1284-1285	94
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	293	1279-1280	100
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	294	1310-1313	136
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	295	1277-1278	140
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	296	1288-1293	192
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	297	1282-1284	120
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	299	1217	35
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	300	1271-1273	120
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	301	1273-1274	69
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	302	1307-1308	84
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	303	1268-1269	35
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	304	1305-1307	204
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	305	1280-1281	115
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	306	1294-1296	211
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	307	1271-1273	51
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	308	1264-1266	145
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	309	1301-1304	100
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	310	1145	35
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	311	1308-1310	160
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	312	1298-1300	84
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	313	1135-1212	104
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	314	1281-1282	145
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	315	1154-1155	46
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	316	1065	31
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	317	1219-1222	58

Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	318	1275-1277	113
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	319	1242-1243	37
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	320	1320-1323	123
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	321	1313-1314	115
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	322	1314-1315	177
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	323	1314-1323	115
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	325	1320-1322	115
Diyarbakır-Lice Şer'iyeye Sicili	326	1307-1311	70
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	327	1205-1206	101
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	328	1252-1253	40
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	329	1287-1288	86
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	330	1311-1318	100
Diyarbakır-Lice Şer'iyeye Sicili	332	1328	87
Diyarbakır-Lice Şer'iyeye Sicili	335	1328-1329	78
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	336	1289-1290	40
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	337	1308-1310	165
Diyarbakır-Lice Şer'iyeye Sicili	338	1331-1336	103
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	339	1323-1324	57
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	340	1314-1315	113
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	341	1319-1322	110
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	342	1301-1303	65
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	343	1317-1319	177
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	344	1316-1318	130
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	345	1298-1301	85
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	346	1246-1248	31
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	347	1237-1239	53
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	348	1277-1282	33
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	349	1169-1170	25
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	351	1238-1239	31
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	352	1136-1264	75
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	353	1256-1257	57
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	354	1275-1277	120
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	355	1208-1209	33

Diyarbakır Şer'iyye Sicili	356	1217-1218	50
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	357	1307-1309	60
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	358	1295-1303	100
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	359	1204-1205	41
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	360	1151-1154	200
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	361	1313-1327	135
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	363	1251-1252	21
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	364	1202-1203	54
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	365	1318-1325	61
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	366	1292-1309	70
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	367	1257-1258	25
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	369	1269-1271	80
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	370	1313-1315	152
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	371	1311-1313	186
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	372	1314-1317	250
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	373	1311-1312	98
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	374	1317-1319	188
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	376	1244-1246	39
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	377	1260-1261	71
Diyarbakır-Çermik Şer'iyye Sicili	399	1325-1326	160
Diyarbakır-Çermik Şer'iyye Sicili	400	1312-1315	38
Diyarbakır-Çermik Şer'iyye Sicili	401	1315	35
Diyarbakır-Çermik Şer'iyye Sicili	402	1309-1315	80
Diyarbakır-Çermik Şer'iyye Sicili	403	1316-1317	100
Diyarbakır-Çermik Şer'iyye Sicili	404	1324-1326	39
Diyarbakır-Çermik Şer'iyye Sicili	405	1310-1311	64
Diyarbakır-Kulp Şer'iyye Sicili	406	1313-1325	81
Diyarbakır-Lice Şer'iyye Sicili	407	1324-1328	97
Diyarbakır-Lice Şer'iyye Sicili	408	1328-1330	72
Diyarbakır-Lice Şer'iyye Sicili	409	1311-1317	60
Diyarbakır-Lice Şer'iyye Sicili	410	1317-1319	78
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	572	1329-1330	135
Diyarbakır Şer'iyye Sicili	573	1332-1341	101

Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	574	1328-1330	187
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	575	1329-1331	94
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	576	1171-1296	27
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	577	1268-1269	18
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	578	1268-1269	95
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	579	1338-1342	100
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	580	1323-1324	193
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	581	1327-1328	195
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	582	1293-1294	115
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	583	1307-1308	140
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	584	1317	155
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	585	1304-1308	159
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	586	1311	195
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	587	1310-1311	118
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	588	1206-1207	56
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	589	1319-1320	103
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	590	1231-1233	31
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	591	1285	45
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	592	1135-1136	54
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	593	1311	103
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	594	1249	23
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	595	1333	91
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	596	1331-1339	150
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	597	1333-1335	150
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	598	1305	190
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	599	1279	72
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	600	1214	22
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	6001	1215	20
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	602	1332	100
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	603	1255	24
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	604	1310-1311	11
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	605	1334	21
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	606	1263	50

Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	607	1256	36
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	608	1323-1326	181
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	609	1328-1330	99
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	610	1338	197
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	611	1315	125
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	612	1331-1336	190
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	613	1305-1307	102
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	614	1305-1321	83
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	615	1330	83
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	616	1326	206
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	617	1324-1326	174
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	618	1326-1327	35
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	619	1330-1332	180
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	620	1332-1333	128
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	621	1327-1328	83
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	622	1330	123
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	623	1332-1333	
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	624	1340-1342	116
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	625	1336	90
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	626	1206-1207	35
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	627	1325-1327	80
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	628	1326-1327	200
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	629	1338	105
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	630	1328-1329	39
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	631	1241-1242	35
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	632	1327	190
Diyarbakır Şer'iyeye Sicili	633	1335-1338	103

1.2.1. Osmanlı Hukuk Tarihi Bakımından Şer'iyeye Sicilleri

“İslam Tarihi'nin ilk devirlerinden itibaren mahkemelerde verilen kararların “Şer'iyeye Sicili” adı verilen defterlere kaydedildiği bilinmektedir.”⁷ Düzenli bir şekilde sürdürülen bu gelenek İslam devletleri ve Osmanlı Devleti hukuk sistemini anlamamıza

⁷ M. Akif Aydın, *Osmanlı'da Hukuk, Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi I*, TTK, İstanbul, 1994, s. 418.

yardımcı olur. İslam hukuku temel olarak Kur'an ve sünnete dayanır. Kuran ve sünnette olmayan konularda ise ülemanın içtihadı esas alınır. “Şer’iyye Sicillerin’de “Şer’i-şerif” tarafından tanzim edilen kararlar şu şekildedir: Özel hukukun dallarından olan şahsın hukuku ile ilgili sicil örneklerinden Osmanlı hukukunda gerçek ve hükmi şahısların bilindiğini; ehliyet, gaiplik, şahsi haklar ve benzeri konulara dair şer’i hükümlerin aynen uygulandığını görüyoruz. Aile hukukuna ait sicil örneklerinden eski Müslüman Türk aile yapısını, nişanlanma, evlenme ve benzeri müesseselerin şer’i hükümlere göre düzenlendiğini, tamamen erkeğe ait olduğu zannedilen boşanma hakkının kadın tarafından da kullanıldığını, nesep, velayet ve nafaka konularının da fıkıh kitaplarındaki şekliyle sonuçlandırıldığını tespit ediyoruz.”⁸

Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan Tanzimat Dönemi’ne kadar geçen asırlar boyunca tüm hukuki sorunların çözüldüğü yegane merci Şer’iyye Mahkemeleridir. Bu mahkemelerde kadınlara “gelen hüküm ve fermanlar ve bunlara verilen cevapları ve gördükleri çeşitli davalara dair vermiş oldukları hükümleri kayıd için kadınlara sicil denilen birer defter tutmalan kanundu.”⁹ Şeriye sicillerinin araştırılması ve günümüze kazandırılması bize, şahıs, miras, aile, borçlar ve ticaret hukukunun işleyişi hakkında bilgiler verir.

1.2.2. Şer’iyye sicillerini Meydana Getiren Belge Türleri

1.2.2.1. Kadılar Tarafından Kaleme Alınan Belgeler

1.2.2.1.1. Hüccetler

Hüccetler, Şer’i Mahkemelerde düzenlenen hukuki bir belgedir. Hüccetin sözlük anlamı “delil, belge, senet, yetkin ve uzmanlaşmış bilim adamlarına verilen unvan”¹⁰ demektir. Hüccetin çoğulu Hüccec’tir. “Osmanlı hukuk terminolojisinde ise hüccet kelimesi iki anlamda kullanılmıştır. Bir anlamı “şahitlik, ikrar, yemin veya yeminden nükul gibi bir davayı ispata yarayan hukuki delillerdir. İkincisi kadı huzurunda taraflardan birinin ikrarını, diğerinin bu ikrarı tasdikini içeren ve bir hükmü ihtiva etmeyen hususlara dair düzenlenmiş belgelere verilen addır. Bu tür belgelerin üst

⁸ Ali Bilgen, *11 Numaralı Şer’iyye Sicili H.1299 – 1301 (M.1882 – 1884)*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 2003, s. 6.

⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*, TTK, Ankara, 1988, s. 109.

¹⁰ İsmail Parlatır, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara 2006, s. 658.

tarafında kadının imzası ve mührü bulunur.’’¹¹ Tanzimat dönemiyle beraber hüccet ifadesi yerine “senedat-ı şer’iyye” tabiri kullanılmıştır. Şer’iyye Mahkemelerinde kadı tarafından hazırlanan hüccetin bir nüshası ilgili kişiye verilir bir nüshası da kadı siciline kayıt edilirdi.’’¹²

1.2.2.1.2. İ’lamlar

Sözlük anlamı olarak “bildirmek, öğretmek, işaret koymak manalarına gelen i’lam (çoğulu i’lamat), terim olarak şer’i bir hükmü ve altında kararı veren hakimın imza ve mührünü taşıyan yazılı belge demektir. Her i’lam belgesi davacının iddiasını dayandığı delilleri, davalının cevabını, varsa def’in sebeplerini, verilen hükmün gerekçelerini ve nasıl karar verildiğine dair kayıtları ihtiva eder. İ’lam belgelerini diğer şer’iyye sicilleri kayıtlarından ayıran en önemli özellik hakimın verdiği kararı ihtiva etmesidir.’’¹³ Yargılama bittikten sonra kadı şeri hükümlere göre karar verir ve bu karara göre i’lamlar hazırlanır. İ’lamın birer nüshası davacı ve davalıya verilir ve bir nüshası da kadı siciline kaydedilir.

Şer’iyye Mahkemelerinde tanzim edilen i’lamlarda şu özelliklerin bulunması zorunludur. İ’lam’da kadının mühür ve imzasının yanısıra davanın görüldüğü tarih yer alır. ‘‘İ’lamlar, konularına göre, vekalet, nafaka, miras, evlenme ve boşanma i’lamları gibi isimler alırlar.’’¹⁴

1.2.2.1.3. Maruzlar

Ma’ruz sözlükte, “arzolunmuş, sunulmuş, takdim edilmiş, dile getirilmiş’’¹⁵ gibi anlamları vardır. Ma’ruzlar bazı benzer yönleriyle i’lam ile karıştırılmıştır. “Kadının imza ve mührünü taşıyan her belgeye i’lam denildiği ve bu sebeple arşivlerde birçok maruzun i’lam diye kaydedildiği görülür. Şer’iyye mahkemelerinde kadı yargılamayı tamamladıktan sonra verdiği kararı önce taraflara şifahi olarak bildirir, daha sonra kararın gerekçelerini de ihtiva eden bir i’lam tanzim ederek davacı ve davalıya birer suretini verir; bir suretini de sicile kaydeder.’’¹⁶ Ma’ruzların i’lamlarla karıştırılmasındaki bir diğer sebep de çoğu i’lamın başında “Ma’ruz-u dai devlet-i

¹¹ Ahmet Akgündüz – Mustafa Oğuz, “Hüccet”, *DİA*, C. 18, İstanbul, 1998, s. 446.

¹² Bu hususta bkz, Ahmet Akgündüz, *Şer’iyye Sicilleri*, C. I, TTK, İstanbul, 1998.

¹³ Ahmet Akgündüz, “İ’lam”, *DİA*, C. 22, İstanbul, 2000, s. 72.

¹⁴ Ahmet Akgündüz, age, , C. I, TTK, İstanbul, 1998, s. 46.

¹⁵ İsmail Parlatır, age, s. 1015.

¹⁶ Ahmet Akgündüz, agmd, *DİA*, İstanbul, 2000, s. 72.

*aliyyeleridir ki*¹⁷ cümlesinin bulunmasından kaynaklanır. İ'lamda kadının kararı bulunurken, ma'ruzda kadı kararı bulunmaz.

Özet olarak bir ma'ruzun tertip edilmesinde, bir astın üst makama yazdığı bir durumu bir isteği-dileği veya bir şikayeti bildirmesidir. Ma'ruzun sonunda “huzur-u alilerine arz ve i'lam olundu” gibi ibarelerin yer alır. “*Belgenin içinde i'lam kelimesinin geçmesi bunun i'lam olduğunu göstermez.*”¹⁸

1.2.2.1.4. Müraseleler

Mürasele sözlükte, “*Mektuplaşma, yazışma, muhabere, hukukta, kadıların naip temini için yazdıkları resmi mektup.*”¹⁹ “*Şeriye sicillerinde yer alan ve kadının kendisine denk veya daha aşağı rütbedeki şahıs yahut makamlara hitaben kaleme aldığı yazılı belgelere mürasele denir.*”²⁰ Kadılar, bunun dışında merkezden gönderilen bir ferman, bir emir üzerine zanlı olan kişi ya da kişilerin tutuklanması için mahalli kethüdalara resmi yazı yazabilirlerdi.

1.2.2.2. Diğer Makamlardan Gönderilen Belgeler

1.2.2.2.1. Padişah'tan Gelen Ferman ve Buyruklar

Sözlükte, “*Emir, buyruk, padişah buyruğu, padişahın yazılı emri, berat*”²¹ gibi anlamlara gelir. Padişah'tan sadrazama, vezirlere, beylerbeylerine, sancakbeylerine, kadınlara, komutanlara ve devlet ricaline gönderilen padişahın mühür ve imzasını taşıyan emir bildiren belgedir. “*Divan-ı Hümayun veya Paşakapısı'nda ki divanlarda alınan kararlara uygun olarak yazılan ve üzerinde tuğra bulunan padişah emirlerinin (buyruk) genel adıdır.*”²² Fermanlar padişahlar tarafından iki hususta çıkarılabilir. Bunlardan biri şer'i diğeri örfi konuda düzenlenirdi. Fermanlar, “*Birincisi; padişahın, İslam hukukunun tanıdığı yasama yetkisine dayanarak ve icra kuvvetinin başı olarak kaleme aldığı ferman ve beratlardır. İkincisi ise; halkı değil de şahısları ilgilendiren mevzular*

¹⁷ Ahmet Akgündüz, age, 1998, s. 48.

¹⁸ Ahmet Akgündüz, age, 1998, s. 48.

¹⁹ İsmail Parlatır, age, s.1187.

²⁰ Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri I*, TTK, Ankara, 1990, s. 56.

²¹ İsmail Parlatır, age, s. 1015.

²² H. İbrahim Şener, “Ferman”, *DİA*, C. 12, İstanbul, 1995, s. 400.

ile ilgili ferman ve beratlardır.’²³ Kadılara gönderilen fermanların bir nüshası Şer’iyye Siciline kaydedilir.

1.2.2.2.2. Sadrazam, Beylerbeyi ve Kazaskerden Gelen Buyrulduklar

Sözlükte, “Sadaret makamından divan yazısıyla yazılan bir tür emirname.’²⁴ “Osmanlı diplomatiğinde yüksek rütbeli görevlilerin kendilerinden aşağı mevkilerde bulunanlara gönderdikleri emirler için kullanılan bir terim.’²⁵ Genel olarak Sadrazamın alt rütbedeki vezir, defterdar, kazasker, beylerbeyi, vali gibi devlet memurlarına gönderdiği sadrazamın mühür ve imzasını taşıyan emir içeren belgedir. Sadrazam dışında defterdar ve kazaskerlerde kendi alt rütbelilerindeki görevlilere buyruldu gönderebilirdi.

1.2.2.2.3. Tezkireler

Sözlükte, “Not kağıdı, pusula, varaka, bir şehrin içinde bulunan resmi daireler arasındaki yazışma.’²⁶ “Osmanlı diplomatiğinde çeşitli bürolar veya kişiler tarafından kaleme alınan ve konuyu özet halinde açıklayan belgeler için kullanılmış²⁷ bir tabirdir. Ferit Develioğlu’na göre; Tezkire, “hükümetten alınan izin kağıdıdır’²⁸

Tezkireler üst rütbedeki devlet memurlarına bağlı tezkireciler tarafından kaleme alınırdı. Tezkirelerin bir nüshası kendilerine berat ile görev nasb edilen memurlara verilir, bir nüshası Şer’iyye Siciline kaydedilirdi.

1.2.2.2.4. Temessükler

Sözlük anlamı olarak, “tutunmak, sarılmak, yapışmak” manasına gelen temessük diplomatik dilinde borç verilmesi, borcun ödenmesi, bir şeyin teslim edilmesi veya teslim alınması gibi durumlarda karşı tarafa verilen belgeyi ifade eder.²⁹ Temessük’ün diğer bir anlamı senettir. Temessük ile bir kişi, nakit, taşınır veya

²³ Ahmet Akgündüz, age, 1990, s. 57.

²⁴ İsmail Parlatır, age, s.220.

²⁵ Mübahat S. Kütükoğlu, “Buyruldu’, *DİA*, C. 6, İstanbul, 1992, s. 478.

²⁶ İsmail Parlatır, age, s. 1719.

²⁷ Mübahat S. Kütükoğlu, “Tezkire’ *DİA*, C. 41, İstanbul, 2012, s. 73.

²⁸ Ferit Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, 1988, s. 987.

²⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, “Temessük’, *DİA*, C. 40, İstanbul, 2011, s. 413.

taşınmaz bir mal üzerinde tasarruf hakkı elde eder. Günümüzde ise temessük yerini “tapu”ya bırakmıştır.

1.3. Sicillerde Geçen Bazı Kavramlar

1.3.1. Mahdar / Mahzar

Resmi makamlara verilmek üzere istek-talep, teşekkür ve şikayet gibi konular için hazırlanan birden çok imza taşıyan arzuhallere mahdar/mahzar denir. “*Belgenin altında, mecliste hazır bulunan ve meseleye vakıf olan başta subaşı, çavuş ve muhızır gibi şahısların beyanlarına ve imzalarına mahdar denir.*”³⁰ Sözlükte ise, “*hazır bulunulan yer, huzur*” anlamına gelen mahzar (mahdar) kelimesi, *fıkıh literatüründe “ taraflar ve şahitlerinin hakim huzurunda dava ile ilgili olarak sundukları bilgi ve delillerin, ikrar, yemin veya inkarın kaydedildiği belge ve defter” manasında kullanılmıştır.*”³¹

1.3.2. Sicil

Sicil, hukuk uygulamalarının ve mahkeme kayıtlarını içeren defterlerin ve eserlerin ortak adıdır. Sicil veya çoğulu olan sicillat “*yargı kararını içeren belge, i’lâm, mahkeme defteri*”³² anlamına gelir. Mahkemelerde kadılar tarafından verilen kararlar, merkezden gelen ferman, buyruldu, berat gibi emir ve tayin bildiren belgelerin bir nüshasının kaydedildiği defterlere sicil denir.

1.4. Şer’iyye Sicillerinin Oluşumunda Kadılar ve Mahkeme Sicilleri

Kadılar, Osmanlı’da idari bir birim olan kazaları yöneten, medresenin en üst kısımlarından mezun olan ve ilmiye sınıfına mensup görevlilerdir. Kadılar, “*Osmanlı Devleti’nde, mahkemede hakimlik, aynı zamanda şehir ve kasabaların belediye işleri ile bugünkü noterlik işlerini yapan, hükümetin mahalli herhangi bir iş hakkında fermanlarının infaz ve tatbikinde yetkili olan kimseye kadı denilirdi.*”³³

³⁰ Ahmet Akgündüz, age, 1998, s. 45.

³¹ Mehmet İpşirli, “Mahzar”, *DİA*, C. 27, İstanbul, 2003, s. 398.

³² Fahrettin Atar, “Şurut ve Sicillat”, *DİA*, C. 39, İstanbul, 2010, s. 270.

³³ Zekeriya Bülbül, *Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2013, s. 201.

*“Kaza, kadının yargı alanına giren bölge anlamına gelmektedir.”*³⁴ Her kazanın başında bir kadı vardır. Kadı hem kazanın en üst mülki amiri hemde mahkeme başkanıydı. Mahkemelerde kadılara yardımcı olarak naipler, katipler, muhızırbaşları, muhızırlar, hademeler ve mübaşirler görev alırlardı. Mahkemelerde her türlü dava, miras, evlenme-boşanma, nafaka gibi konular görülürdü. Kadıların mahkeme kayıtlarını ve merkezden gelen emirlerin bir suretini kaydettiği defterlerede “’şer’iyye sicili” denir. Osmanlının kuruluşundan bu yana görev ve ilgi alanına giren tüm konular sicillere kaydedilmiş, böylece bir bölgenin ekonomik, sosyal ve hukuk tarihi hakkında araştırma yapanlar için bulunmaz bir eser meydana gelmiştir.

³⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, age, 1984, s. 126.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Transkripsiyonda Takip Edilen Yöntem ve Sicilin Transkripsiyon Metni

2.1. Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonunda Takip Edilen Yöntem

626 Numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu (H. 1206-1207/ M. 1792–1793) yılları arasını kapsamaktadır. Bu sicil, 35 varaktan (59 sayfadan) oluşur. İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)'da 7093 demirbaş ve 307 yaka numarasıyla kaydedilmiştir.

626 Numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili Şer'iyye sicilini transkript edilirken silinmiş görüntüsü çıkmamış kelimeler, (**Silik**) şeklinde gösterilmiştir. Okunamayan yerler için (...) şekli tercih edilmiştir. Okunuşları tereddütlü kelimelerin sonuna (?) konmuştur. Sayfalar **T-1, T-2, ...** şeklinde numaralandırılmış olup buradaki **1, 2, ...** sayıları sayfa numarasını belirtmektedir. Transkriptte, iki okunuş arasındaki tereddütlü durumlarda her iki okunuş şekli de yan yana yazılmış ve aralarına (/) işareti konulmuştur.

2.2. 626 Nolu Diyarbakır Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyon Metni

T-1

DŞS. 1/1

İşbu iki yüz altı senesi Ramazan'ül-mübareğın yedinci günü ve şuhur-u rumiyeden Nisan'ın on yedinci yevm-i sebt amid muzafatından Mardin kazasında vaki' Koruk nam-ı karyeden ahmed bin Hasan yediyle bir deste şa'ir semenli ve bir miktar medfuk şa'ir ve bir deste kul divan çavuşu ve ruus çavuşu Ağa yediyle meclis-i şer'e vurun ve sene-i mezkurenin 'örf-ü belde üzere hasad ve mehavisı yevm-i mezkureden olduğu sicil-i mahfuza kayd şod 27 Ramazan sene 1206

DŞS. 1/2

Bir günde kırktan ziyade sipahilere me'mur havacegan Divan-ı Hümayun sa'adeti Mehmed Emin Efendi Mardin'e 'azimetinde ve Genç Mehmet Tatar-ı Bağdad'a 'azimetinde ve yine Bağdad Tatarı Molla Mehmed intisabına(?) 'azimetinde erkab olunan on dokuz re's Menzilci Abdalbaki Paşa'nın matlubeye kayd şod 21 Şevval sene 1206.

DŞS. 1/3

Def'a bir günde kırktan ziyade Bağdad valisinin hazinedarı Asitane 'azimetinde ve Bağdad Tatar Ağasının yeğeni Bağdad 'azimetinde otuz üç re's bargirin ücretini merkumenin matlubeye kayd şod 21 Şevval sene 1206.

DŞS. 1/4

Menzilcinin Devlet Tatarı Mustafa Ağa ve çukadarı erkab ettirdiği bargirlerden Siverek'ten rukiyye(?) 'azimetlerinde helak olan üç re's bargir taleb olunacak kayd şod 21 Ramazan sene 1206.

DŞS. 1/5

Menzilcinin Bağdad'tan 'avdet birle Asitane'ye da'im Uzun Abdullah Paşazade Sa'id Beğ'e erkab olunan bir günde kırktan ziyade elli altı re's bargir ücreti taleb olunacak kayd şod 20 Muharrem sene 1206

DŞS. 1/6

İşbu bin iki yüz yedi senesinde menzil i'malının taksit-i evveli sihanesi cümle ma'rifetleriyle tevzi' olunduk da iki yüz altı senesinde vaki' kendisine menzil i'malının taksit-i sani hesab-ı kezalik cümle ma'rifetleriyle menzilci Abdalbaki Paşa'dan ru'yet olduğu ber vech-i atiyüz- zikr olunur. 6450 guruş sihane-i mezkurun cem'an yekunu hesab-ı ru'yet olduğu zeyl defterde mezkurdur

Bir Mefsad Mahkemesi

Kazalar ki Savur ve Hani ve Hasankeyf ve Tercil ve Telbisme ve Atak ve Çıkska ve Mihrani ve Bakos Boşat ve Meyafarikin on 'aded kazalar ki müraseleleri 'aynıyla tard ve dahi bu mahaller senede bir aded menzilci-i merkumenin taksit-i sani olan menzil i'malından ve sair matlubuna tekasür birle baki mutalib taksit-i evveli menzil sihanesine idhal olunmuştur 2.065 guruş hesabı ru'yet

$$450 + 2020 + 3980 = 6450 \text{ Guruş}$$

T-2**DŞS. 2/1**

Bu def'a musaliha emrini getüren devlet Tatarlarından Hüseyin tatarı deyn-i memleket olmak üzere sa'adettü Mütessellim Ağa'nın kethüdası Esseyid İbrahim Ağa'dan ve defter kethüdalığı malından(?) 150 guruş istidane olunmuştur 9 Şaban sene 1206

DŞS. 2/2

Def'a ba-mürasele ağa-yı mümaileyhin sahur hususu için sahurun hazret-i şehriyariye Mustafa Paşa tarafından Selam Ağa'sına ruz-u mürre masarif için defter kethüdalığı(?) malından baki kalan el-'as 6 Ramazan sene 1206

DŞS. 2/3

Ba-mürasele Kara havace'den Ömer Ağa'dan def'a musaliha emr-i sureti getirülen devlet tatarına hizmet ser kimesne bu def'a ba-mürasele sa'adettü Esseyid İbrahim ağa-yı mümaileyh Selam Ağasına yirmi günlük ruz-u mürre masarif için işbu mahalle-i mezbur istidane olunmuştur 20 Şevval sene 1206

Def'a sa'adetlü Ağa-yı mümaileyhin sekiz günlük ba-mürasele selam ağası için istidane olunmuştur 5 Şevval sene 1206

DŞS. 2/4

Voyvoda Ağa hazretlerinin kethüdası ağa hazretlerinden Mustafa Paşa tarafından selam ağasına ve gerekde Mustafa ağaya hizmet verilmiş 8 Şevval sene 1206

DŞS. 2/5

Divangane(?) taifesinin ta'addileri mu'ayyen için ağayı mümaileyhden ba-mürasele balada mezkur Karahoca'nın verdiği hisse-i ruiyet olunmağla minha 5 Zilhicce sene 1206

DŞS. 2/6

Baki dört 'aded mürasele muciblerince ağayı mümaileyhin mutalebatı olup rahmeten lill-fukara iki yüz yedi senesi taksit-i evveli menzil masarif sihanesine idhal eyleyüp meblağ-ı mezkur bin altı yüz kırk beş guruş mürasele-i vahde birle tevfik olunduğu işbu mahalle-i şer' verilmiştir.

150+75 = 225	30+300+120+1200=1650	1650+25 = 1675	1675-30 = 1645
Guruş	Guruş	Guruş	Guruş

Tecdid berat-ı malikane emrini getüren devlet tatarı Osman Ağa'ya hizmet 'inayetlü voyvoda ağa hazretinden mübaya'a emrini getüren ref' ve alisi efendimizin çukadarı İbrahim Ağaya hizmet voyvoda ağa hazretlerinden ba-mürasele

DŞS. 2/7

Defter Kethüdalığı Malı Beyan Olunur

Hacı müteveli Mehmed Efendiden bil-vekalet bin iki yüz altı senesine mahsuben dört rub' hassa matlub vezira-yı 'azam hazretlerinin kapusu nizam için emr-i 'alışan getüren sadrazam tatarına ba-mürasele su yolunun ta'mirine ba-mürasele Hacı müteveli Efendi de tatar hazret-i sadaretpenahi Mehmed Ağaya sihane defterleri aslına memur vech-i hizmet ba-mürasele 'adalet emri getürendir kamilen gediklülerinden Yusuf Ağaya Hizmet ba-mürasele taife-i tatarane tahmil için bargir verilmemesini natık emr-i ali getüren hazret-i sadaretpenahi tatarı Abdulhamid'e hizmet ba-mürasele yalnız iki yüz

yirmi beş guruş kalıp evvel dahi bu def'a mahlulat-ı mukata'at tashih hususuna memur çukadarı hazret-i sadaretpenahi Hüseyin Ağaya verilüp bundan ma'ada dahi iki yüz yetmiş beş guruş iki yüz yedi senesi malından cem'an beş yüz guruş ba-mürasele hizmet verilmiştir

100 100 Guruş	725 - 25=700 Guruş	500-50 = 450 Guruş 450-200=250 Guruş	250-20=230 Guruş
------------------	--------------------	---	------------------

T-3

DŞS. 3/1

Ya Fettah Ya Rezzak Ya Allah Ve Ya Nesta'in

E'uzu Billahi Mine's-Şeytanir Racim Bismillahirrahmanirrahim

Rabbi yessir velatü 'assir rabbi temmim ve temmim bilhayr Ya Allah Ya mu'in 'izzetmeab şerif nisab samahat-ı iktisab mefahir'ul-kudat Mevlana Osman Efendi ram-ı mevkufen tahiyat-ı layika ve teslimat-ı faika inha olunur ki işbu sene-i sitte ve mieteyn ve elf. Recebü'l-ferdi muntasıfından zabt itmek üzere ba hatt-ı hümayun şevketmakrun bervech-i mansın mutasarrıf olduğum Amid kazasının umur-u şer'iyyesi niyabeti tarafımızdan cenabınıza ihale ve tefviz olunmuştur gerektir ki kaza-i mezburu şehir-i mübarek mezbur muntasıfından binniyabet zabt idüb beynel ihale icrayı ahkam'uş-şer'iyye ve vak'a olan mevtayı 'askeriye muhalefetini tahrir ve beynel vuruş bil-farziyyet'üş-şer'iyyete tevzi' ve taksim eyleyüp cadde-i şer'ten sermed inhıraf eyleyesüz vesselam.

El-'adl'üd-da'iyullah vülatül'umma

Mehmed Emin Kadı Kazayı Amid

DŞS. 3/2

'İzzetmeab şerafetül küttap Amid Mahkemesinde reisülküttap samahatlü Esseyid Abdulkadir Efendi ram-ı muvaffaken gıbbe't tahiyet'us safiyye inha olunur ki işbu sene-i sitte ve mieteyn ve elf Recebü'l-ferdinin nısfından zabt itmek üzere ba-mürasele-i şer'iyye Amid kazasının umur-u şer'iyyesi bin-niyabete 'uhde-i 'acizanem tefviz ve ihale olunmağın sen cümlelerin mu'temed ve bendidesi ve bundan akdem dahi her vecihle sadakatiniz ma'lum olduğundan dikkat-ı hükümetimizde tarafımızdan bab niyabeti sana tefviz ve ihale zamanında savb-ı şer'-i kavlıden işbu mürasele-i şer'iyye ısdar ve yedinize ihale olunmuştur ki beynel ihale vaki' olan hususu terafi'-i şer'-i 'ali eyleyesüz vesselam

DŞS. 3/3

'İzzetmeab medine-yi ta'addi mahkemesinde bab naibimiz reisülküttap şerafetlü Esseyid Abdulkadir Efendi dam-ı muvaffaken gıbbe't tahiyet'ül behiyye inha olunur mahkeme-i mezburede bab muhızrlarından işbu ba'is'ül-mürasele Esseyid İbrahim emektarı sadakatkar ve mücerrebül etvar olduğu ledel ifham muhızrlığı hizmetinde müstahdem olunmak için bu şer'i kavlimden mürasele tahrir ve ısdar olunmuştur 'aleyh-i te'ala gerektir ki merkum Esseyid İbrahim kısmet muhızrlığı hizmetinde istihdam ettirüp kemal-ı basiret istikamet üzere hareket eylesin tenbih eyleyüp mucib-i mürasele ile 'amil olasız vesselam. 25 Şevval sene 1206.

'İzzetmeab Amid kazasında Şafi'i müftisi

Esseyid Mahmud Efendi

DŞS. 3/4

Ba'de's selam inha olunur ki kaza-i mezburda ihale beyinde hüsnü sülükün tarafımıza inha ve şafi'i müftülüğü kemakan hakkında istid'a olunmağla tarafımıza yine sika ibka olunmuştur gerektir ki ledel istifta esah-ı akval olunmuştur şafi'i aleyhimurrahmet ile ifta idüb keteb-i mu'tebereden nakl-ı sarih imzalar kerre-i Amid kazasında şafi'i müftisi olduğun tasrih eylesin vesselam tahriren fi'l yevm'ür rabi' işrin Ramazn'ül-mübarek sene sitte ve mieteyn ve elf

Elfakir Mehmed Mekki

'Afa 'anhu

T-4

DŞS. 4/1

Akza-yı kuzati'l-muslimin, evla-yı vulati'l-muvahhidin, ma'denu'l-fazl ve'l-yakin, rafi'-i a'lam-ı şer'iyye ve'd-din, varis-i ulumi'l-enbiya ve'l-murselin el-muhtass bi-mezid-i inayeti'l-meliki'l-mu'in Anadolu'nun orta kolunda mübeyyen ve yesarında vaki' Mevlana zidet fezailuhum ve mefahir'ul kudat ve'l hükkam ma'denu'l-fazail ve'l-eklam kudat-ı tevvab zide fezailuhum ve mefarih'ul-emasil ve'l-akran a'yan ve zabitan ve vech-i memleket ve iş erleri zide kadruhu tevki'-i ref'i hümayun ve ısdar olacak ma'lum ola ki el-halet-i haza Devlet-i Aliye ile Rusya Devleti beyinde işbu bin iki yüz altı senesi Cemazilevvelin on beşinci gününden meval-i salh ve silah tarafeyn

murahasları beyinlerinde bilmüzakere karargir senadat ile karin ihtitam olup bu surette Anadolu da vaki' kazalarda müsenna için bundan akdem müretteb olan 'asakirden şimdiye dek henüz yerlerinden hareket itmeyen ve esna-yı tarikte bulunanların tevkif ve i'adeleriyle sükkân-ı memleket ve neferleri ru'iyet bu vecihle masarîf ve hasardan siyanet-i husulet irade-i padişahanem ta'alluk itmekten naşı siz ki Mevlana ve sair mumaileyhsin taht-ı hükümet ve kazanızdan müsenna için müretteb olup şimdiye dek henüz yerlerinden hareket itmemiş olan sunuf-u 'askeriyeden kemakan memleketlerinde tevkiflerini bu yolda bulunanların memleketlerine 'avdet eylemelerini iktizasına kürr-i i'lam ve Devlet-i Aliye ve vilayetlerinden hareket itmeyen 'asakir için ahali-i fukaradan alınan meblağ her ne ise ashabına tamamen ve kamilen red ve teslim hususuna bil ittîfak ihtîmam ve dikkat-ı 'afuları bahanesiyle sair ve 'alenen bir ferden bir akçe ve bir hibe alınmamak ve öldürülmamak maddelerine cümleliz bil nefis akdem ve gayret ve taraf-ı hümayunum için isticlab ve 'avdet-i cizyeye sarf-ı mukadderet eylemeniz fermanım olmağın i'lamen ve ifhamen rikab-ı Hümayundan hasseten işbu emri 'alışanım ısdar ve Devleti Aliyem tatarlarından Hüseyin ile irsal olunmuştur İmdi ve sebat-ı tenbihat ve idaranem muktezasına ri'ayet ederek müsennaya müretteb 'asakirden bu ana değin yerlerinden hareket itmeyen ve elyevm yolunda bulunan ecnas-ı 'asakir mevcudunu tevfik ve i'adeye mübaderet sükkân-ı memleket ve ahali ve fukaraya ve za'ifayı her halde hasarat ve ta'addiyatından himayet ve hilaf fermanım ve mugayyir rıza ve za'i tecviz ile mazhar muaheze ve 'ikab olmaktan 'gayet'ül gaye tahaşi ve mecanib eylemeniz babında ferman-ı 'alışanım ısdar olmuştur buyurdum ki vusul bulduk ta bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafte-i sudur olan ferman vacibul etba' ve lazım'ul- imtitak mazmun ve ita'at makrunuyla 'amel ve hareket eyleyüp hilafetten bigayet mücanebet eylesin şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'tîmad kılâsîz tahrir olup Cemazilahir sene sitte ve mieteyn ve elf.

Makam-ı Kostantiniyye el-Mahrusa

DŞS. 4/2

Akza-yı kuzatî'l-muslimin, evla-yı vulatî'l-muvahhidin, ma'denu'l-fazl ve'l-yakin, rafi'-i i'lam-ı şer'iyye ve'd-din, varis-i ulumi'l-enbiya ve'l-murselin el-muhtass bi-mezid-i inayeti'l-meliki'l-mu'in Anadolu'nun orta kolunda mübeyyen ve yesarında vaki' Mevlana zidet fezailuhum ve mefahir'ul-kudat ve'l-hükkam ma'denu'l-fazail ve'l-ekarım kudat-ı tevvab zide fezailuhum ve mefarih'ul-emasil ve'l-akran a'yan ve zabitan ve vech-i memleket ve iş erleri zide kadruhu tevki'-i ref'i hümayun ve ısdar olacak

ma'lum ola ki el-halet-i haza Devlet-i Aliye ile Rusya Devleti beyninde işbu bin iki yüz altı senesi Cemazilevvel'in

T-5

on beşinci gününden meval-i salh ve silah tarafeyn murahhasları beyinlerinde bilmüzakere karargir senadat ile karin ihtitam olup bu surette Anadolu vaki' kazalarda müsenna için bundan akdem müretteb olan 'asakirden şimdiye dek henüz yerlerinden hareket itmeyen ve esna-yı tarikte bulunanların tevkif ve i'adeleriyle sükkân-ı memleket ve neferleri ru'iyet bu vecihle masarif ve hasardan siyanet-i husulet irade-i padişahanem ta'alluk itmekten naşı siz ki Mevlana ve sair mumaileyhsin taht-ı hükümet ve kazanızdan müsenna için müretteb olup şimdiye dek henüz yerlerinden hareket itmemiş olan sunuf-u 'askeriyeden kemakan memleketlerinde tevkiflerini bu yolda bulunanların memleketlerine 'avdet eylemelerini iktizasına kürre-i i'lam ve Devlet-i Aliye ve vilayetlerinde mezkur i'timad-ı 'asakir için ahali-i fukaradan alınan meblağ her ne ise ashaplarına tamamen ve kamilen red ve teslim hususuna bil-ittifak ihtimam ve dikkat-ı 'afuları bahanesiyle sair ve 'alenen bir ferden bir akçe ve bir hibe alınmamak ve oldurulmamak maddelerine cümleliz bin-nefs akdem ve gayret ve taraf-ı hümayunum içinahali-i fukaradan isticlab ve 'avdet-i cizyeye sarf-ı mukadderet eylemeniz fermanım olmağın i'lamen ve ifhamen rikab-ı Hümayundan hasseten işbu emr-i 'alışanım ısdar verile irsal olunmuştur İmdi ve sebat-ı tenbihat ve idaranem muktezasına ri'ayet ederek müsennaya müretteb 'asakirden bu ana değın yerlerinden hareket itmeyen ve elyevm yolunda bulunan ecnas-ı 'asakir mevcudunu tevkif ve i'adeye mübaderet sükkân-ı memleket ve ahali ve fukaraya ve za'ifayı her halde hasarat ve ta'addide himayet ve hilaf fermanım ve mugayyir rıza ve za'i tecviz ile mazhar muaheze ve 'ikab olmaktan 'gayet'ül gaye tahaşi ve mecanib eylemeniz babında ferman-ı 'alışanım ısdar olmuştur buyurdum ki vusul bulduk ta bu babda vech-i meşruh üzere şerefyaft-e-i sudur olan ferman vacibul etba' ve lazım'ul imtitak mazmun ve ita'at makrunum 'amel ve hareket eyleyüp hilafında tahaşi ve bigayet mücanebet eylesün şöyle bilesin 'alame-i şerife i'timad kılâsız tahrir olup Cemazilahir sene sitte ve mieteyn ve elf. Hala Amid mahkemesinde bab naibimiz reisülküttap şerafetlü Esseyid Abdulkadir Kostantiniyye el-mahmiyye Efendi dam-ı mevkifen ba'de't tahiyet'ül vafiye inha olunur ki bundan akdem mahkeme-i mezburda ba-berat-ı 'ali katip olan Hafız Elhac Ali Efendi fevt olup hizmet-i lazıması mu'tel kalmağın yerine erbab-ı istihkak ve isti'dadın işbu ba'is'ül mürasele Esseyid Hüseyin Efendi nasb ve ta'yin

olunup katib-i mezkur kendiye tevcih ve 'inayet buyurulması niyazı der 'adl-i 'arz ve i'lam olunup berat zuhuruna değin hizmet-i kitabette istihdam ettirmenizi meşevv(?) işbu mürasele tahrir ve ısdar olunmuştur kerektir ki müteveffayı mezburun yerine mümaileyh Esseyid Hüseyin Efendi'yi hizmet-i kitabette istihdam ettirip mucib mürasele ile 'amil olasız vessalam 27 Şaban sene 1206.

DŞS. 5

Hala mahruse-i Amid'te seccade paydayı şer'iyyet 'azametlü Efendi hazretleri kıdvet'ül-emasil ve'l-akran serturna-yı dergah-ı Ali hakaniyan ve ağayı serdengeçityan ve 'alemdaran olacak ihtiyarları zidet meffen(?) İnha olunur ki medine-i mezbure serdar nasb ve ta'yin olunan kıdvet'ül-emasil (...) Elhac Mehmed refi'-i bende zide kadruhunun müddeti teknil olup ocak tarafından ağayı mektun zuhur edinceye kadar serdar-ı mezbur zabt u rabtına karar ve muktedir kimesnenin nasb ve ta'yin olunması lazım ve mukteza olunmağın erbab-ı istihkaktan ocaklusuna merza ve muhtarı ocaklusuyla Hasan zide katibi beriyyen

T-6

serturnayı ocak kıdvet'ül-emasil ve'l-akran Ahmed Ağa zide kadruhu medine-i mezbure serdar nasb olunmağla zabtı için tarafımızdan iş buyuruldu tahrir ve yedine i'ta buyurulmuştur rehine-i Te'ala Asitane-i Aliye'den ocak mektub vurud edinceye kadar ağayı mümaileyh evla-i ketre zabt ve serdar olup ocak hususunda ahirinden(?) dışarı hareket eylemeyesin ve sen dahi serdar-ı mummaileyhsin gerektir ki memur olduğun umurda sadakat ve istikamet ile kıyam ve medine-i mezburun leyl ve neharı ahali-i beldenin emin ve rahatı muhafazası emrinde ğayuran-ı(?) basiret ve bin iki yüz altı senesinde Ramazan guresinden zabt ve fukarad-ı da'iyye bu vech-i rencide dermeyen olmasından gayet hırs ve müba'adet eyleyesin 29 Şaban sene 1206.

DŞS. 6/1

Amid'te Nasuh Paşa Suku'nda vaki' müteveffa-yı Servinaz Hatun Cami'-i şerif evkafı mahsulünden olmak üzere yevmi üç akçe vazife ile 'amm-ı han olan Seyid Mehmed fevt olmağın mahallusundan işbu raf'i tevki' refü'üş şan hakan Esseyid Elhac Abdurrahman zide sulehaya tevcih olunup yedine berat-ı şerif-i 'alışanım verilmek ricasına Amid kazası Mevlana Esseyid Mehmed Sa'id zidet fezail inha itmek ile mucibince tevcih olunmak a'lemu'l-ulemai'l-mutebahhirin efdalu'l-fudelai'l-

muteverri'in bil-fi'il Şeyhülislam Mevlana Mehmed Şerif edamullahu Te'ala fezailuh işaret itmekle işareti mucibince tevcih olunmak fermanım olmağın hakkında mezid-i 'inayet-i padişahanem zuhura getirüp bin yüz dosan dört senesi Şevval-i şerifin dokuzuncu günü tarihle müerrih verilen ru'usu hümayunum mucibince bu berat-ı hümayunu verdim ve buyurdum ki mezbur Esseyid Elhac Abdurrahman zide suleha varup müteveffa-yı merkurum yerine cami'-i mezburdan 'amm-ı han olup edayı hizmet eyledikten sonra ta'yin olunan yevmi üç akçe vazifesi evkafı mezbur mahsulünden mütevellisi olanlar yedinden olup mutasarrıf ola şöyle bileler 'alamet-i şerife i'timad kılalar tahriren fil-yevm'ül hamis 'aşere Şevval'ül tasi' ve tis'in ve mie ve elf

Mahruse-i Kostantiniyye

DŞS. 6/2

Bin yüz altmış sekiz senesi Saferi'nin yirmi sekizinci günü taht-ı 'aliyenin Osmani üzere cülus-u hümayun meyment makrunum vaki' olup 'umumen tecdid-i berat olunmak fermanım olmağın bundan akdem medine-i Amid vaki' müteveffa Servinaz Hatun Evkafı mahsulünden almak üzere yevmi yirmi akçe vazifeyle suk-u terfi'-i ref'üş-şan hakan Abdurrahman Halife kaim Abdulkerim zide sulehe yedinde olan 'atik beratı Dersa'adetime getirüp tecdidine rica itmek hakkından mezid-i 'inayet-i padişahanem

T-7

vucuda getirüp 'atik berat mucibince tarih-i mezburda mücellada bu beratı hümayunu verdim ve buyurdum ki mezbur Abdurrahman Halife kaim Abdulkerim zide sulehaya varup uslub-u sabık üzere cami'i mezburda hatip olup eda-i hizmet eyledikten sonra ta'yin olunan yevmi yirmi akçe vazifesi ref'an mezbur mahsulünden mütevellisi olanlar yedinden olup mutasarrıf ola şöyle bileler 'alamet-i şerife 'itimad kılalar tahrir fil-yevm'üs sabi' Muharrem tis'a ve tis'an mie ve elf

Mahruse-i Kostantiniyye

DŞS. 7

Akza-yı kuzati'l-muslimin, evla-yı vulati'l-muvahhidin, ma'denu'l-fazl ve'l-yakin, rafi'-i a'lam-ı şer'iyye ve'd-din, varis-i ulumi'l-enbiya ve'l-murselin el-muhtass bi-mezid-i inayeti'l-meliki'l-mu'in Mevlana Amid kadısı zidet fezailuhu ve iftihar'ul-emacid ve'l-ekarım cami'ul-mehamid ve'l-hükkam el-muhtass bi-mezid-i 'inayet'ul-

mülük'dl-daim dergahı ma'lum kapıcıbaşlarından Diyarbakır mütesellim dam-ı mecduhu tevfi'-i refi'-i hümayun vasıl olacak ma'lum ola ki nezaret-i Şeyhülislam da suk evkafından haddi sadaretime müteveffayı Nasuh Paşa ve zevcesi Servinaz nam-ı hatunun Amid kasabasında Nasuh Paşa sukunda vaki' cami'-i şerif ve medrese-i münifesi vakfının vazifeyi mu'ayyene ile evvel-i akaride ve meşrutiyet üzere ba-berat-ı mütevellisi olan kıdvet'ül-emasil ve'l-akran Mustafa Necib bin Mehmed Arif zide kadruhununda rikab-ı hümayunuma takayyud eyledin ki bir kıt'a memhur 'arzında vakf-ı mezburun bundan akdem babda 'ali mütevellisi olan mümaileyhin pederi Mehmed Arif'in 'adem-i idaresi takribiyle tevhit merkumeye bin yüz doksan iki senesinden berü mu'arrefet şer'iyle kaza-i mezburun kendinden nam-ı kimesne ba-mürasele kaimmakam metin nasb ve ta'yin olunmağla merkum semene-i mezbureden beru vakf-ı şerif merkumun mükafatından kabz-ı mezburda vaki' dükkanın ve hanelerden hasıl icare-i vahide ve müeccele-i sair harcı dekakin 'aidatı ahz u kabz-ı şerefe vakfın refakatlarını ve mutasarrıf sairesi vermediğinden ma'ada buna dahi bir akçe ve bir hibe irsal eyleyüp hizmetinde olduğu inha ve senki Mevlana ve mütesellim-i mumaileyhsin ma'rifetiniz ve amid kasabası sükkanından müderris-i kiramdan kıdvet'ül-'ulema-il-muhakkikin Mevlana Nasrullah zide 'aleyh ma'rifetiyle raiyet ve vakf-ı mezbur mükafat olan dekakin ve hanelerden beher sene ne miktar icare-i vahide hasıl olur mu'accele ve her bende ve muzribinden ve sair 'aidatı nedir ve babda cihana mutasarrıf ashab ve zaik kimlerden ve sair masarifatı ne miktara baliğ olur yekan yekan mu'ayene ve tashih ve sıhhat-ı hafikası üzere mümza ve mahtum defteri Dersa'adet'e irsal olunmak babında size hitaben emr-i celil'üş-şanım sudurunu istid'a ve hazine-i 'amiremin mahfuz Anadolu muhasebesi defterlerine nazır olundukta vech-i meşruh üzere tevhit-ü mezbur merkumun üzerine olduğu mestur ve mukayyed ber vech-i muharrer emr-i şerifim sudurunu bil-fi'il şeyhülislam ve müfti'il-enam Mevlana A'lemü'l-ulema-i müverri'in efdal'ül-füdelail-mütebahhirin Mevlana Mehmed Mekki edamullahu Te'ala fezailuhu işaret-i hüttamlarısın ki Mevlana

T-8

ve mütesellim-i mümaileyhsin işaretleri mucibince mahallinde şer'le nasb ocak babında ferman-ı 'alışanım sadır olmuştur buyurdum ki hükm-ü şerifim vusul buldukta bu babda sadır olan emrim üzere 'imdi dahi siz ki Mevlana ve mütesellim-i mumaileyhsin Mevlana müşarünileyh işaretleri mucibince ma'rifetiniz mümaileyha ma'rifetiyle ve kazayı merkumun mükafatından dekakin ve hanelerden beher sene ne miktar icare-i

vahide hasıl olur ve muacceleve her beynde mazrubundan ve sair ‘aidatı nedir ve ba-berat-ı cihana mutasarrıf kimilerde ve sair masarifatı ne miktarda baliğ olur yekan yekan mu’ayene ve tashih ve kezb ve hılaftan ‘ari olarak sıhhat ve hakikat üzere Dersa’adet’e mümza ve mahtum defterini irsale mübaderet eyleyüp mazmun emr-i şerifiyle ‘amil olasın şöyle bilesin ‘alamet-i şerife i’timad kılasız tahriren evsat şehr-i Cemazielahir sene sitte ve mieteyn ve elf

Makam-ı Kostantiniyye-i mahrusa

DŞS. 8

Mucibince Kaimmakam Mektubu Dahi Vurud Etmiştir

İftihar’ul-emacid ve’l-ekarım cami’ul-mehamid ve’l-mekarım el-muhtass bi-mezid-i ‘inayet’ul mülük’üd-daim dergah-ı ma’lum kapucubaşlarından Diyarbakır mütesellimi voyvodası Şeyhzade İbrahim dam-ı mecduhu terfi’i ref’i hümayun vasıl olacak ma’lum ola ki Diyarbakır eyaletinin olup Alay Beğleri nezaretinde ekseri bundan akdem memur oldukları mahallede bu kalede mevcut olmadıklarına binaen eyalet-i mezkurda vaki’ olup ya Alay beğleri nasb ve na-mevcut olan neferattan nan-pareleri mecduhu müstehakkına tevcih için iktiza iden ‘arzlarını Alaybeğler çeri başılara teslimen irsal ve mübaderet birle ‘arz verilen cedid sancaklu ile makamen bu kalede mevcut olan sancaklunun evvel baharda yerlerinden tahriren vurud-u hümayunuma sevk ve niyaz olunmalarını şurut-u sair müte’addidiye muhtevi hasseten bu hususa memur kılınan havacegan-ı Divan-ı Hümayunumdan kıdvet’ul-emacid ve’l-a’yan Mehmed Emin zide mecduhuya hitaben mukaddema ve ba’de mezkur olunan neferat-ı cedid ve ‘amikanın cümlesi bayrakları altında mevcut olup bir neferi noksan olmayarak ruz-u hazırda İsmail Kalesi’nde isbat-ı vucud eylemek üzere memuriyetleri için ber vech-i ahir muahheren edam’uş şerifem ısdar olunmaktan naşi sen ki kapucubaşı-i mümaileyhsin sizde bu hususa akdamın ve pezirayı hüsn-ü hitamına ihtimam eyleyeceğinden meczumda(?) dahi şimdiye kadar ber vech-i matlub icrasıyla neferat-ı ‘atik ve cedidten tertil ve tanzimi ve mahalli memurlardan mevcut bulunanları lazım iken henüz tertil ve tanzimlerine ve sair emare-i zuhur itmemele ba’de izin bir dakika ifate-i dikkati tecviz ederek mübaşir-i mümaileyh vecihle mu’avenet ve memuriyetini havi yedinde mevcut emr-i şerifimle infaz ve icrasına dikkat-ı ram-ı şerif-i mezkur mucib ve müedası üzere cümle Alay beğleri ve neferat tertil ve memuriyetlerini havi muahher ısdar ve irsal olunan emr-i şerifim mucibince yerlerinden tahriren memur oldukları İsmail Kalesi’ne sevk ve nisbiyle ikdam ve gayret eylemeyi fermanım olmağın sana dahi işbu emr-i

şerifim ısdar ile irsal olunmuştur imdi husus-u mezkur zamanında bu def'a ma'den eminine dahi başka emr-i şerifim ısdar olunduğu ve mübaşir-i mümaileyhin memuriyeti havi nizamı şamil makamında yedine verilen emr-i şerifimin icrasıyla neferat-ı merkumenin mahalli memurlarını irsal-ı mültezim ettiği ve bu babda mübaşir-i mümamileyh tarafından vücuhla mu'avenet-i matlub-u şahanem olduğu ma'lum olduktan ber vech-i meşruh dakika-i rahta te'hir ve Tevfik suretinden ictinab ile mübaşir-i mümaileyh yedinde mevcut emr-i şerifim takzir ve beyan olduğu üzere hareket ve ba'de'l-tertil-i muahheren usul-u emr-i şerifim mucibince mecduden nasb olunan Alay beğleri ve neferat-ı 'atika ve cedideyi bila-noksan yerlerinden tahriren ve mahalli memurları olan İsmail Kalesi'ne sevk ve nisbiyle ve emen ve dermeyan gayret ve hilafı rızayı hümayunum hadd-i vuku'undan müba'ade

T-9

itmek babında fermanım 'alışanım sadır olmuştur buyurdum ki vusul bulundukda bu babda vech-i meşruha üzere müşerref yafiye-i sudur olan ferman vacibü'l-ittiba' ve lazımlü'l-imtisalın mezmun ita'at-makrunıyla 'amil olub hilafından begayet hazer ve mücanibet eyleyesin şöyle bilesin 'alamet-i şerife i'timad kılasın tahriren evahir-i şehri Şa'ban'ül-Mu'azzam sene sitte ve mieteyn ve elf

Be-Makam-ı Konstantıniyye

DŞS. 9

İşbu hububat Millilü Timur'un istilasıyla harab ve bi-hasıl olduğundan kimesne rağib itmeyüb cüz'i külli hasılatı her ne ise canib-i miri için Mardin voyvodası tarafından zabt olunmak üzere menami-i hurrire(?) 'ilm oldurulmuştur.

Nahiye-i Doğancık Tımar-ı Be- nam Hüseyin mezra'a Telemir tabi'im 3153	Nahiye-i Karadere Tımar-ı Yusuf Karye-i Mağara-i Sarmah tabi'im 1500	Nahiye-i Bayat(?) Tımar-ı Karye-i Kara Elma tabi'im 3000	Nahiye-i Doğancık Tımar-ı Haydarkulu tabi'im 1500	Nahiye-i Öksüz Çayı Tımar-ı Arabgir Kepez Karye-i (...) tabi'im 5000
--	---	--	---	--

Nahiye-i Derkab(?) ze'amet nam Elhac Dergah tabi'im 36555	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Ali Karye-i Mükerrerrem tabi' m 5000	Nahiye-i Doğancık Tımar-1 (...) Kazak(?) tabi'im 3000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam İsmail veled-i Süleyman Karye-i Harput tabi'im 2372	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Ali Kara Ya'kub tabi'im 9000
Nahiye-i Öksüz Çayı Tımar-1 Be-nam Ali Karye-i Tel (...) tabi'im 11000	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam İsa Karye-i Tel Emir tabi'im 6284	Nahiye-i (...) Tımar-1 Be-nam Osman Karye-i Tel (...) tabi'im 3200	Nahiye-i Doğancık Tımar-1 Be-nam Selim Karye-i Tel Emir tabi'im 13249	Nahiye-i Mardin ze'amet Be-nam İsmail (...) hassa Ortaviran Bağ(?) ve Düz 25880

Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Hasan Karye-i Bekri(?) tabi'im 3750	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam (...) Karye-i Çakırbaşı(?) 12000	Nahiye-i Doğancık Tımar-1 Be-nam Musa Karye-i Gökçe Tepe tabi'im 8000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Ali Karye-i Çakırbaşı(?) tabi'im 7000
Nahiye-i Akkeçili Tımar-1 Be-nam İsmail mezra'a Cevheri(?) tabi'im 14116	Nahiye-i Kara Kepez(?) Tımar-1 Be-nam Halil b. Yusuf Karye-i Kızıl Dere tabi'im 5506	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Abdullah (...) Tel Nasran(?) tabi'im 13000	Nahiye-i (...) Tımar-1 Be-nam İsa Kızıl Mağara tabi'im 5373
Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Yahya veled-i Süleyman Karye-i Tel Kir(?) tabi'im 7000	Nahiye-i Mardin Be-nam Selim Karye-i Nureddin tabi'im 7124	Nahiye-i Mardin ze'amet Be-nam Abdulcelil Tel (...) tabi'im 23049	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Yusuf Tel (...) (...) tabi'im 7000

Nahiye-i Turaçlu Tımar-ı Be-nam Abdullah Karye-i Semerlü(?) tabi'im 9500	Nahiye-i Mardin Tımar-ı Be-nam Ali mezra'a Kör Davud Dağı(?) tabi'-i mezbur 3000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-ı Be-nam Mehmed Karye-i (...) tabi'-i m 2334	Nahiye-i Öksüz Çayı Tımar-ı Be-nam Mustafa Karye-i Karakurum tabi'im 15000
Nahiye-i Doğancık Be-nam Osman Karye-i (...) (...) Tepe tabi'-i m 2000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-ı Be-nam İshak Karye-i Yenice(?) tabi'-i m 5999	Nahiye-i Turaçlu Tımar-ı Be-nam Mehmed mezra'a(?) Tur(...) tabi'-i m 65000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-ı Be-nam Hüseyin Karye-i Eyyubiye tabi'im 6000
Nahiye-i Turaçlu Tımar-ı Be-nam (...) Karye-i Reşidiyye tabi'im 4317	Nahiye-i Doğancık Tımar-ı Be-nam Mehmed Yurd Tepesi tabi'im 3000	Nahiye-i Gökçe Tepe Tımar-ı Be-nam Ali Karye-i (...) tabi'-i m 7468	Nahiye-i Turaçlu Tımar-ı Be-nam Abdullah mezra'a-i Tel Hams(?) tabi'im 7500
Nahiye-i Mardin Tımar-ı Be-nam (...) mezra'a Nuri tabi'im 1500	Nahiye-i Doğancık Tımar-ı Be-nam Mustafa Karye-i Eyyubiye Deresi (?) 6666	Nahiye-i Doğancık Tımar-ı Be-nam Ali Karye-i Eyyubiye Deresi(?) 8666	Nahiye-i Sahra-yı Mardin Tımar-ı Be-nam Halil Karye-i Meşhediye tabi'im 10525

Nahiye-i Öksüz çayı Tımar-ı Be-nam Hüseyin (...) Viran tabi' 5000	Sahra-yı Mardin Tımar-ı Be-nam Mustafa Karye-i (...) (...) tabi'im 5000	Nahiye-i Doğancık Tımar-ı Be-nam Abdulfettah Karye-i (...) tabi'im 12632	Nahiye-i Doğancık Be-nam Yusuf (...) Tel Beyan(?) tabi'im 4000
Nahiye-i Öksüz Çayı Tımar-ı Be- nam Hüseyin (...) Abdullah Karye-i (...) Tepe tabi-i m 9149	Nahiye-i Karagir Be-nam 'Abid Karye-i Küçükviran tabi'im 4500	Nahiye-i Doğancık Tımar-ı Be-nam Selim veled-i Ahmed Tel Yusuf tabi'im 2000	Nahiye-i Öksüz Çayı Tımar-ı Be-nam İbrahim Karye-i Çınar Dere tabi'-i 2000

Nahiye-i Karagir Tımar-1 Be-nam Veli mezra'a-i (...) (...) (...) tabi'-i mezkur 5.500	Nahiye-i Sahra-yı Mardin Tımar-1 Be-nam Halil Karye-i (...) tabi'im 4300	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Hüseyin Karye-i Tel (...) nam-ı diğer Molla Kasım tabi'im 6000	Nahiye-i Doğancık Tımar-1 Be-nam Mehmed Karye-i Tel (...) tabi'-i m 4740
Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Abdullah Karye-i Meşhedlü tabi-i m 10300	Nahiye-i Dunalı Tımar-1 Be-nam Abdülhay Karye-i Uçralı tabi'im 11000	Nahiye-i (...) Tımar-1 (...) Ali Mir Aşir (...) Ökçelü Misillü Karye-i (...) tabi'im 11589	Nahiye-i Öksüz Çayı Tımar-1 Be- nam Yusuf Karye-i (...) tabi'-i m 7000

T-10

Nahiye-i Doğancık Tımar-1 Be-nam Ahmed Karye-i Çelebi Deresi Tabi'-i mezkur 6099	Nahiye-i Mardin Tımar-1-1 Be-nam Hasan Karye-i Tel Seb'in tabi'im 3000	Nahiye-i Sahra-yı Mardin Tımar-1 Be-nam Abdullah (...) tabi'im 6000	Nahiye-i Turaçlu ze'amet-i Be- nam Veli veled-i Süleyman Karye-i (...) Deresi Tabi'-i (...) 23148	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be- nam Şeyhmus Karye-i Kon(?) (...) tabi'-i m 9348
Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Abdülvehhab Karye-i (...) tabi'im 4000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Kara Mehmed Karye-i Miran tabi'im 2565	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Ali Karye-i Haberli tabi-im. 9000	Sayra-yı Mardin Tımar-1 Be-nam İbrahim Karye-i Mesgutulazl(?) tabi'im 6220	Nahiye-i Ulumalı Tımar-1 Be-nam Yusuf Karye-i (...) tabi'im 6000
Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Abdullah veled-i (...) Karye-i Dögeroğlu tabi' 3000	Nahiye-i Öksüz Çay Tımar-1 Be-nam Mustafa Karye-i Hatunviran tabi'im 6000	Nahiye-i Turaçlu Ze'amet Be-nam Temur Münciyullah veled-i (...) Ahmed ber- vech-i (...) Karye-i Çınardere tabi'im 20422	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Halil Karye-i Kesirboy(?) tabi'im 5000	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Halil Karye-i (...) (...) tabi'-i mezkur 4650

Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Mehmed Mir aşiret-i misillü mahsul süd ve bad-1 heva tabi'im 5000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Süleyman Karye-i Şeyh Salih tabi'im 10000	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam (...) (...) Karye-i Hamidi (...) tabi'-i mezbur 6350	Sahra-yı Mardin Tımar-1 Be-nam Abdullah veled-i Süleyman Karye-i (...) tabi'im 17449	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Mehmed veled-i Seyyid Halil Üçtepe Şems(?) tabi'-i mezbur 5000
Nahiye-i (...) Mardin Tımar-1 Be-nam Osman Karye-i Ali tabi-i m. 1579	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Ömer Karye-i (...) tabi'im 5300	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Yusuf Karye-i Doğancı tabi-im. 4000	Nahiye-i Mardin Tımar-1 Be-nam Hasan Karye-i Tel (...) (...) tabi'im 13750	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Hasan veled-i Mehmed Karye-i (...) tabi'im 10153
Nahiye-i Mardin ze'amet-i Be-nam Ömer veled-i Abdullah Karye-i Sereman tabi'im 44453	Sahra-yı Mardin Tımar-1 Be-nam Ali veled-i (...) Karye-i Köki(?) Tepe tabi'im 4000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Hüseyin veled-i Mehmed Karye-i Çınar viran tabi'-i mezbur 6000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Mahmud karye-i Abdullah(?) tabi'im 5442	Nahiye-i Karakir Tımar-1 Be-nam Mehmed karye-i Tel Saçı(?) tabi'im 11270

Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Mehmed veled-i Abdullah mezra'a Kalkeçi tabi'im 6579	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Ali veled-i Abdullah Karye-i (...) tabi'im 6000	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Ahmed Karye-i (...) tabi'im 5900	Nahiye-i Turaçlu Tımar-1 Be-nam Ali Karye-i Üçsakal(?) tabi'im 7335	Nahiye-i Karagir Tımar-1 Be-nam Mehmed Sa'id Karye-i Direklitaş Mahallitaş tabi'-im 6000
---	--	---	--	---

Sahra-yı Mardin Tımar-ı Be-nam Ali Karye-i Dormin tabi' 5000	Nahiye-i Sahra-yı Mardin Tımar-ı Be-namı Osman Mir Aşır misillü Akkeçili Karye-i Dimyak tabi'im 4000	Nahiye-i Dibay Tımar-ı Be-nam Mehmed Haşim veled-i Mehmed Hamid Bin Kara Elma tabi'im 9000	Sahra-yı Mardin Tımar-ı Be-nam İbrahim Karye-i Tel (...) tabi'im 6000
---	---	---	--

DŞS. 10

İşbu kapudan milillü Timur'un istilasıyla harab ve bi-hasıl olduğundan kimesne rağbet itmeyüb cüz'i küllüyle hasılatı her ne ise canib-i miri için hala Diyarbakır voyvodası Kapucubaşlarından Şeyhzade Esseyid İbrahim Ağa tarafından zabt olmak üzere muma ileyhe 'ilm u haberi verilmiştir

Garb-ı Amid Tımar-ı Ali Karye-i (...) tabi'im 7996	Şehr Tımar-ı İbrahim Karye-i Kürdler tabi'im 6203	Birecik Tımar-ı Hasan Karye-i Nısföyük tabi'im 6000	(...) (...) Tımar-ı Hasan Karye-i Ali 'İsa tabi'im 6800	Viranşehir Tımar-ı Mahmud Karye-i Karaçan tabi'im 3000
Nahiye-i Garb-ı Amid Tımar-ı Mehmed Karye-i Tavşan Tepe tabi'im 2600	Nahiye-i Salat ze'amet Be-nam Abdi Karye-i (...) tabi' 20000	Viranşehir Tımar-ı Mustafa Karye-i El-Ferdurh(?) tabi'i m. 4850	Viranşehir Tımar-ı Be-nam Ahmed Salatviran tabi'im 3200	Nahiye-i Rasulayn Tımar-ı Halil veled-i Abdullah Karye-i Toprak tabi' 7858
Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Ali Karye-i (...) (...) tabi'im 2000	Viranşehir Tımar-ı Be-nam Mustafa Karye-i (...) Hasan tabi'im 6000	Viranşehir Tımar-ı Ali Karye-i (...) tabi'im 7000	Viranşehir Tımar-ı Be- nam Mehmed Karye-i (...) (...) tabi'im 4000	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Abdurrahman Garb-ı Viranı tabi'-i Viranı 6000

Nahiye-i Birecik Tımar-ı Ömer Karye-i Davudi tabi' 14300	Viranşehir Tımar-ı Ali Karye-i Hac (...) tabi'im 17525	Nahiye-i Birecik Tımar-ı Be-nam Mustafa Karye-i (...) tabi'im 13218	Nahiye-i (...) Tımar-ı Be-nam Abdan Karye-i Kızıl İcara(?) tabi'im 19182
--	--	---	--

Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be- nam Ahmed Karye-i Dillucu tabi'im 4704	Viranşehir Tımar-ı Be-nam Hüseyin Karye-i (...) tabi'im 3000	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be-nam Hamid Karye-i Tal'a Viranı tabi'im 5320	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be- nam Mustafa Karye-i Mervir Ekindi Viranı tabi'im 6000	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı İbrahim veled-i Abdullah Karye-i Pulad hayratı tabi'im 8794
--	--	---	--	---

Nahiye-i Telbisme Tımar-ı Be-nam Osman karye-i Körlü Göl tabi'im 8426	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be-nam Ömer Karye-i Mirsatluca(?) tabi'im 6500	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be-nam Yusuf Karye-i Şeyh Ali Viranı Tabi'im 6000	Nahiye-i Savur Tımar-ı Be-nam İbrahim Karye-i (...) tabi'im 6019
---	--	---	---

T-11

Nahiye-i Garb-ı Amid Tımar-ı Be- nam Ali Karye-i Dermehgan tabi'im 4500	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be-nam Mehmed mezra'a Nurbaşı(?) Sert Aladdin tabi-i mezburun 4400	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be-nam İsmail veled-i Mustafa Karye-i Köprülü tabi' 6000	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be-nam Ali Karye-i Haydaran tabi'im 19500
Nahiye-i Birecik Tımar-ı Be-nam Mehmed Mezra'a-i Ağca müslimi(?) (...) Karye-i (...) tabi'im 15000	Nahiye-i Garb-ı Amid Tımar-ı Be- nam Veli veled-i Mehmed Karye-i Denhi Deresi(?) tabi'im 3000	Nahiye-i Viranşehir Tımar-ı Be-nam İbrahim Karye-i Hacıpınarı Tabi-i m. 6000	Nahiye-i Birecik Tımar-ı Be-nam Ömer veled-i Şahin Karye-i Döğeri(?) Viranı tabi'im 7500

Nahiye-i Viranşehir Tımar-1 Be-nam Mustafa Karye-i (...) (...) tabi'im 2100	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam İbrahim Karye-i Mihrani tabi'im 2000	Nahiye-i Tivari(?) Tımar-1 Be-nam Mehmed Karye-i Taş(?) Sülüs(?) tabi'm 7300	Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Naccac(?) Temir(?) Karye-i Tağrıca garb Tabi'im 12620
Nahiye-i Salat Tımar-1 Be-nam Halid Karye-i (...) Viran tabi'im 2304	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Ahmed Karye-i Harıca Hali(?) tabi'im 2000	Kerküksu Tımar-1 Be-nam 'İsa Tel (...) tabi'im 6000	Nahiye-i Telbisme Tımar-1 Be-nam Hasan Sar(?) tabi'im 2000
Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Mehmed Davudi tabi'im 4500	Nahiye-i Salat Tımar-1 Be-nam İsmail Karye-i Hüseyinli tabi'im 6000	Nahiye-i Savur Tımar-1 Be-nam Süleyman Karye-i Hanulu(?) tabi'im 20000	Nahiye-i Nadiri(?) Tımar-1 Be-nam Hasan Karye-i Hüseyin(?) Mehmed Zeman? tabi'im 2000
Nahiye-i Telbisme Tımar-1 Be-nam Ömer Karye-i Kırmallu(?) tabi'im 2700	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Elhac Sadık (...) Hızır tabi'im 10190	Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Ali veled-i Mustafa Karye-i Taşdirek tabi'im 8035	Nahiye-i Şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam Ali Karif(?) tabi'im 1755
Nahiye-i Salat Tımar-1 Be-nam Yusuf? Karye-i Mikail(?) ma'a mezra'a Bağ(?) tabi'im 10500	Nahiye-i Birecik Tımar-1 Be-nam Elhac Mustafa Çukadar (...) Kethüda-yı Hamid Karye-i (...) oğlu tabi'im 5000	Nahiye-i Salat Tımar-1 Be-nam Muhyiddin veled- Aladdin Karye-i 'İsa tabi'im 6000	Saray Tımar-1 Be-nam Mehmed Karye-i Narduca(?) tabi'im 6000
Nahiye-i Savur Tımar-1 Be-nam Hasan Karye-i Tilis(?) tabi'im 2000	Nahiye-i Salat Tımar-1 Be-nam Süleyman Karye-i Hüseyin tabi'im 2000	Şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam Ahmed Karye-i Deveci tabi'im 5573	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Hasan Karye-i Mirsad(?) tabi'im 5000
Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam İbrahim veled-i Seyyid Abdullah Karye-i Musa Yuvar(?) tabi'im 4500	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Burhan veled-i Abdurrahman Karye-i Yoğul(?) tabi'im 7000	Nahiye-i Saray Tımar-1 Be-nam Ömer Karye-i Hanulu(?) tabi'im 6000	Nahiye-i Saray Tımar-1 Be-nam Hüseyin(?) Karye-i Tertil tabi'im 7500

Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Mustafa 'an Mahsul-ı çiftlik Husud(?) tabi'im 1500	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Seyyid Halil Karye-i Cemak/Hamak(?) Viranı 2000	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Ebubekir veled-i İbrahim Karye-i Altunakar tabi'im 2000	Nahiye-i Birecik Tımar-1 Be-nam Mehmed (...) (...) (...) Ağayan(?) Karye-i Dellukan tabi'im 7500
Birecik Tımar-1 Be-nam Şa'ban Karye-i (...) tabi'im 9000	Garb-1 Amid Be-nam Mehmed veled-i Saiy(?) Karye-i Bakırca Garb(?) tabi'im 6000	Nahiye-i Savur Tımar-1 Be-nam Mehmed veled-i 'İsa Karye-i Köpekli tabi'im 9000	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Abdanoğlu(?) (...) Çölviran(?) tabi'im 7135
Nahiye-i Garb-1 Amid Be-nam Mehmed veled-i Süleyman Karye-i Davşantepesi tabi'im 3600	Nahiye-i Garb-1 Amid Be-nam Hüseyin(?) Kınahıdır(?) tabi'im 5000	Saravi(?) Tımar-1 Be-nam Mehmed Karye-i Kamışlı tabi'im 6000	Garb-1 Amid Tımar-1 Hasan Şeyh Mehmed Pınarı 15000
Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Mehmed Karye-i Şehabeyn(?) tabi'im 3000	Nahiye-i Savur Tımar-1 Be-nam Esseyid Abdulahdi Karye-i Ebvabin(?) tabi'im 10000	Nahiye-i Viranşehir Tımar-1 Be-nam Süleyman Mezra'a-i Kanifer(?) Göller? tabi'im 4000	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam İsmail Karye-i Karlu tabi'im. 4000
Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Receb veled-i Davud Karye-i Kara 'İsa tabi'im 10044	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Mustafa Karye-i Alluca tabi'im 8932	Nahiye-i Saray Tımar-1 Be-nam Hasan Karye-i Hatuni tabi'im 5937	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Abdan Karye-i Makar'ul(?) tabi'im 2514
Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Kilis veled-i Ebubekir Karye-i Müsafirdere tabi'im 1353	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam İbrahim Karye-i Mersi(?) Küçük(?) tabi'im 16303	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Hasan Karye-i (...) tabi'im 4500	Nahiye-i Saray Tımar-1 Be-nam Seyyid Ali Karye-i Tersay(?) tabi'im 8000

T-12

Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Mustafa veled-i Ali Karye-i Hamra Der 'Ulya tabi'im 3.986	Nahiye-i Sarari(?) Tımar-1 Be-nam Elhac Musa Karye-i Bekir Çord(?) tabi'im 7.500	Nahiye-i Şark-1 Amid ze'amet-i Be- nam Seyyid Halil veled-i İsmail Karye-i Köprülü-yü (?) 'Ulya tabi'im 25.000	Nahiye-i Sarari(?) Tımar-1 Be-nam (...) Karye-i Çelebi tabi'im 10.000
---	---	---	---

Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Mehmed Karye-i Gök Ergani tabi'im 6.904	Nahiye-i Amid Tımar-1 Be-nam Seyyid Osman Karye-i Hendek tabi'im 2.000	Nahiye-i Salat ze'amet-i Be-nam Elhac Hasan Karye-i Çelıklar(?) tabi'im 29.177	Nahiye-i Telbesime Tımar-1 Be- nam İbrahim Karye-i Mahıyyı Sa'la (?) tabi'im 4.000	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Mehmed Karye-i Hamr ve 'Ulya (?) tabi'im 4.500
Nahiye-i Şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam (...) el-'Abidin (...) (...) Küçük(?) tabi'im 8000	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be- nam Bayram Karye-i Çölviran tabi'im 2000	Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Ebubekir Karye-i Davudi tabi'im 9000	Nahiye-i Birecik Tımar-1 Be-nam İbrahim Karye-i Balluca(?) tabi'im 1650	Nahiye-i Viranşehir Tımar-1 Be-nam Hacı Yusuf Karye-i Esman(?) tabi'im 1650
Nahiye-i Pelid(?) Tımar-1 Be-nam Ebubekir Karye-i Ömer Pir(?) tabi'im 6000	Nahiye-i Şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam Es'ad veled-i Halil Karye-i Mamas(?) Viranı tabi'im 8900	Nahiye-i Birecik Tımar-1 Be-nam Hasan veled-i Veli Karye-i Ruha tabi'im 6000	Nahiye-i Birecik Tımar-1 Be- nam Abdurrahim 'an mahsul resm-i bennak ve mücerredan tabi'im 4400	Nahiye-i Viranşehir Tımar-1 Be-nam Yusuf Karye-i Köprülü tabi'im 6714
Nahiye-i (...) Tımar-1 Be-nam (...) veled-i Ali Karye-i Pirkesler(?) tabi'im 10000	Nahiye-i Birecik Be-nam Tatar Ahmed Karye-i Balluca tabi'im 6000	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Selim Karye-i Ayntablu tabi'im 6867	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam İsmail Karye-i Ayntablu tabi'im 10100	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Mehmed veled- i Abdullah Karye-i Sinanoğlu tabi'im 10381

Nahiye-i şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam Hüseyin veled-i Mahmud Karye-i Hacı Osman tabi'im 20000	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Seyyid Han ve Abdan Sar(?) tabi'im 8000	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam İsmail veled-i Mustafa Karye-i Örüylü(?) Karaca tabi'im 6068	Nahiye-i Garb-1 Amid Be-nam Hüseyin veled-i Osman Karye-i (...) Mürsem tabi'im 2000	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Abdullah veled-i Hamza Karye-i Karalıviran tabi'im 5225
Nahiye-i Pınarı(?) Tımar-1 Be-nam Halil veled-i Abdullah Karye-i Hatuni tabi'im 2000	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Mustafa bin Ömer Karye-i Sar(?) tabi'im 3700	Garb-1 Amid Tımar-1 Ahmed veled-i Halil Karye-i Tel Kura(?) tabi'im 4500	Nahiye-i Telbisme Tımar-1 Be-nam Ömer Karye-i Ayn Serah(?) tabi'im 6000	Nahiye-i Viranşehir Tımar-1 Be-nam Musa veled-i Abdan Karye-i (...) Birehisi(?) tabi'im 6500
Nahiye-i Viranşehir Tımar-1 Kilis veled-i Abdullah Mezra'a-i Üçkoyu(?) 1500	Nahiye-i Garb-1 Amid Ruha Tımar-1 Be-nam Hasan Karye-i Dobarı(?) tabi'im. 27184	Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Halil veled-i Abdan Karye-i Elçü Hasan tabi'im 2765	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam Esseyid Elhac Hüseyin Basıcı(?) tabi'im 2000	Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Abdülkadir Karye-i Cemadi Sağır tabi'im 3.8170 (silik)

Garb-1 Amid Tımar-1 Hüseyin Karye-i Molla Cücek(?) tabi'im 3000	Nahiye-i Şark-1 Amid Tımar-1 Mustafa veled-i İsmail Karye-i Bacirdan(?) tabi'im 5992	Nahiye-i Savur Tımar-1 Mehmed Karye-i Kuyu Ceyik(?) tabi'im 12500	Tımar-1 Hüseyin veled-i Abdullah Karye-i Tavşan Deresi tabi'im 3600
Nahiye-i Garb-1 Amid Tımar-1 Be-nam Seyyid Mehmed veled-i Ömer Karye-i Altunakar tabi'im 7100	Nahiye-i Göksu Tımar-1 Be-nam İsmail Bekavus(?) tabi'im 2000	Nahiye-i Şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam Mehmed veled-i Yusuf Karye-i Eldevik(?) tabi'im 5800	Nahiye-i Birecik Tımar-1 Be-nam Mehmed veled-i İsmail Karye-i Balluca tabi'im 6000
Nahiye-i Şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam Abdalmennan veled-i Feyzullah Karye-i Kırkpınar tabi'im 9087	Nahiye-i Şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam Mehmed Selim veled-i Abdullah Karye-i Bayırcık Garb(?) tabi'im 4945	Nahiye-i Savur Tımar-1 Be-nam Mehmed veled-i Hasan Karye-i Monla Ali tabi'im 7272	Şark-1 Amid Tımar-1 Be-nam İsmail veled-i Abdullah Karye-i Molla ve Devran(?) tabi'im 6000

Garb-ı Amid Tımar-ı Be-nam yusuf veled-i Abdullah Karye-i Harmandere tabi'im 17094	Nahiye-i Savur Tımar-ı Be-nam Mehmed veled-i Ahmed Karye-i Emusa(?) tabi'im 1500	Nahiye-i Şark-ı Amid Tımar-ı Be-nam Mehmed veled-i Abdullah Karye-i Telgir(?) tabi'im 7522	Nahiye-i Telbisme Tımar-ı Be-nam Şeyh Mehmed Bağçecik tabi'im 1500
--	--	--	---

DŞS. 11

‘İzzetmeab medine-i Amid Mahkemesinde bab naibimiz Reisülküttab şerafetlü Esseyid Abdulkadir Efendi dam-ı muvaffak gıbbe’t-tahiyyet’ül-behiyye inha olunur ki mahkeme-i mezburda bab muhızrlarından işbu ba’is’ul-mürasele Esseyid Molla Yusuf emekdar ve sadakatkar ve mücerreb’ül-‘etvar olduğu lede’l-ifham Kassam Muhızrlığı hizmetinde müstahdem olunmak için savb-ı şer’ kavlimden mürasele tahrir ve ısdar olunmuştur (...) Te’ala gerekdir ki merkur Esseyid Molla Yusuf’u zimmet muhızrlığı hizmetinde istihdam ettirüp kemal-i basiret ve istikamet üzere hareket eylemesine tenbih eyleyüp mucib-i mürasele ile ‘amil olasız vesselam fi 25 Şevval sene 1206

T-13

DŞS. 12/1

Kıdvet’ül sadaret’ül-kiram kaimmakam-ı esbak Esseyid Abdurrahman Efendi’nin ‘ammizadesi Esseyid Ahmed Efendi dam-ı müteveffa ba’de’t-tahiyyet’ül vafiye inha olunur ki Amid Ergani ve Çüngüş ve Mardin ve Siverek ve Çermik kazalarının kaimmakamlığı bundan akdem Ali Efendi ismine sehven tahrir olunmuş ettiği anda yedinde ki senediyle i’tibar olunmayup işbu sene-i sitte ve mieteyn ve elf Şevval-ı mükerrerem guresinden cenabınız tevcih olunmuştur gerektir ki sadaret-i kirama tevfir ve ihtiram idüb kudat ve kaimmakamlar senedleriyle teyid ve izhar-ı ‘alamet hazır idenlerin def’inde dikkat-ı cenabınız dahi kimesneye ‘alamet hazır olduğundan haşmet ve iddi’ayı nasb-ı sadaret idenleri tarafımız havaleye mübaderet birle işbu emanet murad-ı kemal iffet idüb tevcihiye ‘arusiye ve muhaddesat-ı mu’aşir na-merziyye namıyla bir akçeleri olmayup ve aldırılmayup siyanet-i ‘arz ve mallarında sa’i mevcut zamanında şevketlü muhabbetlü kudretlü padişah İslam ile Allah’u Te’ala devlet ila yevm’ül-kıyam hazretlerinin ve ram devletleri için sadaret-i kiramin da’vat-ı cariyeleri isticlab idüb mir-i emirde ser’-i şerif imtad ile mazhar-ı şefa’at hazret-i seyyüd’ül-enam ‘aliyyül efdal’üt tahiyye ve ekme’ül İslam olası.

DŞS. 12/2

'İzzetmeab Amid kazasında müderrisinden Mütevellizade Osman Efendi gibb'üs-selam inha olunur ki kaza-i mezburda müfti olan Osman Efendi'nin sui hali ve senin hüsn-ü sülükün tarafımıza ibka ve mezun bil-ifta olmak hakkında istid'a olunmağla mezbur Osman Efendi hicr olunup yerine tarafımızdan sana iftaya izin verilmiştir gerektir ki lede'l-istifta esah-ı akval Eimme-i Hanife 'aleyhim'ur-rahmet ile ifta idüb keteb-i mu'tebereden nakl-ı sarih ve imzaların kerre-i Amid kazasında müfti olduğunu tasrih eylesin tahriren fi'ul yevm'ül 'aşir min Şevval'ül mükerrerem sene sitte ve mieteyn ve elf

Mehmed Mekki 'afa 'anhu

DŞS. 12/3

Akza-yı kuzati'l-muslimin evla-yı vulati'l-muvahhidin, ma'denu'l-fazl ve'l-yakin, rafi'-i a'lam-ı şer'iyye ve'd-din, varis-i ulumi'l-enbiya ve'l-murselin el-muhtass bi-mezid-i inayeti'l-meliki'l-mu'in Mevlana Amid kadısı zidet fezailuhu Tevfik-i ref'i hümayun vasıl olacak ma'lum odur ki Diyarbakır sekenesinden şafi'i müftisi Esseyid Mahmud zide 'ilmullah ahaliden on beş nefer kesanın südde-i sa'adetkaraneme takdim eyledikleri 'arzuhallerinin hülaseten mefhumunda hala Diyarbakır voyvodası ve mütesellimi şeyhzade İbrahim hilaf-ı şerif 'aza ve mugayyir-i rıza ve ahali-i memleket ve fukarayı ra'iyete enva'ı mezalim ta'addiyata şitaban üzere olduğundan ekserisi terk-i evtan ve tefrik ve perişan oldukları ve hatta Diyarbakır'ın elviye beğlerinden Abdullah bin Mustafa bin voyvoda-i mümaileyhin mezalimine tabi' üzere olamayup kendisü müteba'id üzere olduklarına binaen merkuman bir takrib getürüp bi-gayrı hak katl eylediği ve müfti-i mümaileyhin dahi bağıteten hanesine hücum ve karyesini basıp on bir nefer adamını bi-gayrı hak katl ve elli kiselik miktarı emvalını nehb ve garet ve bundan başka ahali-i merkumeden fuzuli üç yüz kise akçe-i cerime ahz ve Hanefi Müftisinin dahi leylen hanesine müsellaah 'asakir irsaliyle oğlunun iki yüz re's ağnamını ahz ettiği ve bunun emsali cevr ve zulmünün haddi hasarı ve müretteb olduğu menahi ve şena'atının nihayeti olmayup ahali-i fukara karye-i Hisar ve kaza ve vücuhla 'inayete sezavar oldukları aşikar olduğu beyanıyla voyvoda-i mümaileyhin hilafı şer'-i şerif ve mugayyir rızayı münif ahali-i fukaradan ta'bir-i hak ma'sub ve me'huzu olan hukuk-u fukara ma'rifet-i şer'le ashabına red ve teslim ve şer ve muzırratı üzerlerinden men' ve

def' olunmasını istirham ve rica ve mütesellim-i mümaileyh tarafından vurud olan tahrirat netice-i mefhumunda voyvoda-i mümaileyh Diyarbakır'a ledel küre ve yedinde olan iki kıta' evamir-i 'aliyye muciblerince üç dört seneden beru terakim iden malikane-i mirilerini talep ve ehl-i vazaif-i 'atik beratlarını tecdid ettirmedikçe vazife verilmeyeceğini cümleye i'lan eyeledikde zikr olunan ashab-ı mukata'a-i vazaif bu maddeden infi'al ile ba'zısı berat-ı tecdidiye kasdıyla Der'aliyye'ye vurud eylediklerine mebni hakkında dürlü dürlü iftira ve düruğ kelim tefevvühüne ictira edecekleri beyanıyla ol mukavele ashab a'zasının kelimalarına havale sem'-i i'tibar olunması niyazında olduğunu derç ve enba olunmuş tarafeyn tahriratının mazmunu birbirlerine muhalif ve hakikat-ı halde iştibah-ı 'arız olup ve edan-ı mu'adelet-i iktiranda hüsrevanede hilaf-ı şer' otuz ferd-i efradiye zülm ve ta'addi vuku'una ve kimesnenin

T-14

çoğu ketm ve ahfa olunmasına kat'an rızayı cihandaranem olmayıp ledet-tahkik ihkak-ı hukuk-u 'ibadete ihtimam ve dikkat olunmak matlubum olunmaktan naşi sen ki Mevlana-yı mumaileyhsin ma'rifetin ve ta'yin olunan mübaşir-i mümaileyh ma'rifetiyle voyvoda-i mümaileyh huzur-u şer'e ihzar ve iddi'a-i hukuk ve ta'yin mande iden hasımanesiyle ferden ferden hak ve 'adl üzere terafi'-i şer' ve üzerine şer'an bir nesne sabit ve zahir olur ise ihkak-ı hakka mübaderet ve hakkında olan inha gayr-ı vaki' olduğu surette sıhhat ve hakikati üzeredir ve şevketmedarıma i'lam mesari'at olunmak fermanım olunmağın isti'lamen ve ihtimamen mahsusen işbu emr-i şerifm ısdar ve havacegan Divan-ı Hümayun kıdvet'ül emacid ve'l a'yan Mehmed Emin zide mecduhu ile irsal olunmuştur imdi sen ki mevlanayı mumaileyhsin ma'rifetin ve ta'yin olunan mübaşir-i mümaileyh ma'rifetiyle husus-u mezbur ba-taharri tahkik olunarak kangı tarafın inhası sahihtir ve katl maddesi ve gasp-ı emval kadiyesini vaki'dir ve ahaliden mebalığ-i tahmil olunduğunun esah ve ısdar bilinmesi ve ahkak-ı hak olunmasını matlub ettiği ma'lumen oldukda madde-i şek ve şüpheden 'adi ve 'arz-ı nefsanıyetten ve mura'at hazır da'iyesinden biri olarak bi-'arz-ı ahaliden taharri tashih ve lede't tahkik bir minvale muharrir ahka-ı hakka ihtimam ve keyfiyetine gadr ve himayeden 'adi ve cümle sıhhat ve hakikati üzeredir bad-ı mahtur fukaraya i'lam ve ifham gadr-ı mucib halet-i vuku'undan ve vak'anın hilafını tahrirden gayet'ül gaye tahaşi ve'l-ittika nam eylemek babında ferman-ı 'alışanım ısdar olmuştur buyurdum ki vusul buldukda bu bada vech-i meşruh üzere şerefyafte sudur olan ferman vacib'ul etba' ve lazım'ul meşamın(?) mazmun ita'atmakrunuyla 'amil olup hilafından gayet'ül gaye tahaşi fi-

canibinde eylesiz şöyle bilesin ‘alamet-i şerife i’timad kılasız tahrir evair-i şehri Ramazan’ül mübarekin sene sitte ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye

DŞS. 13

Mucibe İ’lam

Der devlet (...) ‘arz-ı da’i kimesne olur ki bundan akdem Diyarbakır sekencesinden Şafi’ler müftisi Esseyid Mahmud Efendi ile ailesinden on beş nefer kesanın sedde-i sa’adet karara takdim eyledikleri ‘arzuallerinin hulaseten mefhumundan hala Diyarbakır voyvodası ve mütesellim Serbo Emin dergahı ‘ali şeyhzade Esseyid İbrahim Ağa kullarının hilaf-ı şeri’at ‘aza ve mugayir-i rıza-i ahaliyi memleket ve fukarayı ra’iyet enva’ı mezalim ta’addiyata şitaban üzere olduğundan vechiyle ‘inayet sazavar oldukları aşikar olduğu beyanıyla voyvoda-i mümaileyh kullarının hilaf-ı şer’-i şerif ve mugayir emr-i münifaha fukaradan bi-gayrı hak mağdub ve me’huzu olan hukuk-u fukara ma’rifet-i şer’le ashabına red ve teslim olunması ve mütesellimi mümaileyh tarafından mu’adelet medarı vurud olan tahriratın netice-i mefhumunda dahi voyvoda-i mümaileyh Diyarbakır’ lede’l-vurud yedinde olan iki kıt’a ve emir-i ‘aliyye muciblerince üç dört seneden beri terakim iden malikane mugayirlerini taraf-ı ehli vazaif-i ‘atik beratlarını tecdid ettirmedikçe vazaif verilmeyeceğini cümleye i’lan eyledikte zikr olunan ashab-ı mukata’a vazaif ve infi’al ile tecdid-i berat için Asitaneye redd-i vurud dürlü dürlü ifk ve duruğ kelim tefevvühünde ictira beyanıyla ve mukavele ashab a’zasının kelimalarına havele sem’-i i’tibar olunması niyazında olduğu ve tarafının husus-u ma’rifet şer’le ruiyet ve lede’t-tahkik ahkak-ı hak olunmak babından Diyarbakır kasabasına ve husus-u mezkure ve mübaşir ta’yin buyurulan havacegan Divan-ı Hümayundan ‘imdet’ül-emasil ve’l-a’yan Mehmed Emin Efendi da’ilerine hitaben sadır olan bir kıt’a ferman hubbel-meta’ hakanı medine-i Amid mahkemesine lede’l-vurud ve tarafının husus-u ma’rifet-i şer’le ahali-i beldeden (...) ve tahkik zamanında ba’de’s-sual emr-i ‘alışanda münderic ve beyan buyurulan maddelerden katl maddesinde elviye beğlerinden Abdullah Beğ ve Mustafa Beğ nam kimesnelerin ba-hatt-ı hümayun mukaddema nefer-i hümayun memuriyetlerinde meş’ur evamir-i ‘aliyye ile mübaşir ta’yin buyurulan Serbo Emin Dergahı ‘aliyy’ul-Kemankeş Mustafa Ağa kulların vurudunda ‘adem-i ita’at birle cevap ve yevmen feyevmen sa’adet tarafına temayül ve iki def’a suhuletli ‘asakir tedarik ve cümleye Diyarbakır üzerine hücum mübaderet ve cesaret eylediklerinde cümle ma’rifetleri ve ma’rifet-i şer’le taraflarına fetvayı şerife ve

mürasele-i münife tahririyle eğerçi tesellükleri mudafa'a olunup lakin vaki' olan umur-u memleket-i taşrada ihtilal ve ihtilaf mümana'at üzere olduklarından ma'ada bundan akdem tabur 'akibet mefhumdur ki izalesi hususunda Diyarbakır mütesellimi ma'iyetinde olanlarını meş'ur bermucib emr-i 'ali tarafına kerraren ve merraren buyurulduklar tahrir birle medine-i mezbureye vurudlarında bir iki gün taşrada meks ba'dehu leylem yine mahallarına firar ve sair sunuf-u 'askeriyenin bir nişan ve bir ekinde olmalarına ba'is ve badi olduklarında hala Bağdad ve Basra muhafızı vezir-i asaf nazır devletlü 'inayetlü Selman Paşa hazretlerinin teşriflerinde yine 'adem-i ita'at ve şekavet sureti kendilerinden mefhum olup şekavetleri aher mahalle sirayet eder mülhazasıyla birer takrib vezir-i müşarünileyh hazretlerinin saye-i devletleriyle ahz ve gayreten lil-gayr katl olundukları ve koyun maddesinde yetmiş iki 'aded koyunve iki nefer sığırat yamaların ve kimesnenin malı olup Hanefi müftisinin oğlu Ahmed Efendi teberru deyu gasb eylediğinde ma'rifet-i şer'le olduğunda ahz ve ashabına red ve teslim olunup ve üç yüz kise akçenin cerime namıyla asıl ve fer'i olmayup ancak voyvoda-i mümaileyh kullarının Devlet-i 'Aliyeye vuku'u üzere tahrir olunması ve ısdar ettirdiği emr-i 'ali mucibince üç dört seneden beru muhiki ve menzilin olup ahali-i kazalar ve teb'iz mahallerde olan emval-ı miri ve cerime ve 'avarız ve memleket menzil masarifinden olan akçelerini birer miktarını vezir-i müşarünileyh hazretlerinin taraf-ı hala divanlarından ta'yin eyledikleri mübaşir ma'rifetiyle hınat ve şa'ir olarak tahsil

T-15

ve menzil masarifinden olan memleket tarafına teslim eylediği ma'lum ve aşikar olduğundan gayri Hanefi müftisinin ve Şafi'ler müftisinin hanelerine hücum ve basmak hususu kezb ve iftirayı (...) olduğu zahir olup fakat Şafi'ler müftisi Efendi-i mümaileyhin Karaz nam-ı karyede semen hassası olup Diyarbakır'a vurud iden ağnam-ı memleket tüccarının mürurgahı olup iki üç bin miktarı koyunlarını nehb ve garet eyleyüp kerraren taraflarına tahrir ve tekid olundukda 'adem-i ita'at birle asifen eylediklerinden ve karye-i mezkurenin semeninden ma'ada haklarına müreddef olan ağalarına iltifat inkıyad har itmeyüp ağalar re-har vucuhla 'acizlerini i'tiraf ve üzerlerine bir miktar te'dib zamanında 'asakir irsal olunmuşken ağnam mağsubeden bir danesi tahmil olunmayıp yine hal üzere terk ve ağmaz olunup voyvoda-i mümaileyh kullarının bu hususlarda kat'an beni sun' ve ta'addisi olmayup her halde hareket ve sükkanından ahali-i bendenin fukara-i ve za'ifası razı ve hoşnudlar olduğunu voyvoda-i mümaileyh kulları bu tarafta bulunmayup sefer-i memuriyeti hasebiyle vekilleri ve kaimmakamları

Esseyid İbrahim Ağa kulları ile mümaileyh Şafi'ler müftisi Esseyid Mahmud Efendi'nin takrir ve iddi'aları ba'de'l-istintak ancak nefsaniyete mübtteni bir keyfiyet olduğundan naşi tarafeyn-i husus-u mezkurede biribirleriyle masafat eylediklerinden sonra mübaşir-i mümaileyh Mehmed emin Efendi ve da'ilerine voyvoda-i mümaileyhin ve kulları Esseyid İbrahim Ağa kulları tarafından bin gurus ve etba'larına her iki yüz gurus hizmet olmak üzere mukavele ve tanzim birle razı ve kabul etmişken voyvoda-i mümaileyh kulları hasbe'l-iktiza medine-i Amid'in haricinde Bigar(?) nam mahalle ba'de'l-vurud ve mübaşir-i mümaileyh efendi da'ileri voyvoda-i mümaileyh kulları ile görüşüp külliyyetlü hizmet me'mulüyle razı olduğu hizmet-i mezkure ve mebalığinden nekl ve rucu' ve me'mulü olan mebalığ verilmediğinden infi'al birle Asitane canibine 'azimet husus-u mezkure lede't tahkik ahali-i merkumdan der mua'delet penaha inha ve ifade olunan muhzır-ı sıhhat özürleri musaddık bir kıt'a i'lam olunması matlubumuzdur dediklerinde husus-u mezkurda ahali-i merkumenin takrir ve tahrir olunan muhzır sıhhat eserleri nef'sül emare mutabık ve hakikat-ı hale muvafık olduğu evvelki vaki'ül haldir (...) paye-i serir-i a'laya 'arz ve i'lam olundu baki emr-u ferman hazret-i menlehülemrindir tahriren fi'ul yevm'us sabi' 'aşere min şehr-i Zilka'de-iş şerife sene sitte ve mieteyn ve elf.

DŞS. 14

Akza-yı kuzati'l-muslimin, evla-yı vulati'l-muvahhidin, ma'denu'l-fazl ve'l-yakin, rafı'-i i'lam-ı şerife ve'd-din, varis-i ulumi'l-enbiya ve'l-murselin el-muhtass bi-mezid-i inayeti'l-meliki'l-mu'in Mevlana Amid kadısı zidet fezailuhu iftihar'ul emacid ve'l-ekarım cami'ul-mehamid ve'l-mekarım el-muhtass bi-mezid-i 'inayet'ul-melik'üd-daim dergah-ı mu'allam kapıcıbaşılardan Diyarbakır voyvodası Şeyhzade Seyid İbrahim dam mecduhu tevki' refi'-i hümayun vasıl olacak ma'lum odur ki hala reisülküttab mühürdarı Seyid Osman zide mecduhunun Diyarbakır voyvodalığı aklamından müşerref Amid nahiyesine tabi' bervechi malikane 'uhdesinde olan karye-i Kaza-i 'Ulya ve Karye-i Sumani namı diğer Dellukan ve Karye-i Sumani maktu'unu taraf-ı ahereden müdahale ve ta'arruz olunmak icab itmez iken ecanibinden ba'zı kimesneler maktu'at-ı mezburenin zabt ve rabtı hususuna müdahale ve ta'arruz eylediklerini beyan birle defterhane-i 'amirem verilen kaydı mucibince zabtı için emr-i şerifim sudurunu istid'ayı 'inayet itmekle hazine-i 'amirem defterleri tetebbu' olundukda Diyarbakır sancağında vaki' şarki Amid nahiyesine tabi' kaza-i 'Ulya karyesi on beş bin yüz on beş akçe ve sumani nam-ı diğer Dellukan karyesi yirmi bin sekiz yüz seksen beş akçe ve

Sumani karyesi on bir bin akçe yazı ile mukayyed eder ki defterhane-i ‘amirem sarfen verilü gelen malın beher sene Diyarbakır voyvodalarına vermek üzere maktu’a-i mezbure elli guruş mal ve bin iki yüz guruş-u mu’accele ile mümaileyhanın malikane ‘uhdesinde olduğu malikanededen derkenar olunmağla derkenarı ve berat şeraiti mucibince taraf-ı ahareden müdahale olunmamak için emr-i şerifim suduru telhis ile ‘arz olundukda mucibince ‘amel ve hareket olunmak fermanım olunmağın işbu emr-i ‘alışan ısdar ile irsal olunmuştur imdi vusulunda siz ki mevlana voyvoda-i mumaileyhsin maktu’at-ı mezbur ber vech-i malikanı mümaileyhanın

T-16

ileyhanın ‘uhdesinde olduğu mukayyed olmağla maktu’a-i mezburinin berat-ı şurut-u mucibince zabt ve rabtı hususunda taraf-ı ahareden müdahale ettirmeyüp ve ileri olur ise men’ ve def’ine ihtimam ve dikkat eylemeniz babında ferman-ı ‘alışanım sadır olunmuştur buyurdum ki hükm-ü şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafta sudur olan işbu emr-i celil’üş-şan vacib’ul-etba’ ve lazım’ül-emptina el-mülk mazmun münifi üzere ‘amil olup hilafından tahaşi ve mücanebet eyleyesin şöyle bilesin ‘alamet-i şerife i’timad kılasız tahriren fi’ul yevm’ül hamis ‘aşere şehri Şevval’ül mükerrerem sene sitte ve mieteyn ve elf. Cizye hususa gelen emirdir.

Mahruse-i Kostantiniyye

DŞS. 15

Memalik-i mahrusemde vaki’ ehl-i zimmetten yahudi ve nasaranın şer’en ruuslarına mazrub olan cizyeleri Beytülmal müselliminin emval-ı meşru’asından olmağla mezheb-i Hanefiye üzere ‘ilave ve evsat ve edna i’tibarıyla evrak-ı cizyesine sabık üzere güşad ve bin iki yüz yedi sensesi Muharrem’ül Haramın ğurresinden tevzi’ine mübaderet olunmak babında Hatt-ı Hümayun şevketmakrunum sadır olmağın bin iki yüz yedi senesine mahsuben Diyarbakır ve Çarşacak eyaletlerinden ma’a Harput kazasında ve tevabi’lerinde sabık mütesellim-i mürur-u ‘ubur iden ehl-i zimmet-i keferre ve yahudi ve ermeni-i ‘acem taifelerinin şer’en üzerlerine edası lazım gelen bin iki yüz sensesi cizyeleri cibayeti sene-i mezkure Muharrem-i gurresinden mübaderet eylemek üzere bin beş yüz altmış üç a’la ve on iki bin yedi yüz kırk altı evsat ve bin sekiz yüz yetmiş yedi edna evrakı esnaf sülüs i’tibarıyla cem’an on altı bin yüz seksen altı evrak ile cibayetini işbu rafi’-i tevki’ ref’-i ‘alışan hakanı kudret’ül emacid ve’l-a’yan zide mecduhu der’uhde tefviz olunup bu berat-ı ‘alışanım verdim ve buyurdum ki cizyedar-ı

mümaileyh varıp gurre-i Muharrem'ül Haram'ın hakim'ül vakt müvacehesinde miri mührüyle memhur cizye 'acziyesinin mühürleri fekk ve evrak olan mühürler ile tatbik olundukda sonra bir kimseye vaz' ve vilayet kadısı mühürleyip Dersa'ate irsal müsellim-i mezbure tabi' her belde ve karyede sakin ve mevcut birle ve yabancı ve mürur-ı 'ubur eden ehl-ü zımmet-i kefere ve yahudi ve ermen-i 'acem taifelerinin emr-i murahik hükmüne dahil olup şer'en cizye ye istihak olan 'alametleri gerek ki takayyud ve ihtimam ile tefahhus olunup bir ferdi hariç ve kağıtsız kalmamak şartıyla vech-i meşru' üzere ahalisi beyninde mülk ve emlakına nazar olunup esnaf sülüsünün kangı sınıfından 'abd ve i'tibar olunur ise Hatt-ı Hümayun şevketmakrunumla verilen nizam-ı cedid mucibince zahir alınan mekteb 'örflerinden a'la ve i'tibarıyla on bir esedi guruş ve vasat'ül hal örflerinden evsat i'tibarıyla beş buçuk guruş ve fakir makablinden edna i'tibarıyla iki buçuk guruş ile bir rub' olunup aynı esedi guruş tedarikinde 'acz ve 'usret 'örflerinden 'aynı guruş talep olmayıp ecnas nukuddan ne güne akçe götürürler ise halis el-ibare

T-17

Bu sayfadaki yazılar görünmeyecek şekilde silindiği için herhangi bir transkript faaliyetinde bulunamadık.

T-18

DŞS. 16/1

Medine-i Amid mukata'atından Hazro karyesi sükkanından Süleyman Beğ ve Ali Beğ ve gaiban-ı 'izzul meclis Hamza Beğ ve Ahmed Beğ taraflarından şahidi ile vekalet-i sabit ve sübut vekaletine hükm-ü şer'i el-hak olan Hasan Beğ meclis-i şer'i hazır'ü lazım'ül-tevkirde zikr-i ati menzil-i mahdud-u mezkure şerikleri olan Haydar Beğ bin Celil Beğ muhzırın üzerine bil-vekale da'va ve takrir-i kalam idüb medine-i mezbure mahallatından Hüsamettin Mahallesi'nde vaki' bir tarafından Hamamcı Mehmed Ağa mülkü ve bir taraftan işbu 4 mülkü ve bir taraftan tellal mülkünü mülki ve tarik-i rabi' tarik-i 'amm üç sınıf ve derunlarında iki sağir meclis ve bir tarik üzere ayvan derununda bir meclis-i tahtları zir-i zımmeyn dört 'aded kiler ve matbah ve kenef ve su kuyusu havl-i müştemil ve senede otuz iki para 'avarız ile olan menzil-i mahdud mezkuru bundan akdem fevt olan babamız Mustafa Beğ bin Haydar Beğ'in mülkü serveti iki bizlere mal'ül ırs-ü'ş şer'i intikal itmeğin bundan akdem menzil-i mahdud ve mezkurun furuhtunu murad eyledikde merkum ve kafile bizlere müdahale ve furuhtuna ta'arruz

itmekle sual olunup mu'arazadan men' ve ber vech-i mülkiyet bey' olunması matlubumuzdur dediklerinde gıbbe'tüs-sual merkum cevabında eğerçi bundan akdem vakıfta tensib olunup lakin vakıf olunmayıp mücerred bey' olunmamak için olup fi-nefsil emr-i alil'an mülkü mevutum deyu mülkiyet üzere olduğu ikrar eyledikten sonra menzil-i mahdud ve mezkuru bey'ut tavabi' ve'l-evahık ve kaffet'ül-hukuk ve'l-murafık tarafından icab ve kul hacı şurut müfsededen 'adi bey' bat sahih şer'le merkumdan bil-asıl ve malikane işbu ba'is'ül küttab Molla Efrahim bin Mehmed dört yüz guruş bey'-i mülkiyet ve teslim idüb ve mezkurda bir minval-i muharrer temlik ve teslim ve kabz ve havl idüb ve semen olan meblağ-ı mezkuru tamamen ve kamilen ahz-u kabz olunup fimaba'd menzil mahdud-u mezkur müşteri mezburun mülkü müşterasıdır kifayet ve tahtıma(?) ve masraf olsun dediklerinde gıbb'üt-tasdik ma-vaki' bi't-taleb ketb olundu hurrire fil-yevm'üs-samin min Zilhicce sene sitte ve mieteyn ve elf.

Ram Sadullah Efendi	Sadullah Efendi	Bekir Ağa	İslamzade Molla Hüseyin
Tayyartzade Ahmed Beğ	Ram Ahmet Ağa	İbrahim Ağa	Ahmed Beğ

DŞS. 16/2

'İzzetmeab samahat ektab Mevlana Mustafa Efendi dam-ı mevkifen gıbb'üt-tahiyye'til-vafiye inha olunur ki medine-i Amid mahkemesinde reisülküttab ve bab naibimiz Esseyid Abdülkadir Efendi 'alil ihraç vaza'if-i müştred olup sen cümlelerin ma'nevi ve sadakatkar ve pesendide sır olduğunuz aşikar olduğundan işbu sene-i sitte ve mieteyn ve elf Zilhicce-i şerif sen ki yirmi ikinci gününden mahkeme-i mezburda merkum yerine başkatip nasb ve dikkat-ı hükümetimizde tarafımızadan bab niyabeti cenabınıza tefviz ve ihale zamanında savb-ı şer' koymadan işbu mürasele-i şer'iyye ısdar ve yedinize ihale olmuştur gerektir ki başkitabet hizmetinde mukim olup ve bab ahali vaki' olan husus-u terafi'-i şer'-i 'ali eyleyesin.

Murahhas Osman
Elmu'alla medine-i Amid

T-19

DŞS. 17/1

‘İzzetmeab medine-i Amd’te sakin esbak Fazıl Ebubekir Efendizade Osman Efendi kam-yab ba’de’t-tahiyyet’il-vafiye inha olunur ki hala ol tarafta müfti olan Mütevellizade Osman Efendi’nin sui halini ve ‘adem-i emeliyetini ve senin haysiyet ve istihkakını mevsuk’ul-kelam nice kimesneler tarafımızda inha ve me’zuniyetini istid’a itmeleriyle merkur Mütevellizade hicr olunup yerine iftaya sana izin verilmiştir gerektir ki lede’l-istifta esah-ı akval-ı eimme-i Hanefiye ‘aleyhim’ur-rahmet rabb’ul beriyye ile ifta idüb keteb-i mu’tebereden nakl-ı sarih imzalar kerre-i Amid müftisi olduğunu tasrih eylesin vesselam tahriren fiu gurre Zilhicce sene sitte ve mieteyn ve elf

Durrizade Esseyid Mehmed Arif Efendi
Elfakir ‘afa ‘anhu

DŞS. 17/2

Hakpa-i merambahşa-yı veliyün-nü’am ma’ruz-u da’i devlet iledür ki hala bundan akdem nefsi kasaba sakinlerinden iken Hasan ibni Yusuf Kutat nam-ı hırsızın girift hakpa-i veliyün-ni’me i’lam birle irsal olunmuştur mukin ol tarafta devletlü veliyün-ni’me ağa efendimiz iğfal idüb ma’ruf şuhud-u sarik der-cümle memleket ahali ve kasaba ahali niyazlarıdır ki Hasbünallah mezkur Hasan ibni Yusuf Kütat salb eylesin zira kalu memleket bit-teci memleket ahali-i memleket içinden bi-misillü meşhur hırsız yoktur ahz u girift hakpa-i veliyün nüam irsal ve katl olunup cümle hırsızlar beşarettür cümle memleket ahali ve kasaba ahali niyaz ve mümtadlarıdır ki mezkur mesnedi salb ve katl ve fukara-yı bu eyyamda hab rahatlarını selub eylediği nümayandır kaldı ki kad hırsız yekan yediyle (...) irtişarlarıdır(?) ‘alenen iki adımlarında eşya-i davarlarını sarf idüb yedlerinde paye olup mallarını yarı buçuk verilmiştir baki emr-u ferman latif ve ihsan devletlü ‘inayetlü merhametlü efendim sultanım hazretlerindir.

Mahsuldar Hacı Ali Ağa	Bende Ahmed Ağa	Bende Mustafa Ağa Hali	El-müdde’i Bende Naib Ahmed Hali
------------------------	-----------------	------------------------	----------------------------------

DŞS. 17/3

Benim efendim sultanım ve Derviş Mehmed Ağa'nın takriri bizim takririmizdir kerem-i 'inayet idüb mezkur hırsız gerek kabul itmeyesiz zira hükümetimizde devletlü veliyün-nü'am efendimiz hükümetine haleldir hırsıza el-yevm olmaz ise sairler bizi bilmezler baki efendimiz i'lamsız ve Karye-i Ağviran maddesine yüz(?) ve (...) katır hırsız götüren katır Mehmed'i Kotu'nun oğlu getirüp sanmıştır ve Mehmed Kotu yüz(?) kendi ile ma'an meşhure irsal olunmuştur katırı ahz ve buzurla(?) teslim eyleyesin baki efendimiz i'lamına.

DŞS. 17/4

Amid'te vaki' Nasuh Paşa sukunda müteveffa-yı Servinaz Hatun evkaf-ı şerifi mahsulünden olmak üzere yevmi beş akçe vazife ile calib-i vakıf olan Molla Mehmed ve yine efkaf-ı mezbur mahsulünden almak üzere yevmi üç akçe vazife ile dikkat-ı zahirde suen mülk-ü havan olan Osman Efendi fevt olmalarıyla mahallularından işbu raf'-i tevki'-i alışan Hakan Süleyman Halife bin Abdullah zide salahiyeye tevcih olunup yedine berat-ı şerif 'alışanım verilmekte ricasına vakf-ı mezburdan ber vech-i meşrut mütevellisi Mustafa Necip zide kadruhu ve nazır

T-20

vakf-ı a'lem'ul-ulema'il-mutebahhirin efdal'ül-fudela'il-müteverri'in bi'l-fi'il Şeyhülislam Mevlana Mehmed Mekki edamullahu Te'ala fezailuh işaret itmekle mucibince tevcih olunmak ferman olunmağın hakkında bi-mezid-i 'inayet-i padişahanem zuhur getirüp bin iki yüz altı senesi Zilka'de'sinin on yedinci günü tarihiyle müverrih verilen ru'us-u hümayunum mucibince ba-berat-ı hümayun verdim ve buyurdum ki mezbur Süleyman Halife bin Abdullah varup müteveffa-yı merkumenin mahallularından calib ve suen mülk-ü havan cihetlerine mutasarrıf olup evvela hizmet eyledikten sonra ta'yin olunan cem'an yevmi sekiz akçe vazifesi evkaf-ı mezbure mahsulünden mütevellisi olanlar yedinde olup mutasarrıf ola şöyle bileler 'alamet-i şerife i'timad kılalar tahrir'ül-yevm'ul-ahad ve 'aşr Zilka'de sene sitte ve mieteyn ve elf Mahruse-i Kostantiniyye

DŞS. 18/1

Harput ma'a hesab baha	13.300
Çüngüş ve Ebutahir	2.200
Palu	10.000
Ergani	1.050
Çermik	1.150
Çarsacak	7.500
Siverek	1.500
	36.700
Zam	1.000
	37.700

Yalnız otuz yedi bin yedi yüz guruştur.

Bais'i Tahrir Tahriren fi Budur Ki

Bin iki yüz yedi senesine mahsuben ber vech-i bala zikr olunan kazaların havi oldukları ehl-i zımmet re'ayalarının mazrub kılınan cizye-i şer'iyetlerinin cibayetine memur sabık-ı muhasebe cem'an cizye muruvetlü Reşid Süleyman Efendi Hazretlerinin tarafından meb'us 'izzetlü Halil Efendi tarafından cibayet cizye-i mezbure elzemen 'uhde-i murre ihale ve iltizamen tefviz ve kabul olunup bedel-i evrak olarak balada mezkur yalnız otuz yedi bin yedi yüz guruş efendi-i mümaileyh tarafına vacib'el eda ve lazim'ul hafzen verecek deynim olmağla benim kuvvet tamamen ve kamilen eda ve teslim eyledikde işbu memhur tahviller ahz ve vujud oluna müstakim olunmaya mezbure tarafından müdahale buyuruldu mahalle-i mezbur mübaderet ve tevcih-i mürasele üzere kıyam-ı istihdam zabt ve bervech-i istikamet tarih-i mezbur işbu mürasele-i şer'iyye mucibince hizmetimin mezkuriyetini Fi 15 Muharrem sene 1207.

Diyarbakır Kaymakamı Serbo İbrahim
Elfakir Osman Elmu'alla medine-i Amid

DŞS. 18/2

'İzzetmeab semahat'ul küttab medine-i Amid Mahkemesinde reisülküttab hala bab naibimiz Faziletli Mustafa Efendi dam mevkufen gıbbe't-tahiyet'ul-behiyye inha

olunur ki mahkeme-i mezburda muhızırbaşılık hizmetiyle ba-şarttname ve muhızır kethüdalığı hizmetiyle ba-vekalet müstahdem olan Emin nam-ı müfsidin tamvar(?) hareket ve hizmet mahkeme beynlerinde ifsad ve ihtilalinden hizmet-i mahkemelerinin cümleten emniyetleri kendinde münselib olduğu lede'l-ifham müfsid-i merkum fimaba'd mahkemede tard teb'id olunup yerine erbab-ı inhikaktan hizmet-i mahkemenin marazi ve muhtarı olan mücerreb'ül etvar sadakatkar işbu ba'is'ül mürasele mahkeme-i mezburde tercüman olan Molla Mustafa bin Molla Mehmed nam-ı kimesne müstakilen muhızırbaşı ve muhızır kethüdalığına ba-berat-ı 'alışan mutasarrıf olan Halil nam-ı kimesnenin 'adem-i isti'dadından isti'dadına kadar muhızır kethüdası nasb ve ta'yin olunmağın savb-ı şer'-i kavlıden mürasele-i tahrir ve ısdar olunmuştur Rabbena Te'ala gerektir ki merkum Molla Mustafa'yı muhızırbaşılık ve muhızır kethüdalığı hizmetlerinde ber vech-i istikamet istihdam eyleyüp kemal-ı basiret ve sadakat üzere hareket eyleyesin tenbihle eylemeniz me'murludur vesselam fi 25 Muharrem sene 1207.

Elfakir Osman Elmu'alla medine-i Amid

T-21

DŞS. 19

Akza-yı kuzati'l-muslimin, evla-yı vulati'l-muvahhidin, ma'denu'l-fazl ve'l-yakin rafi'-i i'lam-ı şerife ve'd din, varis-i ulum'ül enbiya ve'l-murselin el-muhtass bi-mezid-i inayeti'l melik'il mu'in Mevlana kadısı zidet fezailuhu ve mefahir'ul-kudat ve'l-hükkam ma'denu'l-fezail ve'l-kelem Diyarbakır sancağında vaki' kazaların kadıları ve naipleri zide fezailuhum tevki'-i refi'-i hümayun vasıl olacak ma'lum ola ki hazine-i 'amirem defterleri mucibince Diyarbakır sancağında vaki' kazaların iki bin iki yüz seksen iki buçuk ve buçuk rub' ba'de'l-tenzil haneleri olup bin iki yüz yedi senesine mahsuben olmak üzere cem' tahsil-i lazım gelmeğın der'uhde olunup yedine mühürlü ve nişanlı mevkufat defteri savt verilmekle imdi mucibince cem' ve tahsil ettirilmesi fermanım olmuştur buyurdum ki hükm-ü şerifimle mübaşir oldukda bu babda sadır olan emrim üzerine 'amel idüb dahi sene-i mezbure mahsuben 'amel-i mezkurda vaki' kazalarda ol miktar hanenin bin sekiz yüz sekiz buçuk rub' bedel tenzil hanesinden elli beşer yüz ve dört yüz yetmiş dört hanesinin üç yüz akçe bedel tenzilleri maddeleri irsal olunan mühür ve nişanlı mevkufat defteri savt mucibince cem' ve tahsil ve dahil hazine-i 'amirem ettürüp hılafı emr ve defter kimesneye ta'allüb ve 'inat ve muhalefet ettirmeyesin bundan ma'ada mübaşir-i merkumun cür'et-i ma'aş için her bir bedel tenzil hanesinden otuzar akçe dahi aldırıp hin-i tahassülünde bedel-i tenzil için alınan akçenin

her yüz on akçesinden bir esedi guruş aldırıla ve bundan ziyade ve noksan alıncaya vermeyesin kesr defterden nakıs haneden ve fermanımdan ziyade mutalebesiyle zulm ve ta'addi olunmaktan ihtiraz eyleyesin şöyle bilesin 'alamet şerife i'timad kılasız tahrir'ül yevm'ül hamis 'ısr Şa'ban sene sitte ve mieteyn ve elf.

Mahruse-i Kostantiniyye

Kasaba Celeb lede't-tenzil kaza-yı Savur Liva : Diyarbakır

Kaza-i Amid ve Viranşehir 732 Guruş	Kaza-i Hani ve Lice 50 Guruş	Kaza-i Birecik ve Mardin 129 Guruş	Kaza-i Savur ve (...) 104 Guruş
Kaza-i Celeb (...) 70 Guruş	Kaza-i Mihrani (...) 9 Guruş	Kaza-i Si'irt ve (...) 40 Guruş	Kaza-i Çüngüş ve Çıska 50 Guruş
Kaza-i Siverek 90 ve Şuk(?) 89 Guruş	Em'an ve (...) 45 Guruş	Kaza-i (...) ve Maden 188 Guruş	Kaza-i Sincar ve (...) 75 Guruş

Kaza-i Musul-u atik ve cedid ve Maden 167 Guruş	Kaza-i Çemişgezek ve Hani 102 Guruş	Kaza-i Sağman ve (...) 130 Guruş
Kaza-i (...) ve (...) 173 Guruş	Kaza-i Ma'-i Kürd ve Mai 108 Guruş	Kaza-i Çapakçur ve Kulp 49 Guruş

Rub' 1808+ 474 = Rumlarla 2.282
100 guruş
300 guruş
1.227.375
(...) 90
11.157

Fi 14 Şa'ban Sene 1206

T-22

DŞS. 20

Akza-yı kuzati'l-muslimin, evla-yı vulati'l-muvahhidin, ma'denu'l-fazl ve'l-yakin, rafı'-i i'lam-ı şerife ve'd-din, varis-i ulumi'l-enbiya ve'l-murselin el-muhtass bi-mezid-i inayeti'l-meliki'l-mu'in Mevlana kadısı zidet fezailuhu ve mefahir'ul-kudat ve'l-

hükkam ma'denu'l-fezail ve'l-kelam Diyarbakır sancağında vaki' kazaların kadıları ve naipleri zide fezailuhum tevki'-i refi'-i hümayun vasıl olacak ma'lum ola ki hazine-i 'amirem defterleri mucibince Diyarbakır sancağında vaki' kazaların iki bin iki yüz seksen iki buçuk ve buçuk rub' bedel-i 'avarız hanesiyle Ergani ve Çüngüş kazalarının iki bin elli dört buçuk guruş on beş akçe maktu'at maddeleri olup bin iki yüz yedi senesine mahsub olmak üzere cem' tahsili lazım gelmeğin der'uhde olunup yedine mühürlü ve nişanlı mevkufat defteri savt verilmeği imdi mucibince cem' ve tahsil ittirmek fermanım olmuştur buyurdum ki hükm-ü şerifimle mübaşir vardukda bu babda sadır olan emrim üzere 'amel idüb dahi sene-i mezbur mahsuben evvela mezkurde vaki' kazalardan olmiktar-ı 'avarız hanesinin mühür hanesinden dörder yüz akçe 'avarızlarıyla defteri savt mucibince cem've tahsil ve dahil hazine-i 'amirem ettirüp hılaf-ı emir defter-i kimesneye ta'allüb ve 'inad ve muhalefet ettürmeyesin ve bundan ma'ada mübaşir-i merkumun cür'et-i maaş için her bir 'avarız hanesinden elli beşer akçe dahi aldırıp ve hin-i tahassüle 'avarız için alınan akçenin her yüz on akçesinden bir esedi guruş aldırıla ve bundan ziyade noksan olunca ve aldırılmayasın kesr defterden ve fermanımdan ziyade mutalebesiyle zulm ve ta'addi olunmaktan bigayet ihtiraz ve ictinab eyleyesin şöyle bilesin 'alamet-i şerif i'timad kılalar tahrir yevm'ül hamis 'aşr Şa'ban sene sitte ve mieteyn ve elf

Mahruse-i Kostantiniyye

Kaza-i Celeb Avarız-ı kaza-i Savur Liva : Diyarbakır

Kaza-i Amid Dersa'adete Guruş	732	Kaza-i Hani ve Lice 50 Guruş	Kaza-i Çapakçur ve Kulp 49 Guruş	Kaza-i Birecik ve Mardin 139 Guruş
Kaza-i Savur ve (...) 104 Guruş		Kaza-i Mihrani ve (...) 9 Guruş	Kaza-i Si'irt ve (...) 40 Guruş	Kaza-i Çüngüş ve Çıkska 50 Guruş
Kaza-i Siverek ve Şuf(?) 89 Guruş	90	Kaza-i Atak ve (...) 45 Guruş	Kaza-i Hasankeyf ve Mardin 188 Guruş	Kaza-i Musul-u Atik ve Cedid haneden 168 Guruş
Kaza-i Sincar ve Van 75 Guruş		Rub' ve baha 90 Guruş 1808 72245	Defterhane 400	Tımar-ı Derun 6576 Guruş rub'u sükkan 90 863,5 Guruş

Mukata'at kaza : Ergani ve Çüngüş 6576

Tahrir Fi 14 Şa'ban Sene 1206

T-23

DŞS. 21/1

İşbu bin iki yüz yedi senesi şehr-i Muharrem'ül Haramın yirmi beşinci gününe ve şuhur-u rumiyeden Eylül'ün ibtidasına gelinceye değin masarıfat-ı vilayet ru'yet ve hesap birle sene-i mezbure ibtidar Eylül'den bir sene kamiline değin kavli-i vahide-i taksitini ile Diyarbakır menzilhanesi on iki bin guruş a'mal-i muteahhir Abdalbaki Paşa'nın taksit-i evveli olan altı bin guruş üzerine menzilci-i merkumun sahibanesinden matlubu olan ba mürasele dört yüz seksen iki buçuk guruş musaliha emrini getüren devlet tatarına ba-mürasele hizmet-i menzilci-i merkumdan otuz guruş ve menzilci-i merkumun mukaddem taksit-i evvelini sahibanesinden matlubu olan meblağdan kazalardan ma'ada nefsi-i şehr-i şark ve garp takas birle baki matlubu iki bin altmış beş guruş menzinci-i merkumun sicil-i mahfuzda mufid bir günde kırktan ziyade irkab ettirdüğü yüz sekiz re's davarların ücreti iki yüz on altı guruş ve 'ala hasbel ma'nayı dörder yüz guruş ve katip elli guruşun min hays'ül-mecmu' dokuz yüz bin iki yüz kırk üç buçuk guruş baliğ olmağın meblağ-ı mezkur cümle ma'rifetleri ma'rifet-i şer'iyle medine-i Amid'in bil-cümle kaza ve nevahi ve nefsi-i şehr-i esnafın tevzi' ve taksim olunan defteridir ki ber vech-i ati-üz zikr ve beyan olunur hurrir fi'l-tarihül mezbur sene-i merkume

Hisse-i Esnaf Mahruse 6162,5 Guruş	Hisse-i Şark ve Garp Mahruse 166 Guruş	Kaza-i Savur Mahruse 540 Guruş
--	--	--------------------------------------

Kaza-i Hani Mahruse 540 Guruş	Hasankeyf ma'a Beşiri Mahruse 540 Guruş	Kaza-i Tercil Mahruse 540 Guruş	Kaza-i Bitlis Mahruse 260 Guruş
-------------------------------------	--	---------------------------------------	---------------------------------------

Kaza-i Atak Mahruse 6162 Guruş	Kaza-i Çıkska Mahruse 85 Guruş	Kaza-i Mihrani Mahruse 85 Guruş
--------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------

Kaza-i Telbisme Mahruse 32,5 Guruş	Kaza-i Meyyafarikin Mahruse 32,5 Guruş
--	--

Cem'an yekun 9243.5

Yalnız dokuz bin iki yüz kırk üç buçuk guruştur

DŞS. 21/2

Tevzi' ve taksim olundukta tevzi'i mezkurun nefsi şehir esnafına isabet iden yalnız altı bin yüz altmış iki guruş on dört para esnaf-ı mezkur beyinlerinde 'ala kadr'ul-husus tevzi' ve taksim olunan defteridir ki ber vech-i ati'üz zikr ve beyan olunur fi't-tarih'ul mezbur

Esnaf-ı Bakkalan 493 Guruş	Esnaf-ı Bezzazan 493 Guruş	Esnaf-ı Boyacıyan 493 Guruş	Esnaf-ı Hallacan 493 Guruş
Esnaf-ı Haffafan 308 Guruş	Esnaf-ı Debbagan 308 Guruş	Esnaf-ı Habbazan 308 Guruş	Esnaf-ı Müretteban 154,5 Guruş
Esnaf-ı Kuyumcuyan 154,5 Guruş	Esnaf-ı Derziyan 154,5 Guruş	Esnaf-ı Sabuncıyan 154,5 Guruş	Esnaf-ı 'Attaran 154,5 Guruş
Esnaf-ı Sa'lebendan 154,5 Guruş	Esnaf-ı Kazgancıyan 154,5 Guruş	Esnaf-ı Tellalan 154,5 Guruş	Esnaf-ı Cenanan 154,5 Guruş

T-24

Esnaf-1 'Allafan 154,5 Guruş	Esnaf-1 Kasaban 154,5 Guruş	Esnaf-1 Yılancıyan 123 Guruş
Esnaf-1 Kılıcıyan 123 Guruş	Esnaf-1 Tüccaran 123 Guruş	Esnaf-1 Berberan 154,5 Guruş
Esnaf-1 Kürekciyan 123 Guruş	Esnaf-1 Bahçeciyan 92,5 Guruş	Esnaf-1 Kavukcıyan 92,5 Guruş
Esnaf-1 Tütüncüyan 92,5 Guruş	Esnaf-1 Kahveciyan 92,5 Guruş	Esnaf-1 Penbeciyan 61,5 Guruş
Esnaf-1 Aşçıyan 61,5 Guruş	Esnaf-1 Demirciyan 61,5 Guruş	Esnaf-1 Bardakçıyan 61,5 Guruş
Esnaf-1 Gazzazan 61,5 Guruş	Esnaf-1 Serracan 61,5 Guruş	Esnaf-1 Mumcuyan 61,5 Guruş
Esnaf-1 Keçeciyan 302,5 Guruş	Esnaf-1 Çelikan 302,5 Guruş	
Esnaf-1 Eskiciyan 302,5 Guruş	Esnaf-1 Helvacıyan 302,5 Guruş	

Cem'an yekun 6162,14

Yalnız altı bin yüz altmış iki guruş on dört para

DŞS. 22/1

Kıdvetü'l sadatü'l-kiram hala kaimmakam Esseyid Ahmed Efendi dam müşerrifen Ba'de't-tahiyye ve'l vafiyie inha olunur ki Amid ve Ergani ve Mardin ve Çüngüş ve Siverek ve Çermik kazalarının kaimmakamlığı işbu sene seb'a ve mieteyn ve elf Muharremü'l-Haramı guresinden cenabınıza kemakan ibka olunmuştur gerektir ki sadat-ı kiram-ı tevkir ve ihtiram idüb kudat ve kaimmakamlar senedleriyle müsbit ve zihar 'alamet-i hazıra bedenleri ve ma'nada ifham ve cenabınız dahi kimesneye 'alamet-i hazıra ve ma'nadan hışmin ve iddi'ayı neseb-i sadat idenleri tarafımıza havaleye mübaderet birle işbu emanet-i kübrada kemal-ı 'iffet idüb tevcihye ve (...) ve muhaddesat-ı sair nam zımmiye namıyla bir akçelerini almayup ve aldırmayup siyanet-i 'arz ve mallarını sa'i mezkur zamanda şevketlü muhabbetlü kudretlü padişah-ı İslam ile Allah Te'ala ila yevmu'l kıyam hazretlerinin devam-ı 'ömr-ü devletleri için sadat-ı

kiramın semavat-ı hayriyeleri isticlab idüb asr-ı emirde şer'-i şerif imtisal ile mazhar-ı şefaathazret esseyüdü'l enam-ı 'aliyye efdalü'l tahiyeye vesselam olasin

Elfakir Mehmed Fair
Elhüsna en-nasb 'Alel israf

DŞS. 22/2

Ma'ruz-u Muhlis Mesnetçileridir ki

İşbu ba'isü'l i'lam Mustafa Ağa nam-ı kimesne ile Elhac İbrahim Ağa nam-ı kimesnenin havass-ı zımmi karyesinde vaki zekeran-ı dahile ve diyar-ı susuz tarlaların teza'ilerininin fasl-ı zahm için kabil-i 'alilerinden mübaşir kullarıyla gina mahkemede Şefikzade Esseyid Mehmed Sa'dullah Efendi da'ileri emta-i(?) şer'iyile mahalline varup müşahede birle ru'yet ve fasl-ı hasım olundukda karye-i mezkurda vaki' büyük bahçe ve yan tarafında Mehmed bahçesi ve küçük bahçe mabeyn-i dahile bila fasıla nihayetinde dek ve Mehmed bahçe sebil-i büyük bahçenin beyinde vaki' ağaçlık siğa ile ve etraf-ı erba'a seneden maksud pınarıyla sa'i olunur müteaddid tarlalar ve sulu tarlalar ba-tapu on sekiz seneden beri merkum Mustafa Ağa'nın zabt-ı tasarrufunda olduğu ba'de't-tahkik fakat küçük bahçenin tarafında olan hariç (...) kebir ve rahlenin bila-fazıla nihayetinden ayrı nehirden öte olan bir miktar ağaçlık ve tapuda

T-25

tasrih olunmadan ma'ada Maksud pınarından öte canibinde olan arazi merkum İbrahim Ağa'nın olduğu ba'de'l-mu'ayene husus-u mezkur-i minval-i meşruh üzere katib mümaileyh da'ileri ru'yet ve meclis-i şer'a 'ala vuku'a ahbar u inha eyledikde vuku'ıyla huzur-ı 'alilerine i'lam olundu fi 22 Şa'ban sene 1207

DŞS. 23

Tevzi'-i mezkurda şark ve garb kurralarına isabet eden yüz altmış altı guruş üzerine kırk guruş alay beğine ve 'ala hasbü'l-mi'ned(?) kırk guruş ve katib on guruş ki cem'an iki yüz elli altı guruşa baliğ olmağın meblağ-ı mezkur ber-mi'ned(?) ba-ma'rifet-i şer'-i şerif ve garb kurralarına 'ala kadri'l-hises tevzi' olunan defteridir ki ber-vech-i ati zikr olunur fi'l-isnan Cemazi (...)

Mutasarrıf-ı Hassa-i Amid

Karye-i Kıtırbil-i zımmi 7 guruş	Karye-i Kıtırbil-i müslim 2 guruş	Karye-i Çekirme-i Sağır 1 guruş	Karye-i Bakos Harabe
Karye-i Arab Şa‘ban Harabe	Karye-i Kasım Zımmi 1 guruş	Karye-i Alibardak 3 guruş	Karye-i Sitioglu 1 guruş
Karye-i Gördüklü 6 guruş	Karye-i Akmeşhed-i Kebir Harabe	Karye-i Akmeşhed-i Sağır Harabe	Karye-i Samancık 3 guruş
Karye-i Yenice 3 guruş	Karye-i Aynşa(?) ma‘a mezra‘a Harabe	Karye-i Ağviran-ı Kebir Harabe	Karye-i Çermik 2 guruş
Karye-i Gençoğlu Harabe	Karye-i Harikan-ı Kebir 1 guruş	Karye-i Harikan-ı Sağır Harabe	Karye-i Zoğzınc-ı Zımmi 2 guruş
Karye-i Alıdarı Kebir 3 guruş	Karye-i Akviran-ı Sağır 2 guruş	Karye-i Zoğzınc-ı Müslim Harabe	Karye-i Pirhüseyin 4 guruş
Karye-i Zeynikan 2 guruş	Karye-i İsrail Harabe	Karye-i Örenli 2 guruş	Karye-i Akhüseyin Harabe
Karye-i Şemami Harabe	Karye-i Korucu-i Gafuri (?) Sani(?)	Karye-i Kürdömer 3 guruş	Karye-i Çavuşı Harabe
Karye-i Kızılmehmed 1 guruş	Karye-i Toplu	Karye-i Tillik 1 guruş	Karye-i Abaracı Harabe
Karye-i Molla Hamiş Harabe	Karye-i Yarımca 2 guruş	Karye-i İshaklı 3 guruş	Karye-i Hanbazar 4 guruş

Karye-i Haydarlı 2 guruş	Karye-i Hasanbey 2 guruş	Karye-i Kehfincar 4 guruş	Karye-i Velikend Harabe
Karye-i Kağıdı 4 guruş	Karye-i Kürd Arslanoğlu 4 guruş	Karye-i Şükürlü Harabe	Karye-i Baharlı 2 guruş
Karye-i Mehmedli Harabe	Karye-i Arzuoğlu 2 guruş	Karye-i Kara Hamzalı Harabe	Karye-i Satıkendi ma'a Kozan 2 guruş
Karye-i Hamurta Harabe	Karye-i Develi Harabe	Karye-i Karacaviran Harabe	Karye-i Arab Arslanoğlu 1 guruş
Karye-i Similoğlu 8 guruş	Karye-i Kıtır bil 2 guruş	Karye-i Hacı Osman 3 guruş	Karye-i Ka'bi 5 guruş
Karye-i Sa'di 5 guruş	Karye-i Karabaş 2 guruş	Karye-i Erincil 1 guruş	Karye-i Fatıma Hatun 2 guruş
Karye-i Pertek 1 guruş	Karye-i Söğütlü Harabe	Karye-i Kırgalı Harabe	Karye-i Derviş Hasan 3 guruş
Karye-i Kabasakal 1 guruş	Karye-i Tavuklu 4 guruş	Karye-i Garb-ı Taşlı(?) Harabe	Karye-i Porsuklu Harabe

Karye-i Kengerli Harabe	Karye-i Çanakçı Harabe
----------------------------	---------------------------

T-26

Karye-i Kırmilkar Harabe	Karye-i Bağçecik Harabe	Karye-i Karakoç 1 guruş	Karye-i Tayyar Mezra'ası 1 guruş
Karye-i Aruslu Harabe	Karye-i Koruculu Harabe	Karye-i Nergisli 3 guruş	Karye-i Alidar-ı Sağır 1 guruş
Karye-i Çolak Pehlivan Harabe	Karye-i Kengerli-i Sağır 2 guruş	Karye-i Kürd Ali Harabe	Karye-i Cenan mezra'ası Harabe
Karye-i Çakallu Harabe	Karye-i Seyyid Hasan 4 guruş	Karye-i Peçar-ı Ömer 2 guruş	Karye-i Behram Bey Harabe
Karye-i Nüşa(?) Harabe	Karye-i Bel'ari(?) Harabe	Karye-i Hacı 'İsa 3 guruş	Karye-i Timur Han 1 guruş
Karye-i İnderesli 2 guruş	Karye-i Maksudlu Harabe	Karye-i Kara Ahmedli 1 guruş	Karye-i Müderriş Harabe
Karye-i Çolkan 1 guruş	Karye-i Kadıkendi Müslim 5 guruş	Karye-i Kengerli-i kebir Harabe	Karye-i Kengerli-i Sağır Harabe
Karye-i Kürt Tatlı Harabe	Karye-i Molla Cabir Harabe	Karye-i Üçtepe Harabe	Karye-i Çayan 1 guruş
Karye-i Sakarmalı(?) Harabe	Karye-i Çekirme- i(?) Kebir 1 guruş	Karye-i Boyacı 2 guruş	Karye-i Beşirbeğ 1 guruş

Hassa-i Garb-ı Amid 161 guruş.

Yalnız yüz altmış bir guruştur

Karye-i Alıpınarı (...) Alaybeği	Karye-i Peyas 1 guruş	Karye-i Rub'iyye-i Zımmi 3 guruş	Karye-i Belarab Harabe
Karye-i Kıraçkendi Harabe	Karye-i Hüseyin Kiki Harabe	Karye-i Eşrefi Harabe	Karye-i Hatiban-ı Kebir Harabe
Karye-i Aktepe Harabe	Karye-i Cüdacı 3 guruş	Karye-i Kazgancı Harabe	Karye-i Mezrebağ Harabe
Karye-i Kasım Kiki 3 guruş	Karye-i Türkmenacı 2 guruş	Karye-i Köseli 7 guruş	Karye-i Dikni Harabe
Karye-i Kürdacı Harabe	Karye-i Tavşan Tepe Harabe	Karye-i Şihretepe 2 guruş	Karye-i Tizharab Harabe
Karye-i Buhtan(?) Harabe	Karye-i Davudi Harabe	Karye-i Derbeşur 1 guruş	Karye-i Mezra'ası Harabe
Karye-i Gözlü Harabe	Karye-i Havar-ı Zımmi Harabe	Karye-i Toy Ömer Harabe	Karye-i Kargalı Harabe
Karye-i Kara 3 guruş	Karye-i Selimi 1 guruş	Karye-i Güzelabdâl Harabe	Karye-i Behramki Serdan(?) 4 guruş
Karye-i Eimme-i(?) Müslim 2 guruş	Karye-i Körtepe Harabe	Karye-i Şükürlü 2 guruş	Karye-i Telhafşi Harabe
Karye-i İmam 'Akil 1 guruş	Karye-i Karakoç Harabe	Karye-i Karalı 1 guruş	Karye-i Şeytanoğlu Harabe
Karye-i Tilverik Harabe	Karye-i Tatar mezra'ası Harabe	Karye-i Kazıkan Harabe	Karye-i 'Arabiyan Harabe

Karye-i Çaruğı Harabe	Karye-i Hüseyni 2 guruş	Karye-i ‘Ömeranlı Harabe
--------------------------	----------------------------	-----------------------------

T-27

Karye-i Hevidi Harabe	Karye-i Kerh 3 guruş	Karye-i Hacınan(?) Harabe	Karye-i Kankırt ma‘a Mezra‘a 1 guruş
Karye-i Alačımen Harabe	Karye-i Çoban 2 guruş	Karye-i Kend Bağın(?) 1 guruş	Karye-i Tillur Harabe
Karye-i Döğmetaş Harabe	Karye-i Bağçecik Harabe	Karye-i Akime 1 guruş	Karye-i Mağara-i(?) Rasul 3 guruş
Karye-i Şaşo Harabe	Karye-i Mağara-i Ömeran Harabe	Karye-i Mihnevıran Harabe	Karye-i Ferhatoğlu Harabe
Karye-i Kamışlı Harabe	Karye-i Yenice 3 guruş	Karye-i Yuvacık Harabe	Karye-i Kakay Harabe
Karye-i Süleyman Çavuş Harabe	Karye-i Balıkviran Harabe	Karye-i Tok Temür Harabe	Karye-i Hacı Rız Harabe
Karye-i Arafat 3 guruş	Karye-i Kabuk Harabe	Karye-i Boyun(?) Harabe	Karye-i Kazıktepe Harabe
Karye-i Çınar ma‘a Beykur Harabe	Karye-i Semeni Harabe	Karye-i Türkman Beyan Harabe	Karye-i Bademli 3 guruş
Karye-i Cabara Harabe	Karye-i Hatuniye 1 guruş	Karye-i Haydik Harabe	Karye-i Har-ı Zımmi Harabe

Karye-i Kesan Harabe	Karye-i Körtepe Harabe	Karye-i Süleyman Köy Harabe	Karye-i Develi Harabe
Karye-i Elvendi Harabe	Karye-i Akpınar Harabe	Karye-i Ziyaret Harabe	Karye-i Selimi Harabe
Karye-i Kıllı Yakub 3 guruş	Karye-i Ömeran-ı Kiki Harabe	Karye-i Danekıran 1 guruş	Karye-i Balluca Harabe
Karye-i Sıradbeğ 4 guruş	Karye-i Molla Fulad Harabe	Karye-i Kıraçbölük Harabe	Karye-i Talay Harabe
Karye-i Üçkuyu Harabe	Karye-i Çoban Harabe	Karye-i Gökviran Harabe	Karye-i Deyr-i Bozok(?) Harabe
Karye-i Denizcük Harabe	Karye-i Çullu / Çöllü 1 guruş	Karye-i Deyr-i Mete 1 guruş	Karye-i Balama Harabe
Karye-i Kabahızır Harabe	Karye-i Saçlı Harabe	Karye-i Körmehramki Harabe	Karye-i Cemük Harabe
Karye-i Hacı Tak Harabe	Karye-i Safkarayvaz Harabe	Karye-i Celladdar(?) Harabe	Karye-i Kamışlı Tayyar Harabe
Karye-i Söğütlü Harabe	Karye-i Arab Yenice Harabe	Karye-i Melek Ahmed Harabe	Karye-i Pertek Harabe
Karye-i Güzelşeyh Harabe	Karye-i Heykelcik Harabe	Karye-i Marto Harabe	Karye-i Kal'acık Harabe

Karye-i Hassaköy 3 guruş	Karye-i Hatiban-ı Sağır 2 guruş	Karye-i Karakilise Harabe	Karye-i Besilik Harabe
Karye-i Türbespi Harabe	Karye-i Habeşi Harabe	Karye-i Kuşdoğan Harabe	Karye-i Karakuyu Harabe
Karye-i Muhtari(?) Harabe	Karye-i Mecrefi Harabe	Karye-i Cebel-i Cedid Harabe	Karye-i Kırgalı Harabe
Karye-i Nebi mezra'ası 3 guruş	Karye-i Zora Harabe	Karye-i Baskil Harabe	Karye-i Yabanoğlu Harabe
Karye-i Merikan Harabe	Karye-i Kanberköy Harabe	Karye-i Behikan Harabe	Karye-i Karamus Harabe

Karye-i Habercin Harabe	Karye-i Sübyan(?) Harabe	Karye-i Cücük Harabe
-------------------------------	--------------------------------	----------------------------

Karye-i Hanuk Harabe

T-28

Karye-i Ebuviran Harabe	Karye-i Boynuzlu Harabe	Karye-i Şihkendi 2 guruş	Karye-i Reşan ma'a Arslandoğdu 3 guruş
Karye-i Kızılkilisa Harabe	Karye-i Zoğa 1 guruş	Karye-i Kırakör(?) Harabe	Karye-i Aynşa(?) ma'a mezra'a Harabe

Karye-i Serimi 3 guruş	Karye-i Bakırca Harabe	Karye-i Kırta(?) 1 guruş	Karye-i Zevra 2 guruş
------------------------------	------------------------------	--------------------------------	-----------------------------

Karye-i Molla Ali 2 guruş	Karye-i Cankatran 1 guruş
---------------------------------	---------------------------------

Cem'an yekun: 95 guruş yalnız doksan beş guruştur.

DŞS. 24/1

Medine-i Amid'de vaki' Hüsrev Paşa Cami'i Şerifi vakfından almak üzere yevmi üç akçe vazife ile na'ib-i(?) havan ve yevmi iki akçe vazife ile bir havan ve yevmi beş akçe vazife ile şakird-i tabbah olan Mehmed Şerif bila-veled fevt olub biri hesap ve hidmet-i lazımları mahlul olmağla yerine erbab-ı istihkakından işbu rafi' tevki' refi'i's-şan-ı hakani Elhac Mehmed Halife her vechile layık ve mahall ve müstehak olmağın cihet-i mezkurlar müteveffa-yı mezburun mahallusunden teveccüh olunub yedine müceddeden berat-ı şerif-i 'ali-şanı verilmek babında istid'a-yı inayet itmeğın bila veled fevt vaki'den merkum tevcih ve sadaka idüb bu berat-ı hümayun sa'adet-makrun verdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm Elhac Mehmed Halife varub zir olunan cami'i-i şerifde müteveffa-yı mezburun yerine na'than ve cüzhan ve şakird tabbah olub hidmet-i lazımları mer'i ve mü'eddi kılındıktan sonra evkaf-ı mezkurdan almak üzere yevmi on akçe vazifesiyle mutasarrıf olub vakfını ruhu ve devam-ı 'ömr ü devletiyçün du'aya müdavemet göstere şöyle bilüb 'alamet-i şerife i'timad kılalar tahriren el-yevmi's-sadis ve'l-'ışrin min şehr-i Zi'l-hicce'tiş-şerife sene sitte ve mi'eteyn ve elf. Kostantiniye

DŞS. 24/2

Diyarbakır'de vaki' merhum Fatih Mehmed Paşa evkafından almak üzere yevmi on akçe ile dersi'amlık cihetine mutasarrıf olan kıdvetü'l-'ulemai'l-muhakkıkın Mehmed Efendi zide 'ilm 'arzuhal sunub medine-i Diyarbakır sakinlerinden tedris-i 'ulum-u nafi'a ile meşgul olmağla mutasarrıf olduğu dersiyesine yedinde i'tibar buyurulmak babında istid'a-yı 'inayet itmeğın der-seniyye-i mezburunda muvassıla-ı sahn i'tibarıyla sahib-i 'arzuhal tevcih buyurulmak üzere faziletli semahatli Şeyhü'l-islam mevlana Hurizade Esseyid Mehmed Arif Efendi hazretleri işaret itmeleriyle işaretleri mucibince yedinde sahn i'tibari tevcih olundu fi 23 Z mi'eteyn.

DŞS. 24/3

İftiharü'l-emacid ve'l-ekarim el-mehamid ve'l-mekarim el-muhtass bi-mezid-i 'inayeti'l-meliki'd-da'im dergah-ı mu'allam kapucubaşlarından hala Diyarbakır voyvodası Şeyhzade Seyyid İbrahim dam-ı mecduhu tevki' refi' hümayun vasıl olacak ma'lum ola ki sen ki voyvoda-ı mümaileyhsin bundan akdem Millü Timur nam-ı şakinin i'lam ve izalesi hususuna me'mur olduğuna bina'en mu'ayyen ki tecemmu' ve ihtişar idecek asakirin ruzumürre ta'yinatları 'ahdinde olan mukata'at ve cizye mallarıyla sa'ir emval-i miriyeden vermek üzere bi'l-istid'a yedine i'ta olunan emr-i 'alışanım mucibince cem' etdikden sonra 'asakir ile Bağdad valisi vezirim Selman Paşa edamallahü ta'ala iclaluhunun ma'iyetinde iki yüz beş senesi Zilka'desi guresinden iki yüz elli senesi Saferü'l-hayrın gayetine dek dört mah müddetinde 'asakir-i mezkurenin iktiza iden 'ulufe ve ta'yinat baha vesa'ir parasını(?) masarısının ve masarîf-ı sa'irleri tarafından tee'ddiye olunduğu havi şuhur-ı mezkurede kabil-i şer'den

T-29

yedine verilen mümza defter muciblerince tul üzere 'askeriyeye ve daşra halkına verdikleri harçlık ve na'iblerine baha ve sair bir günde masarîfa ile müşarünileyh ve taşra halkına verecek ma'lum olmağla hınat bahasıyla min hays'ul mecmu' yüz yedi bin yedi yüz yetmiş sekiz guruş baliğ olduğu beyanıyla masarîf-i mezkure emr-i şerîf-i mezkur mantukunca hesabına mahsub olunması bundan akdem istid'a eylemiş sen ki mebaliğ-i mezkur kilitli ve fahiş olduğuna mübeyyin husus-u mezkur hafiyeleri gibi muhassım ve muharrer vaki' iden menazil-i mürahelerde dahi kimesne dahi gerek zahire ve gerek ki zahire baha namıyla ve gerek payeler olmayıp ancak milel-i 'işrin ile bildikleri tarafına 'azimet ibka (...) kasım 'aşirinde vesair ba'zılarının dahi küllüsünü ve her ba'id ihbar-ı mahsubunun kimseye miktar-ı ma'lum olduğu vesair bervechi meşruh hesabına mahsub istid'aya bila fahiş olup zide ma'huduna (...) nevaşiri misillü halde nısıf derecesinde olsa dahi asıl masarîfına muradıyla olacağına zahir ve bu olduğuna olmasına o derecede masarîf gitmeyeceği bahir olduğundan ğayri olmağla ve 'asakir olduğu ve bir bab vukufta tashih olunduğu mukaddema gelen ferman-ı şuhur olmağla çekilmiş.

Divan Çavuşu yanlış getirmişti.

DŞS. 25

İftihar'ül-emacid ve'l-ekarım cami'ul-mesacid ve'l-ekarım el-muhtass bi-mezid-i 'inayet'ül-mu'in el-mekarım dergah-ı ma'lum kapıcıbaşlarından Diyarbakır voyvodası Şeyhzade Seyid İbrahim dam-ı mecduhu tevki'i ref'i hümayun vasıl olacak ma'lum ola ki Devlet-i 'Aliye'-i ebedi idaremin(?) müstakil hazineleri makamında vardın hisse-i Miriyeden olan Sayda ve Trablusşam ve Halep ve Diyarbakır ve Rakka eyaletler ki mukata'atı emval bir müddetten berü Serhas Hakan Kala'ı muhafazasına me'mur dergah-ı ma'lum yeniçerileri ve cebeci ve topçu ocakları neferatıyla top arabacı neferatından müstehak oldukları mevaciblerine vesair masarır muhasebeye havale olduklarına ocaklar tarafına ta'yin olunan salyaneciler vesair ashab havalata adamları mübaşirleri ba'zen havale olunan akçeyi tahsil edemeyüp meden-i medinede oltarafta meks ve ikamet birle tahsil ve 'adem-i tahsilleri ma'lum olmadığından senesi ve vakt-i tahsiliniz eylediğinden ma'ada olan muhassıl fert ve 'azil oldukdan sonrası bu havaleyi tahsil edemedim deyu sebebi tahriri gerüye getirüp defterdar hazır olanlara teslim anlar dahi fevt olmuş veyahut 'azil olmuş paşadan ve muhassıldan akçe tahsil edemediklerinden naçar evvel-i sebab-i tahriri ahir mal kaldırıp bu vecihle vakt ve zamanı geçen emval-ı miriye çevirtip kaldığı ve ba'zen dahi salyaneciler akçenin cümlesini yahud bir miktarını tahsil birle meramiyeye ve necata verip sevk olundukça kusur için bekliyorum deyu ikrar-ı vahibe irad eylediklerinden ğayr-ı ekserisi evvel mahallerde tezviclere emlak ve 'akar ve 'alaka beyan idüb içlerinden müflisen fevt olanlar ki muzurru bilasıyla akçeyi erbab-ı akıllası kapturup sebab-i tahriri zayi' ettim ve akçeyi tahsil

T-30

ettim deyinleri ki beyn-i ahali-i müslimine her bar-ı zarar hasaratları raci' ola gelüp 'alel-husus (...) mevt girdikde tahkikat olmadığından işbu havale maddesine taht-ı murabıtaya idhal hususunda muhasebeyi defterdaran 'aciz ve havalesiz idare-i umur dahi 'adim üzere mekan olduğu ve ikdam hazineyi 'amiremden ol mukavele emval-ı miriyeye havalatı minha ta'biriyle ferd nihal olub gelmeği hasbe'l-iktiza kıldıkda deyn-i mirisi ne miktardır deyu kaleminden sa'ad oldukda havalat ile kapanmıştır deyu cevap yazıldığına zahirde oluşmadan bu dahi yok gibi görünüyor ma'a haza havalatı ve bir madde takribiyle hakikatı deyn-i mirisi yeniden hizmetinde kalmağın naşi kuyud-u aklam dahi bu surette muhtemel ve müşevviş olduğu cümleye ma'lum olan keyfiyetinde olmağla fimaba'd Sayda ve Trablusşam ve Rakka muhassıllık Halep voyvodalık

Diyarbakır voyvodalık Malatya mukata'atında ve cizyeye ve 'avarızlarının senevi mal miktarlarından mahallına eda olacak ocağın der tabık ve masarîf muğarrereleri aşağı varıldıktan sonra baki kalan mal irsalîyeleri senede dört taksitleriyle taksit-i evvel zaman zabıtları duhulunda takasit-ı sani ve salis ve rabi'leri dahi üçer madde mürurunda tamamen ve kamilen ve Dersa'adetçe irsal ve gelen mebalîğın evvel emirde mevâcibat tertibatı olan akçeler hazineyi hümayunum ser kimesne irad olunup ma'adası merkuman zabt ve hıfz olundu ve mukata'at-ı mezkur mallarından havale olunan mebalîğın sebeb-i tahrirleri ocaklara ve ashab yedine verilüp hizmet halifesi olanlarda hıfz birle ne miktar sebeb tahrir-i ısdar ve hıfz olunduğunu mabeyn ocaklara ve havalat sahiplerine imzalı suret verilüp canib-i miriden tahsil ve mevkufen hıfz olunan akçelerden herkese havalesi miktarına göre taksim ve yedlerine verilen suretlere başka mecfut/mahfuz(?) Olan sebeb-i tahrirler kılmalarında hıfz olunan zaman zabıtları malı olanlar iki yüz altı senesinde Muharrem'i evvelen Halep Muhassılığî iki yüz yedi senesine i'tibar olunmak üzere tanzim ve işbu nizam maşallah-ü Te'ala düstur-u sağır duyulduğı surette mal-ı mezkur emval-ı miriyesinden gelmiş ve gelecek her bar bilinüp iradı edası bu şedde-i zamaim-i zaruri iktiza itmek hasebiyle ve salyaneciler ki balada tafsil olunan mefsedetleri bir tarik ocak sebebiyle Beytülmal Müslüman kanı çok hasardan mazmun olduğu ba-takrir rikab-ı hümayunum 'arz ve takdim olundukda takrir mucibince tanzim olup Hatt-ı Humayun şevketmakrunum şerefbahş sudur olmağla imdi senki Diyarbakır voyvodası mumaileyhsin başmuhasebeden ihraç ve emri şerifçe mevsu'an irsal olunan memhur ve mümza suret-i defter mantukunca zaman-ı zabtı mart ibtidasında olup iki yüz altı senesine mahsuben 'ahde göre olan hassa(?)'i Voyvodalık Diyarbakır tevabi'i mukata'atı senevi yüz on duka dört yüz yedi bin iki yüz otuz yedi akçe mal ile mukayyed olup mahalinde ocaklık ve muzayifa verile gelen

T-31

Yirmi bir yük yirmi dört bin dokuz yüz kırk yedi akçe masarîf-ı müfrede ta'biriyle asıl malda ferd-i nihâl oldukda sonra baki kalan yetmiş dört bin iki yüz altmış dokuz guruş irsaline mal ve Diyarbakır hazinesinde iki yüz yedi senesinde mal hasılatı olan elli bin guruş Diyarbakır 'avarızından dahi sene-i merkum malı on bir bin beş yüz guruş zammıyla mecmu'u bir duka otuz beş bin yedi yüz altmış dokuz guruş baliğ olub meblağ-ı merkum senede dört taksit eda olunmak şartıyla taksit-i evveli olan otuz üç bin dokuz yüz kırk üç guruşu voyvodalık mezkurun Mart zabtı olan Mart duhulunda ve taksit-i sanisi olan otuz üç bin dokuz yüz kırk iki guruşu üç mah-ı müruruda Haziran

duhulunda taksit-i salisi olan ol miktar guruşu dahi Eylül duhulunda taksit-i rabi' olan olmiktari dahi Kanun-u evvel duhulunda tamamen Der'aliye'ye irsal ve isal ve hazine-i 'amirem teslim eylemek fermanım olmağın hassına işbu emr-i celil'ül kudretim ısdar ve Sadıra'zam Tatarlarından Abdulhamid zide kadruhu ile irsal olunmuştur vusulunda balada taksit ve beyan ve ferman-ı hümayunum olduğu üzere Diyarbakır Voyvodalığı mukata'atının cizye ve 'avarızın gayr-i ez masarif-ı mazrube mal irsaliyesi meblağ-ı merkumu evvel ve sani ve salis ve rabi' i'tibarı ve senede dört taksit ile evkat-ı mu'ayene mezkur sene bervech-i takrir Dersa'adetime irsal ve isal hazine-yi 'amirem teslim ve işbu nizam-ı müstahsen Maşaallah-u Te'ala destur'ul 'amel tutulmak üzere işbu emr-i münzamı Diyarbakır hazinesi defterlerine sebt ve kayıt ettirmeğe meziyet-i ihtimam ve dikkat eyleyesin şöyle bilesin meblağ-ı mezbureyi sen kendi ödemekle gönderip hazine-yi 'amirem teslim eyledikde surette iktiza eden teslim olunması emrim olup sana götürmen ve kendi ödemekle göndermeyüp hasbe'l iktiza mahallinde mübaşire teslim teslim eylediği halde mübaşir-i merkum yedinde ahz edeceği hüccet-i şer'iyye ba'desinden tarafından Dersa'adet'ime gelüp kendi teslim senedi verilmek üzere rabıt verilüp hazine-i 'amirem defterlerine bu vecihle kayıt ittirilmekle mucib ve muktezası üzere 'amel ve hareket eylemek babında ferman-ı 'alışanım sadır olmuştur buyurdum ki hükm-ü şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafta sudur olan işbu emr-i şerif-i celil'üş şan vacib ol ittiba' ve lazım'ul imtisalinin mazmun münifi birle 'amil olasin şöyle bilesin 'alamet-i şerife i'timad kılasın tahriren fi'l yevm'üs salis 'aşere Muharrem sene seb'a ve mieteyn ve elf.

Mahruse-i Kostantiniyye

DŞS. 26

'İzzetmeab müfti-i sabık Mütevellizade müderrisinden Osman Efendi kamiyab üzere ba'de'l İslam inha olunub Amid kazasında bundan akdem müfti olan Ebubekir Efendizade Osman Efendi'nin ba-ta'arruz mahzer sui hali inha ve senin hüsn-ü halin ihbar olunmağla belde-i mezkurda iftaya tarafımızdan sana izin verilmiştir gerektir ki lede'l istifta asahh-ı akval-ı Eimme-i Hanifiye 'aleyhim rahmet rabbu'l beriyye ile ifta idüb keteb-i mu'tebereden nakl-ı sarih imzalar kerre-i Amid müftisi olduğunu tasrih eyleyesin ve's selam tahriren fi'l yevm'ül ahad min şehri Rebi'ül Evvel sene seb'a ve mieteyn ve elf

Elfakir Dürrizade Esseyyid Mehmed Arif

'Afa 'anhu

T-32**DŞS. 27/1**

defter-i takasit-i menatik (...) voyvodalık Diyarbakır tevabi' devlet-i evvel Mart (...) der'uhde Esseyid İbrahim ağa Serbo Emin Dergah-ı 'Ali ve sair gayr-ı ez-masarıf-ı mazrub irsaline mukata'at-ı mezkure ba'de erbab-ı ba-hatt-ı hümayun şevketmakrun beher sene 4 taksit der duhul evkat-ı mezkure nişan Dersa'adet-i ezeliyye ve kurbiyye ve 'arz teslim-i şerre (...) enva' sene 1207. Bil'as defter-i müfredat takrir-i 'ali fi 7 Muharrem sene 1207 ve ba-ferman

Masarır-ı müfrede irsaline	11.037.237
	2.124.947
	8.9122.90
Mal-ı Hazine-i Diyarbakır	74.269
Mal-ı 'Avarız-ı Diyarbakır	50.000
Sene 1207	11.500
	135.769

	Takasit
	Guruş
Ber emr-i takasit-i evvel der duhul Mart	33.943
Ber emr-i takasit-i sani der duhul Haziran	33.943
Ber emr-i takasit-i salis der duhul Eylül	33.943
Ber emr-i takasit-i rabi' der duhul Kanun-u Sani	33.943
1207	135.769

Yalnız bir duka otuz beş bin yedi yüz altmış dokuz guruştur

DŞS. 27/2

Hala vali-i hatt-ı Diyarbakır vezir-i Asaf nazır müşir müşiri tedbir 'inayetlü Hotin Muhafızı Ferhad Paşa vefikullahu Te'ala bi'lhayr ma-berid ve Paşa hazretlerinin işbu bin iki yüz yedi senesine mahsuben eyalet-i Diyarbakır'dan ba-ferman-ı 'ali taksiti ile tahsis kılınan yirmi bin guruş imdad-ı hazırıyyelerinin taksit-i evvelisi olan on bir guruşun vakit ve zaman hulul itmeğın tevzi'i babında sadır olan ferman-ı 'alışan

mucibince meblağ-ı mezkur on bin guruş vezir-i müşarünileyh hazretlerinin canib müşiranlarından ba-emr-i ‘ali eyalet-i mezbureye kaimmakam nasb ve ta’yin buyurulan iftihar’ül emacid ve’l-ekarım Serbo Emin Dergah-ı ‘Ali Şeyhzade sa’adettü Esseyyid İbrahim Ağa hazretlerinin da’i ma’rifeti ve ma’rifet-i şer’ ve cümle ma’rifetleriyle medine-i Amid’in bilcümle kaza ve nevahi ve nefsi şehr esnafına tevzi’ ve taksim olunan defter-i mezkurda bervech-i ati zikr olunur tahrir fi’l yevm’üs salis min şehr-i Rebi’ul Evvel sene seb’a ve mieteyn ve elf

Hisse-i Esnaf Guruş 1500	Hisse-i Şark ve Garb Guruş 350	Kaza-i Mardin Guruş 1000	Kaza-i Siverek Guruş 650
Kaza-i Si’ird Guruş 500	Kaza-i Hasankeyf ve Beşiri Guruş 900	Kaza-i Eğil Guruş 500	Kaza-i Çermik Guruş 275
Kaza-i Savur Guruş 600	Kaza-i Hani Guruş 600	Kaza-i Atak Guruş 400	Kaza-i Tercil Guruş 350
Kaza-i Mihrani Guruş 50	Kaza-i Çapakçur Guruş 250	Kaza-i Karakeçilü Guruş 650	Kaza-i Telbisme Guruş 275
Kaza-i Meyfarikin Guruş 300	Kaza-i Çıksa Guruş 350	Kaza-i Bakos ve Başat Guruş 50	Kaza-i Salat ve Birazi Guruş 250

Ba-ferman-ı ‘ali ‘aff olunmuştur	Cem’an yekun 10.000 guruş
----------------------------------	------------------------------

Yalnız on bin guruştur

T-33**DŞS. 28/1**

Tevzi’i mezkurden esnaf hissesine isabet iden bin beş yüz guruş meblağ üzerine yüz elli guruş hariç paye ve iki yüz elli guruş mubaşereye ve ‘ala hasbe’l mutad iki yüz elli ve katibe yirmi beş guruş ki cem’an iki bin yüz yetmiş beş guruş olup meblağ-ı mezkur nefsi-i şehir esnafına ‘ala kadru’l hises tevzi’ olunan defter bir de ruhsatı dair olunur tahrir fi’l yevm’us salis min şehri-i Rebi’ul Evvel sene seb’a ve mieteyn ve elf

Esnafl-1 Bakkalan 174 Guruş	Esnafl-1 Bezzazan 174 Guruş	Esnafl-1 Boyacıyan 174 Guruş	Esnafl-1 Çullahan 174 Guruş
Esnafl-1 Huffan 108,5 Guruş	Esnafl-1 Bağan 108,5 Guruş	Esnafl-1 Habbazan 108,5 Guruş	Esnafl-1 Mutyaban 54,5 Guruş
Esnafl-1 Kumciyan 54,5 Guruş	Esnafl-1 Derziyan 54,5 Guruş	Esnafl-1 Sabuncıyan 54,5 Guruş	Esnafl-1 Attaran 54,5 Guruş
Esnafl-1 Na’lbandan 54,5 Guruş	Esnafl-1 Kazgancıyan 54,5 Guruş	Esnafl-1 Tellalan 54,5 Guruş	Esnafl-1 Cenanan 54,5 Guruş
Esnafl-1 ‘Allafan 54,5 Guruş	Esnafl-1 Kasaban 54,5 Guruş	Esnafl-1 Yılcıyan 43,5 Guruş	Esnafl-1 Kılıçcıyan 43,5 Guruş
Esnafl-1 Tüccaran 43,5 Guruş	Esnafl-1 Berberan 43,5 Guruş	Esnafl-1 Kürekçıyan 43,5 Guruş	Esnafl-1 Bahçeciyan 43,5 Guruş
Esnafl-1 Kavukcıyan 32,5 Guruş	Esnafl-1 Tütüncıyan 32,5 Guruş	Esnafl-1 Kahvecıyan 32,5 Guruş	Esnafl-1 Penbecıyan 21,5 Guruş
Esnafl-1 Aşçıyan 21,5 Guruş	Esnafl-1 Demircıyan 21,5 Guruş	Esnafl-1 Bardakçıyan 21,5 Guruş	Esnafl-1 Gazzazan 21,5 Guruş
Esnafl-1 Serracan 21,5 Guruş	Esnafl-1 Mumcıyan 21,5 Guruş	Esnafl-1 Keçiciyan 10,5 Guruş	Esnafl-1 Çilingiran 10,5 Guruş

Esnafl-1 Eskiciyan 10,5 Guruş	Esnafl-1 Helvacıyan 10,5 Guruş	Esnafl-1 Na’lçacıyan 10,5 Guruş
----------------------------------	-----------------------------------	------------------------------------

Cem’an yekun 2175 Guruş. Yalnız iki bin yüz yetmiş beş guruştur.

DŞS. 28/2

Akza-yı kuzati'l-müslimin evla-yı vülati'l-müvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakin rafi'-i i'lami'ş-şerife ve'd-din varis-i 'ulumu'l-enbiya ve'l-mürselin el-muhtass bi-mezid-i 'inayeti'l-meliki'l-mu'in Mevlana Amid Kadısı zidet feza'ilühu kıdvet'ül akzat ve'l hükkam Ma'den'ül fazl ve'l-ekarım Mevlana Niksar Kadısı zide fezailuh tevki'-i refi'-i hümayun vasıl olacak ma'lum ola ki hala Sivas valisi düstur-u mükerrem müşir-i müfehhem nizam'ul 'alem vezirim Süleyman Feyyaz Paşa Edamullahu Te'ala iclaluh tarafından vurud iden tahrirat hilafında sabıkan-ı Niksar Müftisi Hasan ve mahkeme katibi Süleyman ve müfti katibi İsmail nam-ı kimesneler kendi hallerinde olmayup umur-u vilayete müdahale ile ihtilal beldeyi badisinde vaz' ve harekata tasaddi üzere oldukları

T-34

beyanıyla diyar-ı ahire nefi müdahalelerini iltimas itmekle merkurum Çavuş mübaşeretiyle li-eceli't-te'dib Amid kadısına nefi ve ta'zir olanları babında emr-i şerifim sudurunu bil-fakr Şeyhülislam ve Müfti-i'l-enam olan a'lem'ül-ülema-i'l-mütebahhirin efdal'ül-füdelai'l-müverri'in Mevlana Dürrizade Mehmed Arif Edamullahu Te'ala fezailuh işaret itmeleriyle işaretleri mucibince 'amel olunmak fermanım olmağın imdi sen ki Niksar Kadısı Mevlana-i mumaileyhsin merkurumun ta'yin olunan kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Seyyid Mehmed Emin Çavuş zide kadruhu mübaşeretiyle Amid'de nefi ocak eyleyesin sen ki Amid Kadısı Mevlana-i mumaileyhsin vusullarında merkurumun oltarafta menfiyen meks-i idamına ettirüp bila-emr-i şerif ikrar ve takrir kararından inka ve mücabir vusullarını Çavuş merkurumuyla Deraliyyeme i'lam ve inhaya mübaderet itmek babında ferman-ı 'alışanım sadır olmuştur buyurdum ki hükm-ü şerifimle vusul buldukda olbabda vech-i meşruyh üzere şerefyafıta-i sudur olan fermanım vacib'ül ittiba' ve lazım'ül imtisalinin mazmun ita'atmakrunuyla 'amel ve hareket ve hilafından hazır ve mücabir eyleyesiz 'alamet-i şerifime i'timad kılāsız tahriren evahir-i şehr-i Muharrem'ül-Ahere sene seb'a ve mieteyn ve elf

DŞS. 29

Hala vali-i hatt-ı Diyarbakır vezir-i asaf nazır müşir müşir-i tedbir 'inayerlü Hotin Muhafızı Kemal Paşa vefikullah ba-muhayyer (...) Paşa hazretlerinin işbu bin iki yüz

yedi senesine mahsuben eyalet-i Diyarbakır'dan ba-ferman-ı 'ali taksiti ile tahsis kılınan yirmi bin guruş imdad-ı cizyelerinin taksit-i evvelisi olan on bin guruşun vakt-i zamanı hulul itmeğin tevzi' babında sadır olan ferman-ı 'alışan mucibince meblağ-ı mezkurdan bin guruş ve vezir-i müşarünileyh hazretlerinin canib-i müşiranlarından ba-emr-i 'ali eyalet-i mezbureye kaimmakam nasb ve ta'yin buyurulan iftihar'ul-emacid ve'l-ekarım Serbo Emin Dergah-ı 'Ali Şeyhzade İbrahim Ağa hazretlerinin re'yi muvakkati ve ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetler ile medine-i Amid'in bilcümle kaza ve nevahi ve nüfus-u şehir esnafına tevzi' ve taksim olundukda tevzi'-i mezkurdan şark ve garb kırallarına isabet iden üç yüz elli guruş üzerine yüz guruş mübaşereye otuz guruş hariç paye ve on dört buçuk guruş harç buyuruldu ve sarrafa kırk guruş Alay Beği'ne ve 'ala hasbe'l mu'tad kırk guruş ve katibe on guruş ki hays'ul mecmu' beş yüz seksen dört buçuk guruş olmağın meblağ-ı mezkur cümle ma'rifetleri ve muvaffakiyet şer'iyle şark ve garb kırallarına 'ala kadr'ul-hises tevzi' ve taksim olunan defteridir ki bervech-i ati zikr olunan tahrir fi's sabi'ü'l mezbur sene-i'l mezbure.

Karye-i Kıtırbil-i Zımmi 16 Guruş	Karye-i Kıtırbil-i Müslim Harabe	Karye-i Çekirme-i Sağır Harabe	Karye-i Bakos Harabe	Karye-i Arabşaban Harabe
Karye-i Kasımı Harabe	Karye-i Alibardak 4 guruş	Karye-i Sitimaoglu Harabe	Karye-i Gördüklü 10 Guruş	Karye-i Akmeşhed-i Kebir Harabe
Karye-i Akmeşhed-i Sağır Harabe	Karye-i Yenice 6 Guruş	Karye-i Sihami 20 Guruş	Karye-i Aynşama'a Mezra'a Harabe	Karye-i Ağviran-ı Kebir 12 Guruş
Karye-i Çermik 4 Guruş	Karye-i Kebiroğlu Harabe	Karye-i Harikan-ı Kebir Harabe	Karye-i Harikan-ı Sağır Harabe	Karye-i Zoğrac-ı Zımmi 3 Guruş

T-35

Karye-i Alidar-ı Kebir 10 guruş	Karye-i Arabacı Müslim Harabe	Karye-i Ağviran-ı Sağır 3 guruş	Karye-i Pirhüseyin 11 guruş	Karye-i Zeynikan 5 guruş
Karye-i İsrail Harabe	Karye-i Örenli 2 guruş	Karye-i Ağhüseyin Harabe	Karye-i Şemame Harabe	Karye-i Kurucu (...) Harabe
Karye-i Kürdömer 4 guruş	Karye-i Çavuşı Harabe	Karye-i Kızıl Mehmed Harabe	Karye-i Toplu Harabe	Karye-i Tillik 2 guruş
Karye-i Abadacı Harabe	Karye-i Molla Hasan Harabe	Karye-i Yarımca 4 guruş	Karye-i Ishaklı 8 guruş	Karye-i Hanbaz 6 guruş
Karye-i (...) Zımmi 6 guruş	Karye-i Hasanik 5 guruş	Karye-i Keftincar 7 guruş	Karye-i Dellukan Harabe	Karye-i Kağıdı 8 guruş
Karye-i Kürd Arslanoğlu 10 guruş	Karye-i Şükürlü Harabe	Karye-i Baharlı 8 guruş	Karye-i Mehmedli Harabe	Karye-i İvazoğlu 2 guruş
Karye-i Karahamzalı Harabe	Karye-i Similoğlu 16 guruş	Karye-i Satıkendi ma'a Havaran 8 guruş	Karye-i Karacaviran Harabe	Karye-i Hamursa(?) harabe
Karye-i Arab Arslanoğlu 4 guruş	Karye-i Metranlı 7 guruş	Karye-i Hacı Osman 6 guruş	Karye-i Sa'i 11 guruş	Karye-i (...) 8 guruş
Karye-i Karabaş 7 guruş	Karye-i Muhsil(?) 3 guruş	Karye-i Kabasakal Harabe	Karye-i Fatıma Hatun 3 guruş	Karye-i Patrik 4 guruş
Karye-i Gördüklü Harabe	Karye-i Kargalı Harabe	Karye-i Dervişhasan 9 guruş	Karye-i Tavuklu 6 guruş	Karye-i Arabtaylı Harabe

Karye-i Pursaklı Harabe	Karye-i Kengerli-i Sağir 3 guruş	Karye-i Cekirme Harabe	Karye-i Kırkpınar Harabe	Karye-i Bağıcecik Harabe
Karye-i Karakoç 2 guruş	Karye-i Arabtaylı Harabe	Karye-i Tayyar mezra'ası 2 guruş	Karye-i Horseli Harabe	Karye-i Koruculu Harabe
Karye-i Nergisli 7 guruş	Karye-i Alidar-ı Sağir 2 guruş	Karye-i Çolak Behlül Harabe	Karye-i Kilerli-i Kebir Harabe	Karye-i Köklü Harabe
Karye-i Hasan Mezra'ası Harabe	Karye-i Çakallu Harabe	Karye-i Molla Hasan 9 guruş	Karye-i Peçar-ı Ömer 4 guruş	Karye-i Behramki Harabe
Karye-i Basma Harabe	Karye-i Belari Harabe	Karye-i Hacı İsa 9 guruş	Karye-i Bayurhan 2 guruş	Karye-i İnderesli 6 guruş
Karye-i Maksudlu Harabe	Karye-i Serik Harabe	Karye-i Kara Ahmedli 4 guruş	Karye-i Develi Harabe	Karye-i Müderris Harabe
Karye-i Kula'yan Harabe	Karye-i Kadikendi Müslim 15 guruş	Karye-i Kirli-i Kebir Harabe	Karye-i Kürttaylı Harabe	Karye-i Kirli-i Sağir Harabe

Karye-i Mollahamış Harabe	Karye-i Üçtepe Harabe
---------------------------	-----------------------

Cem'an yekun 324 guruş Yalnız üç yüz yirmi dört guruşdur

T-36

Arz-ı Amid

Karye-i Ali Pınarı Alaybeği	Karye-i Peyas 1 guruş	Karye-i Eğil-i (?) Zimmi 8 guruş	Karye-i Talat 4 guruş	Karye-i Kırackendi Harabe
-----------------------------	-----------------------	----------------------------------	-----------------------	---------------------------

Karye-i Hüseyin Kiki Harabe	Karye-i Eşrefi Harabe	Karye-i Hatiban Harabe	Karye-i Ağtepe Harabe	Karye-i Cüdacı 10 guruş	Karye-i Kazgancı Harabe
Karye-i Mezrik Harabe	Karye-i Kasımı Kiki 8 guruş	Karye-i Türkmanacı 14 guruş	Karye-i Köseli 18 guruş	Karye-i Dikni Harabe	Karye-i Kürdaci 3 guruş

Karye-i Tavşantepe Harabe	Karye-i Şihretepe 10 guruş	Karye-i Tizharab Harabe	Karye-i Bacıyan Harabe	Karye-i Davudi Harabe	Karye-i Derbeşur 5 guruş
---------------------------	----------------------------	-------------------------	------------------------	-----------------------	--------------------------

Karye-i Cenan mezra'ası Harabe	Karye-i Güllü Harabe	Karye-i Havar-ı Zımmi 2 guruş	Karye-i Toyömer Harabe	Karye-i Kağıdı Harabe
Karye-i Kara 9 guruş	Karye-i Selimi 4 guruş	Karye-i Güzelabdal 3 guruş	Karye-i Behramki 8 guruş	Karye-i İğiyeye-i (?) Müslim 7 guruş

Karye-i Körtepe Harabe	Karye-i Şükürlü 2 guruş	Karye-i Telhafşi Harabe	Karye-i Besili Harabe	Karye-i İmam Akil 5 guruş	Karye-i Karakoç Harabe
Karye-i Karalı 3 guruş	Karye-i Şeytanoğlu Harabe	Karye-i Tilverik Harabe	Karye-i Tatar Mezra'ası Harabe	Karye-i Karapınar Harabe	Karye-i Arabpınarı Harabe
Karye-i Çaruği Harabe	Karye-i Çimeni 6 guruş	Karye-i Ömeranlı 5 guruş	Karye-i Hevidi Harabe	Karye-i Kerh 8 guruş	Karye-i Hüccteyn Harabe

Karye-i Kantirt ma'a mezra'a 5 guruş	Karye-i Aynşa ma'a mezra'a 5 guruş	Karye-i Alaçimen Harabe	Karye-i Hevidi Harabe	Karye-i Kendi (...) Harabe	Karye-i Tillur Harabe
Karye-i Döğmetaş Harabe	Karye-i Bağcecik Harabe	Karye-i Akımı 1 guruş	Karye-i Mağara-i Resul 12 guruş	Karye-i Fırkatoğlu Harabe	Karye-i Mihneviran Harabe

Karye-i Kamışlı 2 guruş	Karye-i Beğnice(?) 2 guruş	Karye-i Yuvacık Harabe	Karye-i Kakay Harabe	Karye-i Selman Çavuş 8 guruş	Karye-i Balıkviran Harabe
Karye-i Tok Timur Harabe	Karye-i Hacı Rız Harabe	Karye-i Arafat 4 guruş	Karye-i Hatuni Harabe	Karye-i Beybuni Harabe	Karye-i Kazıkdere Harabe
Karye-i Çınar ma'a Beykur Harabe	Karye-i Sini 2 guruş	Karye-i Türkmanaci Harabe	Karye-i Bademli 5,5 guruş	Karye-i Cabara Harabe	Karye-i Hatuni Harabe
Karye-i Haydik Harabe	Karye-i Herzemi Harabe	Karye-i Kesani Harabe	Karye-i Kördere Harabe	Karye-i Selmanköy Harabe	Karye-i Dermanlı Harabe
Karye-i Elvendi Harabe	Karye-i Akpınar Harabe	Karye-i Ziyaret Harabe	Karye-i Selimi Harabe	Karye-i Kılıyakub 5,5 guruş	Karye-i Ömeran-ı Kiki Harabe
Karye-i Balluca Harabe	Karye-i Sırören(?) 7 guruş	Karye-i Mollafılad Harabe	Karye-i Kıracbölüğü Harabe	Karye-i Talay Harabe	Karye-i Üçkoyun Harabe
Karye-i Danekıran 1 guruş	Karye-i Hotin Harabe	Karye-i Gökviran Harabe	Karye-i Dirijik Harabe	Karye-i Kasımı Harabe	Karye-i Denizcek 1,5 guruş

Karye-i Çullu 3,5 guruş	Karye-i Değirmen 4 guruş	Karye-i Kayahisar Harabe	Karye-i (...) Harabe	Karye-i Saçılı Harabe	Karye-i Kör Behram Harabe
Karye-i Çirmukköy Harabe	Karye-i Hacıtak Harabe	Karye-i Seferayvaz Harabe	Karye-i Celladdar(?) Harabe	Karye-i Kamışlı Tayyar Harabe	Karye-i Söğüdlü Harabe
Karye-i Arab Bağçe Harabe	Karye-i Melik Ahmed Harabe	Karye-i (...) Harabe	Karye-i Güzleşeyh Harabe	Karye-i Heykelcik Harabe	Karye-i Karlu Harabe

T-37

Karye-i Kal'acık Harabe	Karye-i Hassaköy 9 guruş	Karye-i Hatiban-ı Sağır 8,5 guruş	Karye-i Kızılkilise Harabe	Karye-i Meleki Harabe
Karye-i Türbespi Harabe	Karye-i Haleşi Harabe	Karye-i Kuş Doğan Harabe	Karye-i Karakuyu Harabe	Karye-i Gözlü Harabe
Karye-i Bahteri Harabe	Karye-i Mahrefi Harabe	Karye-i Habl-i Cedid Harabe	Karye-i Karınca Harabe	Karye-i Nebi mezra'ası 9 guruş
Karye-i Zora Harabe	Karye-i Başıl Harabe	Karye-i Beyanoğlu Harabe	Karye-i Karabekan Harabe	Karye-i Kanbergözü Harabe
Karye-i (...) Harabe	Karye-i Kara Hamzalı Harabe	Karye-i Harbecin Harabe	Karye-i Boynuzlu Harabe	Karye-i Sutban Harabe
Karye-i Cuciköy Harabe	Karye-i Hanuk köy 6 guruş	Karye-i Kensa Harabe	Karye-i Ebuviran Baskil Harabe	Karye-i Reşan ma'a Arslandoğdu 4,5 guruş

Karye-i Zoğa 2 guruş	Karye-i (...) 2 guruş	Karye-i Cebyan Metran 1 guruş
----------------------------	-----------------------------	-------------------------------------

Cem'an 260,5 guruş. Yalnız iki yüz altmış buçuk guruşdur.

DŞS. 30

Suret-i Ferman-ı 'Alışan Der'aliyye Mahallinde Kaydolunmuşdur

Düstur-ı mükerrem müşir-i müfahham nizamü'l-'alem müdebbir-i umuri'l-cumhur bi'l-fikri's-sakıb mütemmim mehami'l-enam bi'r-re'yi's-sa'ib mümehhid-i bünyan ed-devlet ve'l-ikbal müşeyyid-i erkani's-sa'adet ve'l-iclal el-mahfufu bi-sunuf-i 'avatıfı'l-meliki'l-a'li Diyarbakır valisi vezirim Paşa edamallahü te'ala iclalah ve akzati'l-müslimin evla-yı vülati'l-muvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakin rafi'-i i'lamu'ş-şerif ve'd-din varis-i 'ulumi'l-enbiya ve'l-mürselin el-muhtass bi-mezid-i 'inayeti'l-melikü'l-mu'in Mevlana Amid kadısı zide feza'ilühü ve mefahirü'l-kuzat ve'l-hükkam ma'denü'l-feza'il ve'l-ekarim Diyarbakır Eyaletinde vaki' Palu ve Ergani ve Çermik, ve Çemişgezek kadıları zide fazluhum ve kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Palu hakimi zide kadruhu tevki'-i refi'-i hümayun vasıl olacak ma'lum ola ki Keşhane(?) mukata'ası ma'denlerinde işleyen ma'denciyan ta'ifesi 'avarız-ı divaniye ve teklif-i 'örfiyeden min külli'l-vücuha mu'af ve müsellemler olub mürur ve 'ubur mahallerde vulat ve hükkam taraflarından bac ve ispence ve cizye taleble bir dürlü dahil ve ta'arruz olunmaya deyu serbest üzere mu'afiyetlerini mütezammın hatt-ı lüzum şevketmakrunumla me'zun yedlerine ferman-ı 'alışanı verilmişken Diyarbakır Eyaletinde vaki' Palu ve Ergani ve Çermik ve Çemişgezek kazaları ahalileri şiddet-i şikest ashab-ı 'anud bir ta'ife olub sudur olan evamir-i 'aliyye-i 'alışan izhar-ı ita'at ve hakika-ı saniye irtikab fesad ve mel'anet üzere olduklarından naşi kazalarında mürur ve 'ubur iden ma'denciyan cizye ve ispence talebiyle tahrim ve takrim eylediklerinden ma'ada yollarına inüb emval-i eşyalarını gasb ve garet ve nicelerini katl ve i'dama cera'ide eylediklerinden ol-havalilerde külliyet ile

T-38

emin-i tarik mündefi' olub zikr olunan kazaların ahalileri fimaba'd bu mukavele fesad ve şekaveti irtikab itmek üzere mahkemenizde kat' olunmadıkça zabt ve rabtları hatir-i imkanda olmadığı ol-tarafların keyfiyet-i ahvaline vakıf-ı mevsuki'l-kelim

kimesneler ihbar eylemeleri ile imdi sen ki vezir-i müşarunileyhsin ve siz ki zikr olunan mahallerin kadılsız ve sen ki Palu hakimisin Anadolu memaliki gibi fesh üzere kütat(?) bir hatt ve seniyyenin cem'-i mahalleri zaman-ı 'adalet 'unvan-ı padişahanemde der-pişgah emin ve rahat olub her etraftan mürur ve 'ubur iden enba-yı sebilin cümlesi emniyet ve refahiyet ile güşt ü güzâr iderler iken zikr olunan mahallerin bu vechile badi-i eşkiya olması mahzan sizin rehavet ve taksirlerinizden ve o mukavele eşkiya-yı tefhis ve istihale olan nihadınızdan müşar(?) ettirir halet-i na-(...) olmağla fimaba'd her biriniz zikr olan mahalleri budan sonra te'min ve tathire kerre gibi bedel-i iktidar eylemek şartıyla her bir kazanın ahali huzur-ı şer'iyye ihzar ve fimaba'd kazalarında ma'denciyan bir ferdi cizye ve ispençe talibesi ta'ciz ve ta'addi olunmamak ve eşyaları gasb ve kendileri katl olunmamak üzere mübaşir ta'yin olunan ma'rifetiyle bir kazayı başka başka tahammülü ve tepesi muhakiminde kat' ve ta'ahhüdleri cümle müvacehesinde hüccet-i şer'iyye olunub evvel emrim her kazanın mahkemesi siciline sebt ve zabt olunduk da hazine-i 'amiremde mahfuz defterlere dahi kayd olunmak üzere verdikleri bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafte-i sudur olan işbu ferman-ı 'alışanım sadır olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerifimde vardık da işbu emr-i celilü'ş-şan vacibü'l-imtisal ve lazımu'l-ittiba' ameli mazmun olursa 'amel ve hilafından gayetü'l-gaye tahaşi ve mücanebet eyleyesiz şöyle bilesiz 'alamet-i şerife i'timad kılarsız

DŞS. 31

İftiharü'l-emacid ve'l-ekarim cami'ü'l-mehamid ve'l-mekarim el-muhtass bi-mezid-i inayeti'l-meliki'd-da'im Dergah-ı Mu'allam Kapucubaşlarından Diyarbakır voyvodası dam-ı mecduhu tevki' refi'-i hümayuna vasıl olacak ma'lum ola ki Timur nam şakinin bundan akdem Rakka canibinde isal-ı hasaratı ve şaki-i merkum üzerine me'murlara Ruha ahalisinin vücuhıyla i'netleri takribiyle ahali-i merkumenin zahireleri telef ve akvat-ı yevmiye ve levazım-ı zaruriyelerini tedarikte i'anete ihtiyacları derece-i kemale reside olub şayan-ı merhamet oldukları beyanıyla Malatya ve Taşil ve Ma'den ve Diyarbakır ve Çermik ve Mardin havalilerinden şa'ir rayici üzere zehayir isticlali zımında (...) olunan kabileleri men' olunmamak babında sen ki kapucubaşı mümaileyhsin sana vesa'ir iktiza idenlere hitaben emr-i şerifim suduru Ruha kadısının bu def'a diyar-ı 'atik (...) vurud olan 'arz ve ahali'nin muhızırlarında istid'a olmağla vech-i meşruh üzere 'amel olunmak fermanım olmağın tenbihi havi işbu emr-i şerifim ısdar ve irsal olunmuşdur imdi sükkân-ı memalik-i mahruseti'l-mesalikin hüsvanemden def'-i zaruret ve muzayakaları vesa'ilinin istihsali ehemm ve elzem

olduğu ve Bağdad valisine ve Ma'den Eminine ve Mardin voyvodasına başka başka emr-i şerifimle tenbih olunduğu sen ki kapucubaşı mümaileyhsin ma'lumun

T-39

oldukda bir minval-i muharrer Devlet-i Ali merkumeden raîç olan bahasıyla def'-i zaruret zımnında dahi bir düsturesi için Ruha Kazası ahalisi tarafınan meb'us kesanın mürrur ve 'uburlarına muhalefet olmamak üzere tarafından lazım gelenlere iktizasına göre tenbih ve te'kide mübaderet ve hilaf-ı emir rıza-i hareket vuku'unu tecvizden muba'adet eylemeniz babında ferman-ı 'alışanım sadır olmuştur buyurdum ki Sadr'azam Tatarlarından Yusuf yediyle vusul buldukda bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafte-i sudur olan ferman vacib'ul ittiba' ve lazım'ul-imtisalının mazmun ita'atmakrunuyla 'amel ve hareket hilafından hudud-u mücanibed eyleyesin şöyle bilesin 'alamet-i şerife i'timad kılasın mucibince mektub fermanım vurud etmiştir tahriren evamir-i şehri-i Muharrem'ul Haram sene seb'a ve mieteyn ve elf

DŞS. 32

Akza-yı kuzati'l-müslimin evla-yı vülati'l-müvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakin rafi'-i i'lami'ş-şerife ve'd-din varis-i 'ulumi'l-enbiya ve'l-mürselin el-muhtass bi-mezid-i 'inayeti'l-meliki'l-mu'in Mevlana Amid Kadısı zidet feza'ilühu ve iftihar'ul-emacid ve'l-ekarım cami'i'l-mehamid ve'l-ekarım el-muhtass bi-mezid-i 'inayet'ül-melik'üd-daim Dergah-ı mu'allam kapucubaşlarından Diyarbakır Voyvodası Şeyhzade Seyyid İbrahim dam-ı mecduhu kıdvet'ül-emasil ve'l-akran ve defterdarlık çukadarlarından emval-ı miriye muhassılına me'murinle ol-canibde olan Abdurrahman Havacegan Divan-ı Hümayunumda cizye muhasebecisi sabık Hurşid Süleyman zide mecduhu tarafından (...) Cizyedar Halil zide kadruhu tevki'-i ref'i hümayun vasıl olacak ma'lum ola ki sen ki voyvoda-i mummaileyhsin işbu bin iki yüz yedi senesine mahsuben Diyarbakır voyvodalığı mukata'asına merbut Diyarbakır kalem cizyesi bera-yı mukata'a elli bin guruş 'avarız on bir bin beş yüz guruş ki cem'an altmış bir bin guruş mümaileyh Süleyman mecduhu sabıkları misillü hepsine hepsine canib-i miriye eda eylemeğin lazım iken bu def'a mal mezkurasının tarafından tahasili için mübaşir-i merkum yedine ve Diyarbakır'a vurudunda Diyarbakır Naibi Osman ve Müftisi Keferizade ve sairleri merkum Cizyedar Halil zide kadruhuya ahsarıyla cizye ve 'avarız tahasiline sihanedar deyu cizyedar-ı merkumun yedine verilen berat-ı 'alışanıma i'tibar olunmayup kilukale müeddi olduğunu tahrir eylediğinden tahsili mebalığ-i merkum

alınmış yedi bin beş yüz guruş Der'aliyyeme mümaileyh Süleyman zide mecduhu ma'rifetiyle hepsine hepsine hazine-i 'amire teslim olunacağı derciyle 'avarız mallarını cem' ve tahsil hususuna ihtimam ve dikkat idüb emval-ı mezkurun cem' ve tahsiline fimaba'd kimesne muhalefet eylemek üzere emr-i şerifim sadaretini mümaileyh batadır inha ve istid'a itmeğin kuyud-u müraca'at olundukda ba'de izin hakkım muşru' olunan taraflarına verilen i'lamat mucibince yazımdam olacak on dakika kürre-i Diyarbakır cizyesinin hasılatı elli bin guruştan ziyadesi her ne olursa teslim hazine-i 'amirem olmak üzere ve noksan zuhur eder ise 'amel ve i'tibar olunmayup yine meblağ-ı mezbur ile mahsub olunmak ka'ide-i miriye muktezasının olmağla ol-vecihle iki yüz yedi senesi cizyelerin cibayeti mümaileyh Hurşid Süleyman zide mecduhuya der'uhde

T-40

olunub zimmet verildiği cizye muhasebesinde ve cizye-i merkum 'avarız malı iki yüz yedi senesinde i'tibarıyla senede dört taksit ile ba'de izin Der'aliyyeme naklen irsal ve tesyir hazine-i 'amirem teslim olunmak üzere işbu sene-i mübareke Muharrem evasıtında şurut-u muharrer derciyle emr-i şerif verildiği Başmuhasebeden der Diyarbakır cizyesiyle 'avarız beher sene sana der'uhde oluna geldiğinden eyalet-i emval senede dört taksit ile tanzim olduğu hinde voyvodalık mezkur iki yüz altı senesi mal ile cizye ve 'avarızın yedi senesi emvali senede dört taksit ile sıdk-ı sa'iyyesinde takriren irsal ve teslim hazine-i 'amireme alınmak efendi-i emr-i şerifim verildiği ve iki yüz yedi senesine mahsuben Diyarbakır Kalemi cizyesiyle 'avarız cibayeti mümaileyh Hurşid Süleyman zide mecduhu 'uhdesine ihale olunmuş olduğu müsbet olmağla bu surette cizye ve 'avarızın zevat zabıtları Muharrem guresinden olup malları ve imtisal takriren senede dört taksit ile takrir teslim hazine-i 'amirem olmak üzere taksit-i evveli olan on beş bin üç yüz yetmiş beş guruş gurre-i Muharrem'de taksit-i sani olan ol-miktar guruş üç mah sonra mürurunda gurre-i Rebi'ul Ahirde ve taksit-i salisi olan ol-miktarı dahi üç mah sonra gurre-i Receb şerife ve taksit-i rabi' olan ol-miktarı dahi mah-ı selase mürurunda gurre-i Şevval'de teslim hazine-i 'amire olunması icab itmeğin taksit-i evveli olan mebalığ-i mezburun vakt-i teslimi mürur itmiş olmağla mebalığ-i mezburun teslimi hazine-i 'amirem eylediğinden sonra taksit-i selase sairesini dahi o dikkat-i mu'ayene-i mezkurede teslim hazine-i 'amirem eylemek şartıyla istid'ası üzere Başmuhasbeye kayıt ve ifade-i hali muhteva emr-i şerifim ve iktiza iden mahalde 'ilim ve hayırları verilmek iktiza eder ki hizmet olunur istid'a-yı destur olunmağla mucibince tanzimeyn-i amade-i 'aliyyem müba'a idüb taksit-i evveli

olan mebalig-i mezbur on beş bin üç yüz yetmiş beş gurus takriren eda ve teslim eylemek efendi-i mümaileyh memhur temsil idüb mahalline kayıd ittirilmeği işbu iki yüz yedi senesine mahsuben cizye ve ‘avarız-ı mezkur merkum Halil zide kadruhu tarafından cibayet ve tahasil olunması kimesne tarafından müdahale ve ta’arruz olunmasına ihtimam ve dikkat fermanım olmağın ifade-i hali mütaammın emr-i ‘alışanım ısdar (silik) ve ile irsal olunmuştur imdi vusulunda balada sabit ve beyan olduğu üzere sene-i merkum cizye ve ‘avarız mallarını vakt-i fermanıyla isnaden Dersa’adetime üzere teslim mümaileyh muhzırında ve taksit-i evvelin semen i’ta eylediği merkumun ödediklerine göre ‘amel ve hareket ile merkum cibayet tahsiline muhalefet iden gerek merkumlar ve gerek sairleri her kimler ise men’ ve def’ ile zikr olunan cizye ve ‘avarızın cibayet tahsil hususuna min kal-i cizye-i i’net ve mefahiri eyleyesin ve sen ki cizyedar-ı merkum netaici cizye ve ‘avarız merkumu sene-i mezbure mahsuben cibayet ve tahasil ve miktar-ı mezburdan ziyade olmasını sa’i ve dikkat ve yine muhalefet kaydında olurlar ise isim ve resimleriyle Der’aliyyeme ‘arz ve inhaya ihtimam ve dikkat edesin ve siz ki Mevlana ve mübaşir-i mümaileyhasız sizler dahi mucib emr-i şerifimle ‘amel ve hareket eylemeniz babında ferman-ı ‘alışanım sadır olmuştur buyurdum ki hüküm-ü şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafte sadır olan işbu emr-i şerif celil’üş-şan vacib’ul-ittiba’

T-41

lazımü’l-ımtisalinin mazmun-ı münifi birle dahil olub hilafetiyle vaz’ ve hareket ettirmeyesin şöyle bilesin ‘alame-i şerife i’timad kılasın tahriren fi’l-yevmi’l ehadi ‘aşere Rebi’ü’l Ahir sene seb’e ve mi’eteyn ve elf

Kostantiniye

DŞS. 33

İftiharü’l-emacid ve’l-ekarim cami’ü’l-mehamid ve’l-ekarim el-muhtass bi-mezid-i ‘inayeti’l-meliki’d-da’im Dergah-ı mu’allam kapucubaşlarından Diyarbakır mütesellimi Şeyhzade İbrahim dam-ı mecduhu ve mefahirü’l-emasil ve’l-akran Diyarbakır Alay beğisi ve çeribaşları ve çeri sürücüleri ve zu’ama ve erbab-ı tımar ihtiyarandan zide kadruhum tevki’ refi’ hümayun vasıl olacak ma’lum ola ki devlet-i ‘aliyye-i ebedü’l-istimrarımın sunuf-ı askeriyesinden başı bağlı ve rabitalusu eyalet halkı olub ibtida devlet-i aliyemde ze’amet ve tımar vaz’ olduğu zamanlarda şurut ve kanunları bir vakte değın meba’i iken ‘adem-i takayyüd ve ihtimam sebebiyle muhtell

olduğuna bina'en amm-ı mecidim zamanında Őrutları tecdid ve fimaba'd halelden sıyaneti ve 'abd-i Őedid ile te'kid dahi itmeğin yine 'adem-i ihtimam ve belki irtikab-ı Ruhavet hasebiyle aher-i klliden ziyade ihtilal tari olunduğu zahir ve fi'l-asl bu kadar memalik-i teshirinde yüz aklıkları etmiş böyle munzamm askerinin bir işe yaramaz derecelerine vardıkları bu def'a vaki' olan seferde ma'lum ve bahir olub bunlar iÇin lena MaŐallah Te'ala bozulmayacak vechile bir kanun-ı cedid vaz'ı murad-ı kat'i Şahanem olduğu cihetinden bu hususu Der-'aliyyemde vükela-yı devlet ve rical-i saltanat-ı seniyyem beylerinde bi'd-defa'at 'akd-i meclis müşavere olunarak karargir olduğu üzere madde be-madde harf be-harf savt-ı mergubeye ifrağ ile bir kanunname-i cedide tertib ve balasına da'ire-i sun'ı'l-'amel tutulmak hasebiyŐn iktiza iden tenbihat (...) havi ve fimaba'd vechen mine'l-vucuh bozulmak ihtimali olmadığını ve müceddeden kanun ettirilmeği muhtevi hatt-ı hümayun mehabet-i makrunum takayyüd beriyle divan-ı hümayun ve defterhane-i 'amirem kalemeleine kayd ettirilb işbu kanun-ı cedid din  devlet-i 'aliyyeme mahz-ı hayr olmağla ammim vaktinin olduğu gibi bir maddesinin ihtilal vuku'a gelmemesi taraf-ı Şahanemden mültezim olduğuna bina'en miktar-ı zerre hilafı hareket ve hatır ve gönüle ri'ayet veyahud ve tamu mebni feshine ve te'vil ve hile ile batılı hakk suretine komağa cür'et ider olur ise o makuleleri her kim zikr olunan kanun-ı cedidin birer sueti her sancağının re's kazası muhakemine sbt ve kayd ve alay beğileri yedlerinde ibka alay beğileri halkan 'an-ı selefin hıfz idüb mazmun-ı münifi 'ale'd-devam icra olunması hususuna sa'y ve i'tina eylemeriyŐn irsal-i lazimedden olduğuna bina'en suret-i mezkurenin bir kıt'asını dahi re'is'l-kttabım ve defter emini mühürleriyle memhur işbu emri Şerifime mertuben [boşluk] ile sen ki mütesellimi mümaileyhsin tarafına irsal olmağla imdi bu nizamının bi-tevfikillahi te'ala devam-ı devletleri cümle vükela-yı devletimin bi'l-ittifak ihtimamlarına menut ve ba-husus eyalat valileri ve sancak mutasarrıfları vzera ve mir-i miran alay beğileri ve zu'ama ve erbab-ı tımar ve sığar ve kibar ve tebdil ve tagyirine bir dl ruhsat göstermeyüb 'ale'l-ittifak hıfz ve hurriyet ve tenfiz ve icrasına be-gayet ihtimam ve dikkat eylemelerine merbut olduğu

T-42

ve böylece da'in-i ikdam ve muhafazasına ihtimam olunmak murad-ı kat'ı Şahanem idin Anadolu ve Rumeli'nde ka'in eyaletler dahillerinde vaki' bi'l-cümle sancaklı dahi bu vechile başka başka evamir-i Şerifimle kanun-ı cedid ve hatt-ı hümayun Őevket-makrunum suretleri irsal ve tesyir olduğu ve ba'de ezin bu nizam ve Şurut-ı cedide

mugayir hareket idenler ve o makulelere ruhsat ve cevaz gösterenler eşedd-i 'ukubet ve cezaya mutahhar olacakları ma'lumun oldukda Diyarbakır Alaybeğisi ve çeribaşılığ u vesa'ir söz sahiblerini huzuruna ihzar ve işbu emr-i şerifimle suret-i mezkureyi cümle müvacehesinde feth ve kıra'at ve mazmun-ı münifi i'lan ve işa'at ve bi-hükme dahi tescil ettirdikten sanra halkan 'an-ı selefın mazmun-ı münifi icra olunmak için suret-i mezkureyi dilediğiniz Alay beğisi yedinde ibka ve şurutundan bir şartının hilafı hareket itmek ihtimali olur ise tertib-i cezadan gayr-i mu'amele olunmayacağını beyan gereği gibi tenbih ve te'kide ve tenfiz ve icrasına ihtimam-ı tam ve siz ki alay beği vesa'ir mümaileyhümasız işbu emr-i şerifim mazmunu ve hatt-ı hümayunumla müveşşih kanun-ı cedid-i şahanem suretlerinin şera'iti gereği gibi ma'lumunuz oldukda muceb ve muktezasıyla 'amelve hareket dikkat ve Diyarbakır Mahkemesi siciline ba'de'l-kayd suret-i mezkureyi yedinde ibka ve halkan 'an-ı selefın muhafazasına iğtina ve şera'itin cümlesine gereği gibi ri'ayet ve bir şurutun hilafı hareketin zühuruyla cezan tertib olunmağın nefsinı tahliyeden sa'y evfa eylemek babında ferman-ı 'alışanım sadır olmuştur buyurdum ki vüsul bulduk da bu babda vech-i meşruh üzere şeref-yafte sudur olan ferman vacibü'l-ittiba' ve lazımü'l-imtizalin mazmun ita'at-ı makrunuyla 'amel ve hareket ve hilafından be-gayet ittika ve müba'deret eyleyesiz şöyle bilesiz 'alamet-i şerife i'timad kılasız tahriren eva'il-i şehr-i Saferi'l-hayr sene seb'un ve mi'eteyn ve elf. Mucebince mektub dahi vurud etmiştir.

DŞS. 34

Akza-yı kuzati'l-müslimin evla-yı vülati'l-müvahhidin ma'denü'l-fazl ve'l-yakin rafi'-i i'lami'ş-şerife ve'd-din varis-i 'ulumi'l-enbiya ve'l-mürselin el-muhtass bi-mezid-i 'inayeti'l-meliki'l-mu'in Mevlana Amid Kadısı zidet feza'ilühu tevki' refi' hümayun vasıl olacak ma'lum olaki abid ve Salih ve (...) Hacı Hasan Südde-i Sa'adetime 'arzuhal idüb Amid Sancağında ve kazası muzafatından Şarki Amid nahiyesinde Hacı İsa nam karye ve gayriden yirmi sekiz bin kırk yedi akçe ze'amet doksan sekiz tarihi ve beratla ber-vech-i iştirak üzerlerinde iken na-mevcudlarından bin iki yüz altı senesi Zi'l-hiccesi'nin yirmi altıncı gününde nısfı Kasım veled-i Hasan'a ve nısf-ı aheri dahi Mehmed veled-i Ahmed'e tevcih olunub başka baka beratla hala üzerlerinde olduğu defter-i hakanide mukayyed olmağla ze'amet-i mezbur karyelerinden bin iki yüz altı senesinde hasıl olan mahsul ve rüsum bunların beratları mucebince tahvilleri tarihine düşmüşken mir-alay Seyyid Mahmud Bey mezburan Kasım ve Mehmed ittiba'ları olub hala yanında oldukların füzuli ve tagallüben sene-i mezbure mahsul ve rüsumunu ahz ve

gadr eylediklerin ve bu babda da'valarına muvafık Şeyhü'l-islamdan fetva-yı şerife verildiğini bildirip sene-i mezburede ze'amet-i mezbur karyelerinden hasıl olunup beratları muceblerine tahvilleri tarihine düşüb mezburan Kasım ve Mehmed'in tagallüben zabt ve haz eyledikleri mahsul ve rüsum kendilere alıverilüb ta'allül ve muhalefet ettirmemek babında hükm-i hümayunum rica ve defterhane-i 'amiremde mahfuz ruznamçe-i hümayunuma müraca'at olunduk da vech-i meşruh üzere

T-43

olduğu mestur ve mukayyed bulunmağın defter-i hakani mucebince kanun üzere 'amel olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerifim vüsul bulduk da bu babda sadır olan emrim üzere 'amel dahi husus-ı mezbure tımar mukayyed olub göresin bin iki yüz altı senesinde ze'amet-i mezbur karyelerinden hasıl olan mahsul ve rüsum-ı mezburan Kasım ve Mehmed'in beratları mucebince tahvilleri tarihine düşmüş olmayub fi'l-vaki' mezburan Abid ve Salih'in beratları mucebince tahvilleri tarihine düşmüş gibi mezburan Kasım ve Mehmed Alaybeği mezburun ittiba'ı olduklarından tagallüben zabt eyledikleri vaki' der-sene-i mezburede ze'amet-i mezbur karyelerinden hasıl olub beratları mucebince tahvilleri tarihine düşmüş mahsul ve rüsum ba'de's-sübut hükm idüb mezburan Abid ve Salih'a alıverilüb ta'allül ve muhalefet ettirmeyüb amma mukayyedlüler sen ki bu bahane ile re'ayadan bir senede iki def'a mahsul ve rüsum alınmak ihtimali olmaya min-ba'd kanuna ve fetva-yı şerifeye ve emr-i hümayunuma muhalefet kimesneye iş ettirmeyüb husus-ı mezbur için bir dahi emrim (...) eylemeyesin şöyle bilesin 'alamet-i şerife i'timad kılasın tahriren eva'il-i şehri Rebi'ü'l-evvel li-sene seb'un ve mi'eteyen ve elf

Kostantiniye

DŞS. 35

Şeri'at şî'ar Diyarbakır kadısı efendi zide fazlühü ba'de's-selam inha olunur ki taht-ı hükümetinizde süvar olan ref' olunub yerine üslub-ı sabık üzere kıdvetü'l-emasil ve'l-akran [boşluk] zide kadruhu serdar nasb ve ta'yin olunmağın işbu mektub tahrir ve irsal olunmuşdur İnşallahü Te'ala vusulünde gerekdir ki merkumu kaza-ı mezkurun serdarlığı umuruna kıyam ve öteden beru ola geldiği ve cihet-i zabt ve rabtı hususunda i'net ve ihtimam eyleyesiz ve sen ki serdar-ı merkum sen kaza-ı mezkurun serdarlığı sana tefviz olmağla gerekdir ki ka'ide-i kıyam ve kanun üzere zabt ve rabta neferat vaki' ve ref' haşeratıyla tanzim-i bilad ve irade-i hal mu'ayedenizin iktidar eyleyesiz ve

kaza-ı mezkurda mukim ve misafir yeniçerileri ve cebeci ve topcu ve top arabacısı ve guleman-ı ‘acemi ve kul oğulları bi’l-cümlesi üzerlerine serdar ve zabıta bilüb sözünden dışarı (...) haric vaz’ ve hareketde bulunmayub tayin-i ita’at ve inkıyad üzere olalar ve sen dahi cümle umur ki ahkam-ı şer’-i şerif ve kanun-ı kadim ve emr-i münife tatbik ve tava’if-i merkumundan bila varis ma’ruf kavi olanlarının metrukatlarının ma’rifet-i şer’le zabt ve suk-i sultanide fūruht ve hasıl olan nükudunu hazine-i beytü’l-mal için defter-i minvaletiyile ücret tarafına göndermeğe mübaderet ve beher sal sükkan-ı vilayetin emen ve rahatlarına ba’is-i hizmet müstah sene-i miriden vücuda getürmeğe mücerred sa’i olub muceb mektubla amel olasız tahriren gurre şehr-i Cemaziye’l-evvel sene seb’un ve mi’eteyn ve elf.

Mehmed Said Ağa-yı Yeniçeri.

T-44

DŞS. 36

Suret-i hatt-ı hümayun şevketmakrundur

Saltanat-ı seniyyemde sunuf-u askeriyesinden başı bağılu ve rabitalu eyalet halkı olub şurut ve kanunları bir vakte dek mer’i iken bakılmayarak muhtell olduğuna bina’en ‘umem vaktinde şurutları tecdid ve fimaba’d halelden sıyaneti ve ‘abd ile te’kid olunmuş iken ‘adem-i dikkat ve belki irtikab-ı rahavet hasebiyle evvel günden ziyade muhtell olub fi’l-asl bu kadar memalik-i müstahcirinde yüz aklıkları etmiş böyle muntazam askerinin bir işe yaramaz derecelerine vardıkları bu seferde zahir oldu bunlar için ila maşallahü te’ala bozulmayacak bir kanun-ı cedid vaz’ı murad kat’ı şahanem olub şimdiki halde sefer ber-taraf olmağla ittifak ve izale bu kanun-ı cedidi vaz’ eyledim ve tecdid-i şuruta değin kanun-ı müstebid ittim bu günden sonra madde be-madde ve harf be-harf ila maşallahü te’ala düsturu’l-’amel tutulub vükela-yı devlet ve hayr-ı havahan-ı saltanatım farza-ı ri’ayet ider ki (silik) ve min külli’l-vücuha ile’l-’ebed tenfiz ve icrasına dikkat ve nezaret ideler şöyle ki bu kanun-ı cedid din-i devlete hayr için olmağla ‘umem vaktinde muhtell olduğu gibi bir maddesinde ihtilali vuku’a gelmemesi taraf-ı şahanemden mültezimdir vükelayı devletimden dahi zerre miktarı mugayiri harekete cesaret idenler her kim olur ise olsun din-i devlete hıyanet etmiş olacağı aşikar olduğuna bina’en o makule sizin bila eman cezalarını tertib iderim ve bundan sonra hata ve gönülle(?) veyahud tam’a mebni feshine veya te’vil ve hile ile batılı hakk suretine komağa cür’et iden olur ise Allah-u ‘azimeti’ş-şanın ve Resul-i erkemin la’netine mazhar ve dünya ve ahiretde ‘azab-ı elime mübtela olsun işte bu

kanun-ı cedid bundan sonra el-ebed ve (...) Allah'ındır tenbihat ve te'kidat ve la'net ve tehdidatını bilüb ve iş idüb herkes ona göre 'amel ve hareket ve hilafından hazır eyleyesün

DŞS. 37

Devlet-i 'aliyye ebedü'l-istimrarımın cünud-ı gayret-i şî'ar ve cuyuş-ı hamit kerdarında sefer ve serhadlerde ve me'mur oldukları muhafazalarda öteden berü külli hizmetleri ve gayret ve bahadırılıkları zahir ve bir yarar ve akva-yı 'asakir-i kesiru'l-iktidardan eyalet ve elviye zu'ama ve erbab-ı tımarı her vechile mütesellim ve mukata(?) ve her halde i'tiraz ve i'tibara şayeste(?) ve gūzar olmadıklarından naşi ibtida-ı devlet-i 'aliyyemde ze'amet ve tımar vaz' olunduğu zamanlarda eda-yı muntazam ve tecemmu' ve muktedir bulunmaları mūlahazasıyla alay beğilerin erbab-ı istihkaka merbut ve ze'amet ve tımar teveccūhden alay beğileri 'arzlarına bi-hazar ve mütevellı ve zu'ama ve erbab-ı tımar bi'n-nefs sancağında sakin ve alay beğisi bayrağı altında mevcut bulunmak üzere meşruh kılınub bu halat-ı salise nizam ve kanunlarının ders-i küllisi olub 'ale'd-devam şerait-i ihtimam rütbe-i vücubda olan mühamdan iken ders-i kavi olan emval-i salaseye ri'ayet olmadığından ihtilal-i külli tari olub Rumeli ve Anadolu'da vaki' eyalet ve elviye-i zu'ama ve erbab-ı tımarı takribde evvellerinde ve yerlerinde firar ve ze'amet ve tımarların kendileri zabt ve tasarruf emvallerin gereği gibi ru'yet mümkün olmamak hasebiyle kesb-i servet ve yesar ve iktisab fevt ve iftira idemediklerinden ahvalleri ziyade mükedder ve perişan olduğundan ve gayr-i alay beğiler dahi müddet-i vafire dair ve ba'z-ı na-ehl-i kimesnelere mü'e'kkil ve valilere celb-i nef' olmağla himayet ve şefa'at ve rica ve kuvvet-i maliye ve irtışa edna ve esafilden nizama ri'ayet itmeye ba'zı kimesnelere verilip ve her iki üç ayda bir ancak cerr-i menfa'at için bila-sebeeb gurre ve tebdil olunduklarından o makule eclafdan olub devam ve sebatlarından me'munü'l-ga'ile olmayan alay beğiler dahi sancağı halkının ze'amet ve tımarların na-mevcut ve terk-i hizmet vesa'ir bahane ile gayr-i vaki' makamını kazib-i 'arifler ile ref'-iibka ettirmeği 'adet-i müsahhara eylediklerinden ve Asitane-i Sa'adetimde dahi 'arzuhal ile ve kuzat ve nüvvab-ı 'arzlariyla ecanibden olan derecad-ı devlet-i ittiba'larından ba'zılar 'arzuhal ile ze'amet ve tımar alub vakt-i hazırda sancağında sakin olmayub ve vakt-i seferde alay beğisi bayrağı altında mevcut bulunduğundan devlet-i ebed-i müddet-i Osmaniye'nin bu yedd-i mümtaz ve mu'anna askeri tahtü'l-ahval ve eşref-i derece-i asahhın olduğu ve asl-ı sami'a-ı hümayun ve zümre-i mezbureye bu vechile zu'afa ve dehn(?) nazarından nizamları bozulmasının üzere vesa'ir mutallaka din ü

devlet-i Devlet-i Aliyye raci' bir keyfiyet rütbe olduğu muhat-ı 'alem savab-ı nümünem olmağla imdi alay beğilerinin nizam ve intizamları ve ze'amet ve tımarın tevcihatı alay beği 'arzına münhasır olmak hususu ve her kim olur ise olsun nefis-i vahide himaye olunmayub ze'amat ve tımar tasarrufları

T-45

bi'n-nefs sancağında sakin olmaları ahval ki bu üç madde esas-ı nizam kılunub bir suret-i mergube müstecib ifrağ olmak aksa-yı murad hüsrevaneme ri'ayet maniü'l-fu'ad hıdıvanem olduğundan gayri bu nizam bi-tevfikullahu te'ala mukaddeması galib ve nusret ve esbab-ı fevz ve fevt olub lakin bu mühimme-i cemi'nin cemiyyenin husus-u mezbur vükela-yı devlet-i 'aliyyemin mezid-i ihtimam ve dikkat birle hareketlerine ve 'ale'l-husus ecmel ve ekmel ahval olan bir hayz ve gafere niyyet(?) ile menşe-i mekabir ve mefasid olan hırs ve tama' ve (...)tü'l-'akıbetden mücanebetlerine mevkut bir ma'na olmağla vülat ve vükela ve alay beğileri ve zu'ama ve erbab-ı tımar ve sigar ve kibar tebdil ve ta'ayyüdüne bir dürlü ruhsat ve müsa'ade göstermeyüb 'ale'l-ittifak hıfz ve himayet ve tenkid ve vikayet itmek şartıyla bu vechile şurut-ı müvekkire beyanına şüru' olunur ki fimaba'd alay beğiler için vali-i vilayetler ve mu'bariyet ve feva'id namıyla bir akçe ve bir habbe alınmamak şartıyla alay beğinin her sancağın zu'ama ve erbab-ı tımarından hizmetkar ve vakar sahib ve i'mal-ı neferata ve tesviye ve temşiyet-i umura kadir sadakatkar ve mu'temed ve meblağ'ul-etvar ve sahib-i tevakkuf ve zid-ü'l-iktidar olub zümresinin müstehak ve gayret şî'arı ve cümlesinin bi'l-ittifak mensub ve muhtarı olan ehl-i hakk ve alay bağıyle her vechile hakk ve elyak her kim ise gereği gibi tefahhus ve ziyade taharri ve mütehabbis olunarak sancaklarının bi'l-ittifak tasarri ve istisvabları ve taleb ve istemeleri ve cümlesinin garazından 'ari ve ihbar ile evvel makule kimesneler eyalet-i valilerinin veyahud hasebü'l-inktiza ma'iyetlerine me'mur buldukları üzera-yı 'aklamın 'arzları ve sancaklusunun dahi bi'l-ittifak muhızır sadakat eserleriyle alay beği nasb oluna ve zu'ama ve erbab-ı tımar dahi arzlarına ta'yin ile filan alay beği isteriz dimeyüb ve iki fırka olmayub cümlesi birden zikr olunan evsaf ile alay beğiliğe müstehak olan kimesneyi ihtiyar ve kema-i mertebe ita'at ve etkıyad ideler ve vali-i vilayet dahi bir tarafı himayet olunub sancaklarının muhtarı olub muhızır verdikleri kimesneye 'arz vireler ve alay beğiler hizmet-i lazimesine kusur ve tekasülü ve teveccühat maddesinde 'özr ve himaye gibi su'-i hareket ve irtikab zuhur itmedi gibi ve bu misillü kifayette dahi kavlı-i vahide amel olunmayub istiknah-ı hale takdirle gereği gibi reside-i rütbe sıhhat ve yakın olmadıkca azl olunmaya ve bu makule hareket gayr-i

marazıyyesi zühurunda bilmeniz ‘azliyle iktiza olunmayub mahlul gayr-i vesa’irin katl ile (...) olacakları ol-emrde her birine tefhim oluna ve hilaf-ı şurut hareketine bina’en ‘alay beğilerden biri katl olundukda ha’in olmak hasebiyle maktulün mahlul olan nana-paresi evladına verilmeyip ber-muceb şurut-ı sancaklunun intihab idecekleri alay beği tarafından lazım gelen sancak mülazımına ‘arz oluna ve alay beğiler dahi niyaz ve garaz ve nef’ ve ‘arz için kendülere ve (...) ahz olan tevcihat hususunda cadde-i hakkdan ‘udul ve i’tiraf ve tarika-ı istikametinden nükul ve infirak ile na-hakk yere ba’z-ı kimesnelere gadr ve ba’zıları himaye vechi üzere ze’amet ve tımar ref’ ve ibkasını mütezammın hilaf vaki’ birbirlerine muhalefet çatal ‘arzlar vermeyeler ve eyalet askeri berevat-ı mu’ayene me’mur oldukda taraf-ı devlet-i aliyyeden ferman-ı ‘ali ile kendilere izin gelmedikce berat-ı buyuruldu vesa’ir vechile ‘avdet itmeyeler iderler ise alay beğileri ve çeri başları ve eyaletlünden cesaret idenler tahakkuk olunub bila eman mutahhar-ı siyaset kılınalar ve lede’l-iktiza müsennaya ta’ayyün olunan eyaletler taraflarından müsennaya ba’de’d-dühul her on neferden bir neferi intihab ve harçlıkçı olarak vilayetlerine irsal olunması kanun-ı kadim olmağla harçlıkçı namıyla kanundan ziyade her bir neferine ruhsat verilmeye ve buldukları mahalde kasım dühul itmedikce harçlıkçılar kayden dahi ‘avdetleri tecviz olunmaya ve harçlıklar dahi kasımda vilayetlerine gitdikde ruz-ı hızırda tamamen yine bayrağı altında mevcut bulunalar ve bu makule vülat-ı ma’iyetle hasebü’l-iktiza me’mur kılınan eyalet askerin gerek taraf-ı devlet-i

T-46

‘aliyyeden ba ferman-ı ‘ali ‘avdetlerine izin verildikde ve gerek müsennaya tevfiik birle vilayetlerine harçlıkçı irsal eylediklerinden münbite me’mur oldukları vilayetler alaybeğileri ve sancakluyu tefviz ile külli akçe aldıklarından ve aher dahi teferruka vesile olmak için tav’an ve kerhen vergilerinden ücret-i askerinin bu keyfiyet perişanlığına ve ‘adem-i sebatlarına ba’is olduğu fimaba’d vilayetden ve aherden her kime eyalet halkından gerek ba-ferman-ı ‘ali iznlerinde ve gerek harçlıkçı irsallerinde tama’ meyl ile ahz iderse taharri olunub malları istihkak bila emanin tertib oluna ve alay beğleri dahi bir keyfiyeti haber vermeyip ketm ve ihfa ider ise ketmleri ve valileri tarafına akçe ‘arzıyla hilaf-ı rıza hareketleriychün tertib-i ceza olunalar ve eyalet halkı ez-kadem seferlerde nice yüz aklıkları idüb enva’i-i şeca’at izhar eylediklerinden başka metris kazmak ve lede’l-iktiza-i tersiyye girmek ve tabya yapmak ve (,,) örmek ve toprak taşımak ve hendek tathir itmek ve top nakli hizmetinde bulunmak kanun-ı

kadimleri olmağla bu hizmetleri ve bunun emsali hidematı rutinde can ve baş ile sa'y ideler ve vakt-i hizada kanun-ı kadim üzere cenk ve harbe yarar askeri ve ocak zadlerden her sancakdan kaydının öşrü miktarı mülazımlar intihab ve sefer ve hizada sancağıyla bulunmak şartıyla eşkalleri ve isim ve şöretleri gereği gibi izah olunarak kimin oğlu kim ve ne mahalde mütevellid ve şöret şayi'ası ne olduğunu alay beğiler arzlarında tahrir ve beyan iderek yedlerine mülazemet emr-i şerifim verilmek için 'arz eyleyeler ve aher mahalde sakın olanlara ve 'arzuhal ile taleb idenlere ve esafil makulesinden harb ve darbe gayr-i muktedir olanlar mülazemet verilmeye ve mülazemet hükmü verildikten sonra aher mahalde sakın olub ze'amet ve tımar mahlul düşdükde ben mülazım-ı evvelim deyu taleb ve iddi'a ider ise ol-makule bayrağı altında bulunmayan ve sancağında sakın olmayan mülazımlara ze'amet verilmeye ve mülazımlardan fevt olanların ve sancağında sakın olmayanların mülazımda emrleri i'tibardan sakıt olmak ve kaydı müterakkin olunmak için alaybeğiler 'arz eyleyeler her sancağın alaybeğisi intihab ve yedine istihlam emri ve kanun-ı cedid-i şurutun verildiği hengamda ol-sancağın dahilinde müteferrika ve çavuş ve küttab gediklülere ve ketebe mülazımları ve gediklüyanı cedideden ma'ada kaç aded eşkinci ve müteka'id ze'amet ve tımar var ise bir kıt'a cebe defteri defterhaneden ihrac ve yedine tesellüm oluna ve zikr olunan alay beği defter-i mezkurda mestur eşkinci ve müteka'idetan paralarından her birinin hasılat-ı senevisi ne miktar eylediğini ol-sancağın çeribaşı ve çeri sürücülere her ihtiyaran ve söz sahibleri vesa'ir ashab-ı vükufu ma'rifetleri tahakkuk ve başkaca defter idüb cebe defterini yedinde hıfz ve hasılat defterini defterhane-i 'amireye vaz' için der-'aliyyeye irsal eyleye ve işbu kanun tarihinden bir sene tamamında sancaklarını mevcut ve na-mevcutlarını yoklayub ve yoklama esnasında dahil sancakda olan nana-parelerin hasılatını dahi tahkik itmek için taraf-ı devlet-i aliyyeden yoklamacı ve muharrer olarak mu'temed ve mevsuk birini ta'ayün olunmak musammim olmağla muharrer-i mezkuru hasılat defterine alay beğinin defteri muvafık zühur itmez ise alay beğinin mazharı berat olunması mukarrer olacağı peşince kendilere bildirile ve her sancağa mevcut ve na-mevcut yoklamasıyçün her üçer senede bir def'a yoklamacı ta'yin olunması kanun-ı cedid olan murad-ı selaseye madde-i rabi'a ola şöyle ki zikr olunan yoklamacılar yalnız tımar ve ze'amet mutasarrıflarının dahil sancakda yoklama hengamında mevcudiyetler iktifa itmeyüb dahil sancakda temekkün etmişdir ve mesken ve me'vaları ne mahaldeler 'ilm-i yakin hasıl idecek derecede tahakkuk ile ve mahall-i aherde sakın iken sancağına yoklamacı 'azimetini haber alub hıfz yoklamacı anda iken isbat-ı vücud ideyim sonra yine olduğum mahalle giderim deyu irtikab eyleye ve

yoklamacının tahkik ideceği maddeleri alaybeğiler mukaddemce haber vermedikleri için tathir-i ceza olmaları mukarrer ola ve aher sancakda temekkün idenleri yoklamacı tahkik eyledikde o makulelerin ze'amet ve tımarları sancağında sakın olmadığı için ref' ve sancak-ı mülazımlarına 'arz olunmak üzere defteri alay beğine gönderir ve seferde mülazımlardan gayr-i haricden bir kimesnenin yararlığı zahir oldukda ba'dehu mülazımlardan fevt oldukça yine hadd-i mu'ayyene

T-47

tezyid olunmak şartıyla müceddid vakt-ı seferde ol mukavele şeca'at tard olunup işgal vaz'-ı resim ve şehrini ya'ni ne mahalde mutevellidun oğlu (...) meşhur olduğunu derc eder ki mülazemet 'arzı verile ve mülazımının yedine zabt olunan kanun üzere za'amet ve tımar 'arz olunmak iktiza eyledikde yedine olan mala zimmet emri Alay Beğiler her nüfus-u 'arzıyla ma'an gelüp kalemde zabt olunmak üzere hıfz oluna ve Alay Beğiler her ne nüfus-u 'arz ve yeride iktiza eder ise her bir nahiyeninde çeribaşları ve müstakim ve dündar birkaç nefer ze'amet ve bir bab semeriyla müzakere ve müşavere itmekdikçe 'arz ve ser miriler ve kimler ile müşavere ve müzakere eder ise derun 'arzında zımmı resimleriyle za'ametinde başkalemini temrir ve tasrih ve 'arzlarda tarih ve tahrir eyleyeler tarihsiz 'arz veren Alay Beği te'dib oluna ve Alay Beğiler taraflarından tevcihat için verilecek 'arz derununda isimlerini tahrir eylediği sancaklunun mühürleriyle memhur başka muhzır kevn kağıdları Alay Beğilerin 'arzlariyla ma'an Dersa'ade'e irsal olunmak şart-ı kavi ve işbu muhzır ashabına tatbik mühürleri talep olunup kalemde hıfz oluna ve za'amet ve tımar mutasarrıflarından birisi gerek seferde ve gerek hazırda fevt olup gerek kılıcı kadr ve gerek (...) müteveffanda evlad-ı mezkuru var ise kebirleri olan üç nefer oğulları rağib ederler ise kamilen işinde(?) verile üçten ziyade müştereka verilmeye ve bir oğlu var ise tamamen semeni tasrihiyle 'arz oluna kanun evladına ma'adası ahir kimesneye verilmek kat'an caiz olmayup evlad-ı münhasır olmak kanun-u kavi ola eğer evlad-ı mezkuru olmayup seferde fevt olmuş ise evvel seferde yanında mülazemet ile mevcut karındaş bulubur ise karındaşına verile deyu mezbur seferde yanında bulunan mülazım karındaşı hakkında tertib i'tibar olunmayup heman rağib eder ise mülazım olan karındaşına 'arz oluna ve eğer karındaşı seferde mevcut bulunmaz ise ahir mahalde bulunan karındaşına verilmeyup seferde mevcut ve sancağında mülazım oluna 'arz edeler mülazımı evvel rağbet olunmaz ise naşiye ve sani za'amet itmez ise salis bu sibak üzere verile ve mülazımlardan rağbet itmeyenlerin 'adem-i ra'iyetlerini meş'ur bedellerinden sened

olup evvel Alay Beğiler senedi ‘arzlarıyla ma’an kaleme kayıd oluna defterdar mülazımına verilen ‘arz mukayyed ola

T-48

DŞS. 38

Dustur-u mükerrerrem müşir-i müfahham nizam’ul-‘alem müdebbir-i umur’ul-cumhur bil-fikir’us-sakıb mütemmim-i meham’il-enam bi’r-re’yi sa’ib mümehhid-i bünyan devlet-i ve’l ikbal müşeyyid-i erkan-ı sa’adet ve’l-iclal el-mahfufu bi-sunuf-i avatıf’ıl-melik’ül-‘ala Diyarbakır valisi vezirim Elhac Yusuf Ziya Paşa edamullah-u Te’ala iclaluh ve akza-yı kuzati’l-muslimin, evla-yı vulati’l-muvahhidin, ma’denu’l-fazl ve’l-yakin, rafi’-i a’lam-uş-şerife ve’d-din varis-i ulumi’l-enbiya ve’l-murselin el-muhtass bi-mezid-i inayeti’l-meliki’l-mu’in Mevlana Amid kadısı zidet fezailuhu ve iftihar’ul-emacid ve’l-ekarım cami’ul-mehamid ve’l-ekarım el-muhtass bi-mezid-i ‘inayet’ul-mülük’üd-daim dergah-ı ma’lum kapıcıbaşlarından Diyarbakır Voyvodası İbrahim dam-ı mecduhu tevki’i ref’i hümayun vasıl olacak ma’lum ola ki Memalik-i Mahruse-i mesalik bil-şahanemde vaki’ bil-cümle mukata’at ve mukata’at yedlerinde mevcut bir berevat-ı ‘atike bil-beyn ve’l-ikbal vaki’ olan cülus-u hümayun meymenet-i mağrunum için ‘umumen tecdid olunmak kavli ‘adem-i kadim ve kavanin der sine-i müsnedimden olunub meblağ-ı mübeyyin bin iki yüz üç senesi Receb’inin on birinci günü taht-ı Aliye-i Osmani üzere cülus-u hümayun-u meymenet makrunum vaki’ olub ‘umumen tecdid berat olunmak babında mübarek hatt-ı hümayun şevketmakrunum sadır olduğuna mübeyyin Diyarbakır eyaletine vaki’ malikane verilen mukata’at ve mukata’at mutasarrıfları bir mantuk hatt-ı hümayun tecdid berevat-ı mesari’le eylemeleri lazımeden iken ekseri tecdid berevat-ı ‘adem rağbet ile hazine-i ‘amirem defterlerine isim ve şöhretleri ma’lum olmadığından emval-ı miriyende ‘adem-i tahsiline sebep ve ‘alet-i müstakile olmağla eyalet-i mezkurda vaki’ kaffe-i mukata’at ve mukata’at mutasarrıfları olan ‘atik berevatların der ‘Aliyyeme gönderip tecdid eylemelerine ka’ide-i mebalığ-i münfasıla üzere irade ‘aleyhim ta’alluk itmekde naşi ba’dı zeyn vurud şer’-i şerifimde beş altı mah kadarı ve mukavele malikane mutasarrıflarından berevatları gönderip tecdid eylemeleri kanun-u kadim ri’ayet ve emr-i ‘alışanım ita’at eylediklerine binaen malikaneleri üzerlerinde ref’i ve ahir taleplerine furuht olunacağı cümleye i’lan Dersa’adet’e ve tembih ve te’kid masari’at olunmak fermanım olmağın haza işbu emr-i celeb el-kadrim ve ısdar ile irsal olunmuş imdi vusulunda senki vezir-i müşarun ileyhysin ber vech-i muharrer eyalet-i merkurda vaki’ malikane verilen karar-ı

meşru' mukata'at temlik malikane mutasarrıflarının yollarında olan berevat-ı berata dek teccidleriyle hazine-i 'amirem defterlerine kayıt ettirilmesi kavlimdir emri miriyeninde muğayiri olduğundan başkalar mevad-ı miriyenin de 'adem-i mahsuluna sebeb ve 'alet-i müstefid olduğu vaz' ve aşıkâr olduğuna fimaba'd o mukavele-i malikane mutasarrıflarından bundan sonra beş altı maha dek beratlarını tecciden istina' iden olur ise mutasarrıf oldukları mukata'at ve mukata'atta üzerlerinde ref' ve ahir taleplerine furuht olunacağı tefhimi müfehhem(?) olanlara ba'de't-tefhim işbu emr-i 'alışanın mazmun (...) muğayiri hareket edenlerin berevatımı himaye eylemenizin derun-u sa'ıye taleplerine furuht için takribinde isim ve şöretleri bile der'aliyyeme tahrir ve inha yazılacak (...) eyleyesin ve senki Mevlana voyvoda-i mumailayhsin sizler dahi muktaza-yı emr-i şerifimle 'amel ve hareket ve hilafından huzur-u müba'adet itmeniz babında ferman-ı 'alışanın sadır olunmuştur buyurdum ki hüküm-ü şerifim vardukda bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafıta sudur olan işbu emr-i şerif-i celil'üş-şan vacib'ul-ımtisal ve lazım'ul-etba'ımız mazmun mümza üzere 'amil olub hilafete kat'an rıza ve cevaz görmeyesiz şöyle bilesiz 'alame-i şerife i'timad kılāsız tahriren fi-u'l-yevm'ur-rabi' 'aşrin Rebi'ul Evvel sene seb'a ve mieteyn ve elf

T-49

DŞS. 39/1

Hala Diyarbakır'da mesned nişanı şerifinde faziletli efendi zide fezailuh ve mefahir'ul-ematicid ve'l-ekarım mütesellim 'izzetli İbrahim Ağa dam-ı mecduhu inha olunur ki memalik-i mahruse'il-mesalik-i şahanede vaki' bil-beyn mukata'at ve mukata'at ashab yedlerinde mevcut berevat-ı 'atike bil-beyn ve'l-ikbal iki yüz üç senesi Receb-i şerifin on birinci günü taht-ı 'ali cenab-ı Osmani üzere cülus-u hümayun meymenet-i makrun vuku' bulup 'umumen teccid berevat olunmak kava'id-i kadim ve kavanin derinine Devlet-i Aliyye'den olmaktan naşı bundan akdem hatt-ı hümayun sadır olunmuşken 'adem-i rağbetlerine mebni altı maha kadar yedlerinde olan berevatın gönderip teccid ettirmek lazım gelir ise ahir taleplerine mukata'at ve mukata'atının furuht olunacağını natık bu def'a mahdud ısdar olan ferman-ı inha 'atak vacib'ul-etba' şerefkadır itmekle makameyn (...) bil-cümle ashab mukata'at ve mukata'at-ı tefhim birle bir kadem-i akdem yedlerinde olan berevat-ı 'atikaların gönderip teccid-i hususuna mesabıklarını guş(?) heveslerine ibka ve ihtarı babında Divan-ı Amid'ten işbu buyruldu tahrir ve ısdarlarıyla irsal olunmuştur (...) Te'ala vusulunda gerektir ki mantuk emr-i 'ali

buyuruldu bize ‘amel ve hareket ve hilafından tahaşi ve müba’ide eylesiz fi 2 sene 1207

(...) el hükkam (...) ‘el ‘alem fi bendel makam
Osman (...) (...) Amid’ül-mahruse (...) el-fakirullahu Te’ala

DŞS. 39/2

‘İzzetmeab şeref nisab faziletli Mustafa Efendi kamiyab(?) gibbe’t-tahiyyet’ul-vafiyye inha olunur ki işbu sene seb’a ve mieteyn ve elf şehr-i Rebi’ul ahir’in evahiri tekml müddetimiz olup Asitane-i Aliyye’ye ‘izzet bahr muzmim olmağla mah-ı Cemazi’ul Evvel gurreni mubareke yevm’us-sebt halefimiz faziletli efendi hazretlerinin müddetleri olup vurudlarına ve teşrifler değin Medine-i Amid’in umur-u şer’iyyesini cenabınız ru’yet ve beynel-ahali icra-yı ahkam-ı şer’iyye eyleyüp fakat vaki’ olan izinnameyi memhur vesair senedatları tevkif birle cadde-i şer’ tecdiden (...) ağraza cevaz göstermeyip mucib mürasele ile ‘amil olasin vesselam müslim fi 2 sene 1207

Elfakir Osman (...)

Medine-i Amid-i Mahruse

T-50

DŞS. 40/1

Medine-i Amid’de vaki’ Şeref Çavuş Cami’i demekle ‘arif cami’ evkafının ba-beratta mütevellisi olan işbu ba’is’ul küttab faziletli Mustafa Efendi meclis-i şer’de yine medine-i mezburda vaki’ Hızır İlyas Kilisesi evkafı mütevellisi Bedros müvacehesinde üzerine ba-tevelli da’va ve takrir-i kelim idüb medine-i mezburenin Rum kapısı haricinde vaki’ bir taraftan kayalık ve bir taraftan mezarlık bahçesi ve bir taraftan Şirdanzade Buzhanesi ve tariki rabi’ ve tariki ‘amm ber vech-i tahmin üç ölçek (...) isti’ab eder bir kıt’a tarla mutasarrıf olduğum vakf-ı mezburun evkafından olup Morsum(?) fuzulu Hızır İlyas Kilisesi evkafından deyu zabt itmekle sual olunup takrir-i tahrir aldırılması matlubumdur dedikde ‘ineb’us-sual müteveli-i Morsum(?) Bedros cevabında filhakika mezbur tarla cami’i mezkurun evkafından olduğunu makarr ve ma’ruf ve efendi-i mümaileyh kelimatında ba’det-tasdik fimaba’d menzili Morsum(?) Bedros tarla-yı mezburda kefa yedine ba’de’t-tenbih ve cami-i mezkurun evkafından olup müteveli-i mümaileyh Mustafa Efendi’nin yedine vakfiyet üzere ibka olunmağın ma-vaki’ bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm’ül tasi’ ve’l-‘işrin min şehr-i Rebi’ul Ahiri sene seb’a ve mieteyn ve elf.

DŞS. 40/2

Medine-i Amid mahallatından Sulukiye Mahallesi sükkanından iken bundan vefat iden Fatime bintu Osman nam-ı Hatun'un varisini kebir oğlu Galip ibnu Osman bin Abdullah Elmashari gibbe't-tahkik müteveffayı mezkurenin menkulatı canibinden olan emval-ı vasiyet-i mahkum bahasına vefa itmeyüp mahalle-i mezburede vaki' tarik-i rabi'ten Bekir Ağa ve attar kişisi ve kilise vakfı ve tarik-i 'amm buyut-u 'adide havi menzil-i mahdud-u mezkure ta'alluk itmeğin ğaib mezkurun ba-hüccet-i şer'iyye kuyucu olan İbrahim bin Hacı Hasan meclis-i şer'de işbu ba'is'ul küttab is'ar naibi Esseyid Hayrullah Efendi muhzırında takrir-i kelim idüb bundan akdem menzil-i mezkur kabil-i şer' envardan yine ba'de'l-'arz ve münadi Seyid Hüseyin yediyle müzayede ve inkıta' rağbet'ül-ğayr merkumun üzerinde yüz otuz beş guruş karar dade taleb-i ahiri zuhur eyledikten ve menzil-i mezkurun senede altmış dört para 'avarızı olmak üzere merkuma bey' temlik ve teslim idüb merkum dahi bir minval-i muharrer temlik ve teslim ve kabz ve kabul ve fimaba'd mülk müşterası olduktan sonra meblağ-ı mezburdan ba'del-ihrac'el-vasiyyet sıhha'l-baki bey'-i mezbur yedinde bil-kıyam ibka olunmağın gibbe't-tasdik ma-def' bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm'üs-sabi' 'işrin min şehr-i Rebi'ul Ahiri sene seb'a ve mieteyn ve elf.

Mustafa

Hasan bin (...)

Molla Mehmed

Mehmed Ağa

Osman (...) Medine-i Amid'ül-mahruse elfakirullahu Te'ala

T-51

DŞS. 41

Medine-i Amid mahallatından Dabanoğlu Mahallesi sakinlerinden mu'asır olan işbu ba'is'ul küttab Saliha bintu Hüseyin Efendi meclis'i şer'i şerifte takrir-i kelim idüb bundan akdem fevt olan Molla İsmail bin Molla Mehmed'in ferasından ve benim sudurumdan senevi hala hicr ve terbiyemde olup nazıraları olduğum saĝir oğlum Mehmed Reşid ve saĝire kızım Emetullah nafaka ve kisveye şiddet-i ihtiyaçları olup ve ben dahi hala fakir-i mu'asıra olmamla saĝiran-ı mezburan gani oldukları ecelden şer'an nafakam üzerlerine olmağla kabil-i şer'-i envardan saĝiran-ı mezburan ve bana müteveffa babaları mezbur Molla İsmail'e müntakil ve mal müverrislerinden kadar ma'ruf nafaka ve kisve baha farz ve takdir olunmak matlubumdur dedikde efendi'ül-ecnab mevki'sadır küttab taviliyle ve hüsnümeab hazretleri nazır-ı mezburenin talebiyle

nazıra-i mezburenin nafaka için tarih-i küttabtan beher yevm on beş akçe ve sağır oğlu mezbur Mehmed Reşid'e beher yevm yirmi akçe ve sağire-i mezbure Emetullah'a bir yevm on akçe farz ve takdir idüb nazıra-i mezbure dahi meblağ-ı mefruze-i takrire gerek nafaka için ve gerek sağır için infak ve kisveden sair levazım-ı zaruriyelerine harç ve sarf ve hin-i zarurunda istidan ve vakt-ı zaferde sağıran-ı mezburanların üzerlerine rucu'a izin verilmeğin ma-def' bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm'ul hamis ve 'işrin min şehr-i Rebi'ulahir sene seb'a ve mieteyn ve elf.

Sermuhzıran Emin Ağa	Osman Ağa ³⁵
----------------------	-------------------------

T-52

Muhzır İsmail	Esseyid	Nöbetçi Osman	Esseyid	Tercüman Mustafa	Esseyid	Sermuhzıran Esseyid Mehmed Emin
------------------	---------	------------------	---------	---------------------	---------	--

Küttab Molla Mehmed bin Elhac Hüseyin	Bende Elhac İlyas	Bende Elhac İsmail
--	-------------------	--------------------

DŞS. 42

Medine-i Amid mahallatından Hacı Hızır Mahallesi sakinlerinden Ali bin Hacı Mehmed ve Kudret bintu Abdullah ve Sündüs bintu Hacı Ömer ve Emine bintu Hacı Halil nam-ı hatunlar meclis-i şer'i hazır-ı lazım'ut-tevkir işbu ba'is'ul küttab Seyyid Ömer zade Elhac Bekir Ağa muhzırında herbiri takrir-i kelim ve ta'bir 'an'il-meram idüb sudur-u 'akılan-ı zekere değin sülk-ü mülk-ü zımnında mülü mahalle-i mezburede vaki' bir bab mülk menzil bir taraftan Hacı Dervişzade Derviş Efendi mülkü ve bir taraftan ba'zen vakıfhane ve ba'zen Bağdatlı Fatime Hatun mülkü bir taraftan mescid taraf-ı rabi' tarik-i 'amm bu hudud-u rabi'a ile mahdud mümtaz olan menzilin derununda bir meclis taht-ı zir-i zemin ve bir çardak tahtı kenif ve iki saflı bir meclis ve su kuyusu ve derin bir çardak tahtı ahır ve bir eyvan ve muttasılinda bir meclis tahtı zir-i zemin ve matbah derununda bir kebir havlu müştemil olan menzil on dört siham-ı mezkure Ali'nin mülkü müşterası olup ve on dört siham dahi mezbure Kudret'in mülkü muverrisleri olmağın ki cem'an fark-ı siham i'tibarıyla mu'teber olan semenlerini muctemi'ut-tevabi' ve'l-

³⁵ Bu sayfanın devamı ve bir sonraki sayfanın küçük bir kısmı okunamayacak şekilde üstü satır satır çizildiğinden herhangi bir transkript faaliyetinde bulunamadık.

levahik ve kaffet'ul-hukuk ve'l-merafik tarafından icab ve kabul-u havi şurut-u muttalibe ve mevsededden 'ari ba'is-i sahih şer'le dokuz yüz elli guruş merkum Hacı Bekir Ağa'ya bey' ve temlik ve teslim eyledikde ber vech-i muharrer merkum dahi mülkü teslim ve kabz-ı kabul eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkur dokuz yüz elli guruşu tamamen ve kamilen merkum yedinden her birimiz 'ala kadr'ul-hises ahz ve kabz eyledik fimaba'd manzil-i mahdud-u mezkur merkum Hacı Bekir Ağa'nın mülkü müşterası ve hakk-ı sarftır keyfiyat ve muhtar mutasarrıf olsun dediklerinde gibbe't-tasdik'uş-şer'i ma-def' bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm'ul ehadi ve'l 'işrin min şehri Rebi'ul Ahiri sene seb'a ve mieteyn ve elf.

Hacı Mollazade Bekir Efendi	Çavuşzade Salih Ağa	Hacı Zafer Ağa	Zebir Ağazadeoğlu Hacı Mustafa
Terzi Salih Paşa	Sıhhacızade Hafız Efendi	Tatar-ı Kazanlı Ali Paşa	Molla Bekir bin Sirac Hacı Osman

T-53

DŞS. 43

Medine-i Amid muzafatından Goras Kazası sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan Hasan Ağa'nın terekesinden olup medine-i mezbure mahallatından Kadı Cami'i Mahallesinde vaki' bir taraftan Zeynep Hatun mülkü ve etraf-ı sülüsü tarik-i 'amm haricen ve dahilen buyut-u 'adide-i menzil-i mahdud-u mezkurun furuht olunmaması küllü vacibte sağır oğulları ve sağırat kızlarına evvel enfa' olduğunu zeyl-i vesikada muharrer'ül--esami-i müslimin ihbarlarıyla müstehak olmağın menzil-i mahdud-u mezkur kabil-i şer'-i envardan bey' ba'de'l 'arz ve münadisiyle hin-i yediyle Suk-u Sultanide kerraren ve merraren müzayede ve inkıta'-ür-rağbet işbu ba'is'ul-küttab müteveffa-yı mezburun zevcesi Züleyha Hatun bintu Ali Efendi üzerinde iki bin guruş karar dade ve talib-i ahiri zuhur eylediğinden menzil-i mahdud-u mezkuru mücmi'ut-tevabi' ve'l-levahik ve kaffet'ul-hukuk ve'l-merafik el-icab ve kabul-u havi bey'i ba'is-i sahih şer'iyile kabil-i şer'-i envardan mezbureye bey' ve teslim olduğu kabz ve kabul idüb semen olan meblağ-ı mezbur iki bin guruş müşteriye mezbure yedinde ibka ve fimaba'd menzil-i mahdud-u mezkur müşteriye mezburenin mülkü müşterasıdır kifayet ve muhtar-ı mutasarrıf olmağın 'ineb'ul tasdik ma-def' bil-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm erba'a ve 'işrin Safer'ul Ahiri sene seb'a ve mieteyn ve elf.

Esseyid Osman Ağa	Muhzır Esseyid Mustafa	Sermuhzır Esseyid Mustafa	Ahmed Bey bin Ali Bey
-------------------	---------------------------	------------------------------	--------------------------

Fenari Süleyman Efendi	Emini Hares ‘izzetlü Nu’man Ağa	Hala me’zun bil-ifta faziletlü Elhac Osman Efendi
------------------------	------------------------------------	---

DŞS. 44

Medine-i Amid mahallatından Hoca Ahmet Mahallesi sakinlerinden Hoca Ahmet Cami’i Evkafının mütevellisi olan Molla Abdurrahman bin Ömer meclis-i şer’i hazır-ı lazım’ut-tevkirde işbu ba’is’ul-küttab Feyzullah Paşa ibni Ali muhzırında iktar-ı tam ve ta’bir ‘ani’l-meram idüb mahalle-i mezburda vaki’ etraf-ı erba’adan merkur Feyzullah ve iş ehli ve tariki ‘amm bir meclis ve tahtı zir-i zemin ve havlu müştemil menzil-i mahdud-u mezkur müşerref ve zarabeye müemmel olup ve mezbur Feyzullah’ın yine mahalle-i mezburede vaki’ etraf-ı erba’adan Molla Ali mülkü vakf-ı mezkur ve tarik-i ‘amm bir meclis ve yine meclis tahtı kilar ve matbah ve havlu müştemil olan mülkü menzil kıymet ve nafi’ ve rabi’ cihetinden ekser ve ahir ben dahi müvekkilem hasebiyle istibdal canib-i vakfa evvel ve infa’ olmağın istibdal muradımdır dedikde mezbur Feyzullah Paşa müteveli-i merkurumu cem’-i külliyyetinde ba’de’t-tasdik savb-ı şer’ kuyumdan vaki’ el-hal-ı müşahede ve mu’ayene ve mesah olunmak için Katip Efendi ümena-i şer’iyle irsal olunup onlar dahi ebniye sufuf ahvaline ve kavmi olan kimesne ile evvela vakıf olan menzil-i mezkurun üzerine varılup mi’mar-ı merkur mesaha eyledikde icab-ı terbi’in-nebat ‘arsa sekiz zira’ on altı parmak ve nebat-ı ‘arsa sekiz zira’ altı parmak olup ba’dehu başirhim mülk olan menzil-i mahdud-u mezkurun üzerine varılup olduğu mesaha oldukta muhasib-i tersi’i nebat arsası on yedi buçuk zira’ yirmi bir parmak ve nebatı ‘arsası dokuz zira’ iki parmak

T-54

olub vech-i meşruh üzere mülk olan menzil-i mezkurun kıymeti vakıf olan menzil-i mezkureden ekser olduğundan ma’ada ecir-i şümül cihetinden dahi ezyed-i gani mevlana-yı mümaileyh mahallinde tahrir ve ‘ali-i vuku’a meclis-i şer’a ihbar ve inha eylediklerinden müteveli-i merkur Abdurrahman menzil vakf-ı mezkuru merkur Feyzullah’ın mülk-ü menzili ile mübadele eylemek ber mucib fetva-yı şerif izn-i şer’ ile olacak olur mazmun menfi birle hakim hakim müstetab el-ecneb mevki’ sadır-ı küttab

tavileye ve hüsnümeab hazretleri mülk menzil-i mezkuru mütevell-i merkurum Abdurrahman taraf-ı için vakfiyet üzere mutasarrıf ve vakf-ı menzil-i mezkuru merkurum Feyzullah Paşa mülkiyet üzere mutasarrıf olmalarına hükm-ü sahih-i şer'i ve kaza-i sarih mer'i itmeğin ma-def' bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm'ul ehad 'ışrin min Safer'ul Ahir sene seb'a ve mieteyn ve elf.

Lebibzade Mehmed Efendi	Esseyid Emin	Hacı Mustafa Ağa	Şeyhzade	Muhibzade Ağa	Hasan	Bezzaz Abdulkerim	Elhac
-------------------------------	-----------------	---------------------	----------	------------------	-------	----------------------	-------

Şimend Hasan Paşa	Mihnedçi Ebubekir Ağa	Sallah Bekir Paşa
-------------------	-----------------------	-------------------

DŞS. 45

Medine-i Amid mahallatından Derviş Hüseyin Mahallesi sükkanından Sarıklı İbrahim Ağa nam-ı kimesnenin zimmetinde Elhac Abdalbaki Ağa'nın iki yüz on guruş Zohluzade(?) Ömer Efendi'nin iki yüz kırk sekiz guruşla cem'an üç yüz elli sekiz guruş sabit olup duyun-u müsbit-e mahkum baha için merkurum İbrahim Ağa kırk günden mütevaciz şer'an hapsolunup irade-i temessük tahriri zahir olduğundan eda-yı duyun için merkurum İbrahim Ağa'nın Derviş Hüseyin Mahallesi'nde vaki' bir taraftan Cullah İbrahim mülkü ve bir taraftan Sadır mülkü ve bir taraftan Zahuranlı(?) Bekir Paşa mülkü ve taraf-ı rabi'i tarik-i 'amm ile mahdud mevkanı meclis kendileri ba'zen ve kilar ve matbah ve bir eyvan tahtı kilar ve su kuyusu ve mümşa havlusu müştemil olan mülkü menzil-i kabil-i şer'den bey' ba'de'l-'arz ve meşavi Seyid Hüseyin yediyle menzil-i mahdud-u mezkur medine-i mezburede müctemi' naşı olan mahallede merraren müzayede ba'del-inkita' er-rağbet'ün-nas işbu ba'is'ul-vesika Leblebici Abdi Paşa ibni Hüseyin nam-ı kimesne üzerinde üç yüz otuz guruşa karar dade ve ziyadesiyle taleb-i ahiri zuhur itmediğinden menzil-i mahdud-u mezkuru müctemi'ut-tevabi' ve'l-levahin ve kaffet'ul-hukuk ve'l-merafik merkurum İbrahim Ağa tarafından vekil müstecili faziletli Mustafa Efendi bil-vükela merkurum İbrahim Ağa'nın zevcesi Safiye Hatun hazıra olduğu halde tarafından icab ve kabul-u havi şurut-u muttalibe zahire 'ari bey' ba'is-i sahih şer'iyile meblağ-ı mezkur üç yüz otuz guruş merkurum Abdi Paşa'ya bey' ve temlik ve teslim idüb bir minval-ı muharrer merkurum Abdi Paşa dahi müştera ve teslim ve kabz ve kabul eyledikten sonra semen olan meblağ-ı mezkur üç yüz otuz guruş mezkur Abdi Paşa yedinden tamamen ve kamilen ahz ve kabz ve divan-ı müsbit-e

mahkum lehine meclis-i şer’de ba’de’l-eda fimaba’d menzil-i mahdud-u mezkur merkum Abdi Paşa’nın mülkü müşterası zi-hakk sarfı olduğuna vekil-i mümaileyh bil-vükela takrir eyledikde merkume Safiye dahi (...) menzil-i mezkurda ‘alaka ve müdahili ve hakkı olduğuna makarr ve bi-taraf olmağın hafizen lil-makale ma-def’i bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm’us salis ‘aşr min şehr-i Rebi’ül Evvel sene seb’a ve mieteyn ve elf.

Sermuhzıran Esseyid Mehmed Emin	Tercüman Esseyid Mustafa	Muhzır İbrahim	Münadi Seyid Hüseyin
Mustafa	Sadullah	Hüseyin Efendi ibni Ali Paşa	Katib naşi Şerafetlü Sadullah Efendi

T-55

DŞS. 46/1

Medine-i Amid mahallatından Fatih Mehmed Paşa Mahallesi meskunlarından Sorgun(?) veledet-i Arakil(?) tarafından zat-ı merkume-i ‘arifan Molla Bekir bin Mehmed ve Orhan veledinin şهادetleriyle vekaletine hükm-ü şer’i la-hak olan Molla Mehmed bin Ahmed meclis-i şer’i hazır-ı lazım’ut-tevkirde vakf-ı atiy’ül-beyan li-ecel’it-tescil mütevellî nasb olunan işbu ba’is’ul-ref’im üstüvar veledanım müvacehesinde ikrar-ı tam takrir-i kelam idüb mahalle-i mezburede vaki’ taraf-ı erba’adan kuyumcu Bogos ve Papuççu Binyum ve Natil/Natel taraf-ı rabi’ tarik-i ‘amm iki saf ve iki kilar ve zir-i zemin ve çardak ve taht-ı matbah ve su kuyusu ve mümşa ve havlu ve müşmil ve senevi üç guruş sekiz para ‘avarızla olan menzil mahdud-u mezkur ve müvekkilem merkumenin sülk-ü mülkü sahihinde mülkü olup hubbetullah ve talibanlar zat’ullahu Te’ala vakf ve hapsedip şeraitini şöyle şart eylediği madde emri hayatta oldukça tevlit tasarrufu kendi yedinde olup mutasarrıf ba’de ileyhanın zevci üzere veledatım mutasarrıf ola ba’de ileyhanın kudsi şerifte vaki’ Çorbahanesi mağzerlerine mütevellileri mutasarrıf dağılasız kendilere sarfede deyu bil-vükela vakf ve teslim alel’-mütevellî eyledikde sonra vekil-i merkum bil-vükela i’ade-i kelam müvekkilem-i mezbure vakf-ı mezkureden rucu’ ve kema fil-esef mülkiyetine işтира deyni bil-vükela talep ederim dedikde mütevellî-i merkum cevabında vakf-ı mezkurun sıhhat ve cevazına hüküm murad eyledikde hakim hükm-ü müstetab ve’l-ecnab ve taviliyle(?) hüsnümeab hazretleri cıdde’l-murafi’a vet-te’emmül-ü kamilen bil-ihtilaf canib vakfi evvel-i ve

ahiri görüp ey imameyn rahmetullah-u te'ala kulları üzere sıhhat ve zürriyet vakfe-i merkumenin vekili üzerine hükm-ü sahih ve lazım olup min ba'de nakz-ı şer'i ve kaza-i sarih-i mer'i idüb vakf-ı mezkur-u müebbet ve sahih ve lazım olup min ba'de nakz ve tahvil ve tebdili mümteni' el'ihimal olmağın gıbbe't-tasdik ma-def' bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm'us salis min Zilka'de-i Şerif sene sitte ve mieteyn ve elf.

Sermuhzıran Mehmed Emin	Seyid	Tercüman Esseyid Mustafa	Muhzır Osman Ağa
----------------------------	-------	--------------------------	------------------

Ebubekir	Orhan
----------	-------

DŞS. 46/2

Medine-i Amid mahallatından Hüsrev Paşa Mahallesi meskunlarından iken bundan akdem murad olan Mazici(?) (...) veled-i Teros'un verasetini zevce-i metrukesi Prapiyon veledet-i Agop ile kebire kızı Rahle ve sağırat kızları Maryem ve Sosin ve Sümbül ve Nüma(?) ve sağır oğlu Bedros münhasıra olduğu ba'de't-tahkik mer ve mersumdan müntakil mahalle-i mezburda vaki' bir taraftan (...) Abdullah Ağa mülkü ve bir taraftan mazici keşiş mülkü ve bir taraftan riyatlı keşiş mülkü ve ba'zen Uzun İsmail Ağa mülkü bu hudud-u erba'a ile mahdud buyut-u 'adide havi dahiliye dahiliye dahi menzil sekene mer ve mersumun defteri kassamda mezkur muhtelifat-ı sabit olan üç bin yüz kırk altı guruş deynine vefa itmeyüp menzil-i mahdud-u mezkure ta'alluk itmeğın eda-i deyni için menzil-i mahdud-u mezkur kabil-i şer'den bey' ve ba'de'l 'arz münadi Seyid Hüseyin yediyle medine-i mezburda müctemi' nas olan mahallede keraren ve merraren müzayede ve ba'del inkıta' er-rağbet'ün nas zevce-i merkur işbu ba'iset'ül refiyye Prapiyon veledet-i Agop nam-ı zımminin üzerinde yalnız bin beş yüz guruş karar dade olup ziyadesiyle talib-i ahiri zuhur eylediğinden menzil-i mahdud-u mezkur dahiliye ve hariciye senevi yedi guruş 'avarızıyla mecmu'ul nevabi' ve'l-levahik be kaffet'ul hukuk ve'l merafik tarafından icab-ı kabul-u havi muttalibe ve mefsededden 'ari bey'-i ba'is-i sahih şer'iyile ba-ma'rifet şer' kuyum zevce-i mersum beraberen bey' ve temlik ve teslim olunmak mir kabul eyledikten sonra semeni olan olunup ber vech-i muharrer olduğu işтира ve temlik ve teslim ve kabz-ı

T-56

kabul eyledikten sonra semeni olan meblağ-ı mezkur yalnız bin beş yüz guruş zevce-i merkumnin yedinden tamamen ve kamilen ahz ve kabz ve deyn-i müsbitesine ba'de'l eda bakisi ahir kassam-ı mezkur deyn-i varis-i mezburda taksim olunup fimaba'd menzil-i mahdud-u mezkur dahiliye ve hariciye menzil-i sekene zevcem merkumnin mülk-ü müşterası olmağın keyfiyet ve taht-ı mülkiyet üzere mutasarrıf olmak için lil-makarr bil-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm'ul ehad ve'l 'ışrin min Zilhicce sene sitte ve mieteyn ve elf.

Seyid Mehmed Emin	Seyid Mehmed Emin	Seyid Sadullah
-------------------	-------------------	----------------

DŞS. 47/1

Medine-i Amid mahallatından Hüsrev Paşa Mahallesi meskunlarından iken bundan akdem murad olan mazici Sihan(?) veled-i Bedros'un sağirat kızları maryem ve Sosun ve Sünbül ve Numa(?) ve havarisi ve sağir oğlu Bedros mer ve mersumdan müntekil isabet eden hisse-i irsiyyelerine hadd-ı reşit sadadlarına değın zabt ve hıfz ve tesviye-i umurlarına ru'yet bervech-i zabt ve ta'yin olunması lazım ve mühim olmağın mevaticce(?) olub vesait 'uhdesinden gelmeğe mukanninde olduğu zeyl-i vesikada muharrer'ul-an kimesneler ihbarlarıyla mütehakkik olan veledleri ba'is'ul-refiyye Prapiyon veledet-i Agop nam-ı zimmiyeyi hükm-ü hasım müstetab mevki-i sadır küttab taviliyle(?) hüsnümeab Efendi hazretleri hayy-ı nasb ve ta'yin idüb bervech-i muharrer olduğu vesait-i mezkureye ba'de'l-kabul vasiyye-i merkumnin talebiyle sağir-i mersum ve sağirat-ı mersumanın infak ve eksar-ı vesair-i levazım levazım-ı sarfiyeleri için tarih-i vesikadan hakim mümaileyh efendi hazretleri beher yevm elli dört akçe farz ve takdir idüb bervech-i muharrer veled-i mersumanların üzerlerine infak ve ta'ahhüt veled-i Elhac istidane ve hin-i zahirde sağir mersum ve sağirat-ı mersumanların üzerlerine rucu' iden biri ma-def'ı bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm'ul ehadi ve'l-'ışrin min Zilhicce sene sitte ve mieteyn ve elf.

Hacı Mustafa	Seyid Mehmed Emin	Seyid Sadullah	Seyid İsmail
--------------	-------------------	----------------	--------------

ve gayrihim

DŞS. 47/2

Medine-i Amid muzafatından Goras sükkanlarından iken bundan akdem katlen fevt olan Hasan Ağa'nın sağır oğlu Mustafa ve sağire kızı Rahle'nin hadd-ı reşit sadadlarına değin tesviye-i umurlarına bervech-i nasb'ul-ebed olmağın emanetle ma'ruf ve vesait-i 'uhdesinden gelmeğe kadir olduğu zeyl-i vesika muharrer el-esami müslimin ihbarlarıyla müstehak olan işbu ba'is'ul-küttab sağır mezburların anaları Züleyha Hatun bintu Ali Efendi-i hakim hakim-i müstetab mevki'-i sadır küttab taviliyle(?) hüsnümeab hazretleri vech-i nasb ve ta'yin idüb mezbure dahi vesait-i mezbure-i ba'de'l-kabul vasiyye-i mezkurenin talebiyle tarih-i kitabtan beher yevm herbirine yirmi beşer akçe nafaka farz ve takdir olunup merkume dahi bir minval-i muharrer meblağ-ı mefruht miktar-ı sağiran mezburan ve infak ve eksar vesair-i lüzum-u zaruriyesine harç ve sarh ve hin-i zarurunda istidane ve fevt-i zahirde sağiran-ı mezkuranın üzerlerine rucu'a izin verilmeğın ma-def'i bil-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm'us sabi' 'aşr min Safer'ül Ahir sene seb'a ve mieteyn ve elf.

Ahmed Bey bin Ali Bey	Sermuhzıran Mustafa	Esseyid	Muhzır Esseyid Osman
-----------------------	------------------------	---------	----------------------

T-57**DŞS. 48/1**

Medine-i Amid mahallatından İbrahim Bey Mahallesi sakinlerinden iken duyunu terekesinden zeyd olduğu halde bundan akdem fevt olan Osman Ağa ibni Hasan'ın eshab düyunundan Sihaneci Osman Çavuş Ağa ibni Abdullah meclis-i şer'de müteveffa-yı mezburun zevce-i menkuhası Hatice bintu Hacı İsmail Ağa nam-ı hatun tarafından vekil-i müseccil Hafız İsmail Efendi muhzurunda üzerine da'va ve takrir-i kelam idüb mahalle-i mezburda vaki' bir tarafından Hacı Abdullah mülkü bir tarafından 'attar-ı zımmi mülkü ve tarafeyni tarik-i 'amm ile mahdud buyut-u 'adide havi menzil-i sakin müteveffa-yı mezburun bil-ırs-ı şer'i mülkü iken el-hale-i hinde vekil-i merkum bil-vükela itmeğın sual olunup müdahalesi men' olunup matlubumdur dedikde gibbet'us-sual vekil-i merkum cevabında filhakika menzil-i mahdud-u mezkur ve müteveffa-yı mezbur babasından menkul bil-ırs'üş şer'i mülkü olup lakin menzil-i mahdud-u mezkurun siham i'tibarıyla yirmi sekiz siham hisse-i müteveffa-yı mezburun ırs-ı şer'iyle mülkü olup tarih-i vesikadan üç sene mukaddem menzil-i mahdud-u mezkurun yirmi sekiz siham hissesini beş yüz guruş müvekkilem-i mezbure Hatice

Hatun bey' ba'is sahih şer'le bey' ve temlik ve teslim idüb olduğu işira ve temlik ve teslim ve kabz-ı kabul ve def'i semen eylemiştir deyu def' eyledikde merkurum Osman Ağa bervechi berbechi muharrerliği inkar eyledikde vekil-i merkurumdan bil-vükela iddi'asını beyan beyne taleb olundukda bie minval-ı muharrer şahidin 'adli ile ba'del isbat mucibince menzil-i mahdud ve mezkurun yirmi sekiz siham hissesini mezbur Hatice Hatun'un bil-esrar mülkü olduğuna ba'del hüküm merkurum Osman Ağa'nın bervechi şer'i müdahalesi men' olunmağın ma-def'i bil-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm isnan min şehr-i Ramazan'ül mübarek sene sitte ve mieteyn ve elf.

MUHZIRBAŞI	TERCÜMAN	MUHZIRFAM	NÖBETÇİ
Mehmed Emin	Molla Mustafa	Seyyid İsmail	Seyyid Osman

ve gayrihim.

DŞS. 48/2

Medine-i Amid mahallatından Kaşık Budak Mahallesi sakinlerinden işbu ba'isül küttab Hanife bintu Hüseyin nam-ı hatun meclis-i şer'de bundan akdem fevt olan Mehmed Salih Ağa ibni Osman'nın kebir oğlu Hüseyin muhzurunda üzerine da'va ve takrir-i kelam idüb mahalle-i mezburda vaki' bir tarafından Mustafa Ağa mülkü bir tarafında Hacı Osman mülkü ve bir taraftan Kazğancı oğlu mülkü ve tariki rabi' tariki 'amm ile mahdud buyut-u 'adide havi bir bab menzil müteveffa-yı mezbur hal hayatında tarih-i vesikadan ber'an mukaddem-i zımmide eşya bahasından üç yüz altmış guruş alacak hakkım mukabele bana bey' ve semen-i mezkur takas eyleyüp hatta minval-i muharrer üzere menzil-i mahdud mezkur mülküm olduğunu müteveffa-yı mezbur hayatında tarih-i mezkurda ikrar ve i'tiraf itmeğın el-halet-i haza müteveffa-yı mezburun oğlu merkurum Hüseyin muhallifata idhal murad ve vaz' ile olmağın sual olunup mucib şer'i ve müdahalesi men' olunmak matlubumdur dedikde gibbe'tüs-sual merkurum Hüseyin cevabında babası müteveffa-yı mezbur hayatında minval-i muharrer üzere menzil-i mahdud-u mezkurin ikrar ve i'tirafını inkar edecek müdde'iyete mezbur hafiyeden bervechi muharrer menzil-i mahdud-u mezkuru müteveffa-yı mezbur hayatında tarih-i mezkurde vaktinde takrir olan meblağı mezkur bey' takas idüb bervech üzere ikrarını mübeyyin yine taleb olundukda bervechi meşruh müdde'iyi mezbur müdde'asını şahideyn-i 'adileyn ile ba'del isbat mucibince menzil-i mahdud-u mezkur müdde'iyi mezbur mülk müşterası olduğuna ba'del hüküm merkurum hisselerin kifayete meclis-i şer'i

olmağın ma-def' bit-taleb keteb olundu tahriren fil-yevm et-tasi' min şehr-i Ramazan'ül mübarek sene sitte ve mieteyn ve elf.

Siverekli Hafız İsmail Efendi	Muhzırfam Molla Mustafa bin Osman	Nöbetçi Muhzırfam Osman Ağa
-------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------

T-58

DŞS. 49/1

Medine-i Amid'de vaki' Hasan Paşa Han'ında sakin Sahancı Osman Ağa ibni Musa meclis-i şer'-i hazır-ı lazım'üt-tevkirde işbu ba'is'ül-küttab Mehmed Emin Ağa ibni Ali Ağa muhzurunda üzerine da'va ve takrir-i kalam idüb bin iki yüz dört senesinin hınat izarının(?) iki yüz yirmi guruş mirisini merkumun emriyle mahallına eda itmekle el-halet-i haza taleb eylediğimde adak-ı imtina' itmeğin verilmesi matlubumdur dedikde cidde'l-da'va ve'l-istintak merkum Mehmed Emin Ağa cevabında meblağ-ı mezbur emriyle eda olmasını inkar eyledikde müdde'i mezbur Osman Ağa müdde'asını şahideyn ile cidde'l-isbat ba'de mezbur Mehmed Emin Ağa iade-i kalam idüb tarih-i küttabtan kırk yedi gün mukaddem merkum ile hesabımız ru'yet olundukda zimmetimde bir akçe hakkı kalmayup ve kalmadığını merkum Osman Ağa ikrar ve i'tiraf etmiştir deyu def'i tasdik eyledikde def'i meşruhunu mübeyyin yine taleb olmağın 'udul ve ikrar ricası müselliminden Hacı Abdalbaki'den Elhac Hamdullah Ağa ve Tatarzade İbrahim Ağa nam-ı kimesneler meclis-i şer'i hazıran olup istişhad olundukda filhakika tarih-i mezburde mezbur Osman Ağa merkum Mehmed Emin Ağa'dan bir nesne lazım gelmeyüp merkum Osman Ağa bu vech-i mu'arızadan men' olunmağın gibbe't tasdik ma-def' bil-taleb keteb olundu tahriren fil-yevmül rabi' 'işrin min Şevval'ül mükerrerem sene sitte ve mieteyn ve elf.

İşbu hüccet-i şer'iyye mucibince beyne'l müdde'i kadı ve ru'yet olduğu vech üzere 'amel oluna

Esseyid İbrahim Vali-i Kaymakam Vali-i Diyarbakır

Elhac Hamdullah Ağa	Muhzıran İbrahim Ağa	Muhzır Osman Ağa
---------------------	----------------------	------------------

İşbu hüccet-i şer'iyye mucibince beynel-müdde'i kadı ve ru'yet olduğu üzere 'amel oluna

DŞS. 49/2

Medine-i Amid'in Derun Kal'esinde vaki' Murtaza Paşa Mahallesi sakinlerinden Dizdar İsmail Ağa ibni Feyzullah Ağa meclis-i şer' hazır-ı lazım'ut-tevkiş işbu ba'is'ul küttab Mehmed Emin Ağa ibni Ali Ağa muhzurunda üzerine da'va ve takrir-i kelam idüb işbu bin iki yüz altı senesine mahsuben bin iki yüz beş senesinin mevacibi olmak üzere yedi yüz elli guruş alacak hakkım olup meblağ-ı mezburu bundan akdem duyunu şürekasından ezber olduğu halde fevt olan Çarşı Ağası Osman Ağa'dan havale ve ben dahi ba'del kabul meblağ-ı mezburdan üç yüz yirmi dokuz guruş bana teslim ve meblağ-ı baki dört yüz yirmi bir guruş iki nefer kimesneye merkum Osman Ağa'dan havale olunup merkum Osman Ağa iflasen fevt olduğundan havale olunan mahaleede isabet itmeyüp şer'an bana rucu' eylediklerinden el-halet-i haza edadan imtina' itmekle aldırılması matlubumdur deyu 'ineb'us sual merkum Mehmed Emin Ağa cevabında meblağ-ı mezbur dört yüz yirmi bir guruşu merkum İsmail Ağa havale olduğum müteveffa-yı mezbur Osman Ağa'dan tamamen ve kamilen ahz ve kabz eyledim deyu ikrar ve i'tiraf etmiştir bu def'a tasdik eyledikte müdde'i-i mezbur Mehmed Emin Ağa'dan def'i meşruhunu yine talep olundukda 'udul-u ikrar rical-i müsliminden Ali bin 'Abbas ve Mehmed bin Hacı Ali meclis-i şer'e hazıran olunup istişhad olundukda filhakika merkum İsmail Ağa havale olduğuna bizler şahidiz ve şehadet dahi ederiz deyu herbiri eda-i şehadet-i şer'iyile eylediklerinde şehadetleri ba'del kabul mucibince şer'an merkum Mehmed Emin Ağa'dan birisine lazım gelmeyüp merkum İsmail Ağayı vech-i mu'arızadan men' olunduğu 'inebu't tasdik ma-def' bil-taleb keteb olundu tahriren fil-vevmül rabi' 'işrin min Şevval'ül mükerrrem sene sitte ve mieteyn ve elf.

Mehmed bin Hacı Ali	Ali bin Abbas	Tatarzade Hacı İbrahim Ağa
---------------------	---------------	----------------------------

Muhzırbaşı Mehmed Emin Ağa	Muhzır Osman Ağa
----------------------------	------------------

DŞS. 50/1

Medine-i Amid'in Derun Kal'esinde vaki' Serkadı Paşa Mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem mezburen fevt olan Berber Ömercili Ebu Musa'nın mirasını zevce-i menkuha-i metrukası Zeynep bintu Abdullah ile zahirde varis-i ma'ruf ve ma'rufesi olmadığından canib Beytulmala 'aid ve raci' olmağın hala Diyarbakır voyvodası Beytulmal emini 'umdeten el-ematicid ve'l-ekarım Serbo ibni Dergah-ı İsa Şeyhzade Esseyid İbrahim Ağa tarafından Beytulmala kabz me'mur Mustafa Çavuş Ağa ve zevce-i mezbure tarafından değil sabit'ül-vükelası Hafız Abdurrahman Efendi ibni Mehmed Efendi meclis-i şer'i hazır-ı lazım'üt-tevkirde herbiri bil-vükela ve bil-eman takrir-i kelim ve tağyir minel-meram idüb müteveffa-yı mezburun menkulatı canibinden olan şer'ası deynine vefa itmeyüp menziline ta'alluk itmeğın şer'a-yı müteveffa-yı mezburdan olup ve mahalle-i mezburede vaki' etrak-ı erba'adan Menan ve hissem mülükleri ve tarafeyni tarik-i 'amm buyut-u 'adide-i havi menzil-i mahdud ve mezkur idare-i duyun için kabil-i şer'i anurdan furuht ve duyun-u müsbita mahkum bahasına eda olunmak matlubumuzdur dediklerinde menzil-i mezbur bey'-i 'arz ve münadi Seyid Hüseyin yediyle kerraren ve merraren Suk-i Sultaniye'de müzayede ve inkıta' er-rağbet'ül-ğayr-ı ba'is'ül küttab Mahmud Çavuş Ağa ibni Ahmed üzerinde yetmiş gurus karar dade ve talib-i ahiri zuhur eylemediğinden menzil-i mezkure meblağ-ı mezbure merkum Mahmud Çavuş Ağa'ya bil-vükela ve bil-eman bey' ve teslim ve temlik idüb merkum dahi bir minval-i meşruh temlik ve teslim ve kabz ve kabul idüb ve semen olan meblağ-ı mezburu merkum yedinden herbiri bil-vükela ve bil-eman ahz ve düyununa eda ve ma-baki beynlerinde tevzi' ve fimaba'd menzil-i mahdud ve mezkur merkum Mahmud Çavuş Ağa'nın mülkü müşterasıdır keyfiyet-i ve ihtiyar mutasarrıf olsun dediklerinde 'inebüt-tasdik ma-def' bil-taleb keteb olundu tahriren fil-yevmül 'aşr min Şa'ban'ül mu'azzam sene sitte ve mieteyn ve elf.

Esseyid Mehmed Emin	Esseyid Mustafa	Muhzır İbrahim Ağa
Dizdar İsmail Ağa	Süleyman Ağa	Hacı İbrahim Efendi

Mukayyed Salih Efendi

DŞS. 50/2

Medine-i Amid mahallatından İbrahim Bey Mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem fevt olan 'Osman Ağa ibni Hasan nam-ı kimesnenin sağır kızı Resime'ye li-ecelil

murafi'a dahi nasb olunan Molla İsmail bin Mehmed Efendi meclis-i şer' de müteveffa-yı mezkurun zevce-i menkuhası işbu ba'isül küttab Hatice bintu Hacı İsmail Ağa nam-ı hatun muhzurunda üzerine da'va ve takrir-i kelam idüb işbu müşahede olunan kul Benam Süleyman ve cariye Benam Mehpare müteveffa-yı mezburun bil-mülk-ü emlakı olup bil-vesaye muhalifat müteveffa-yı mezbur idhal murad eylediğimde Hatice Hatun vaz' üzere olmağın sual olunup kefa yedine tenbih olunmak matlubumdur dedikde gibbe'tüs-sual mezbur Hatice Hatun cevabında filhakika mezkur kul ve cariyeyi müteveffa-yı mezbur işтира eyleyüp lakin benim müteveffa-yı mezburun zimmetinde takrir olan iki bin yüz guruş alacak hakkından yedi yüz guruş mukabelesine mezkur kul ve cariyeyi bey' ve kabz-ı semen idüb hatta minval-i muharrer üzere olduğu tarih-i vesikadan bir mah-ı mukaddem ikrar ve i'tiraf eylemiştir deyu def'-i meşruhunu şahideyn-i 'adileyn ile ba'del isbat mucibince mezkur kul ve cariyeyi mezbure Hatice Hatun'un mülk-ü müşterası olduğuna ba'del hüküm dahi mezburun bi-vechi müdahalesini men' olunmağın ma def'-i bil-taleb keteb olundu tahriren fiul yevm esnan min şehr-i Ramazan'ül mübarek sene sitte ve mieteyn ve elf.

MUHZIRBAŞI	TERCÜMAN	MUHZIRFAM	NÖBETÇİ
Mehmed Emin	Molla Mustafa	Seyyid İsmail	Seyyid Osman

ve gayrihim.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kadı sicilleri, mahkeme kayıt defterleri ve daha çok şer'iyye sicilleri olarak tabir edilen bu defterler kadı veya kadı naibi tarafından kaydedilmektedir. Bu siciller Kadı'nın görev alanına ve mahkemeye yansıyan her türlü konuları içeren belgelerden oluşur. Osmanlı Devleti'nde, insanlar arasındaki tüm hukuki ilişkilere dair kayıtların bulunduğu bu defterler Osmanlı aile, ictimai, ekonomi ve hukuk gibi birçok alanda bize önemli bilgiler verir.

İncelediğimiz Şer'iyye Sicili defterinde ağırlıklı olarak Diyarbakır'da meydana gelen gündelik ve toplumsal olaylara yer verilmiştir. Bu olaylar arasında su yolunun tamiri, hizmet tahsisi, alacak-verecek, miras, tayin ve nafaka gibi davalardan oluşmaktadır. Defterden davaya konu olanların yaşadığı yer, dava konusu, davacı ve davalının ismi, anne-baba ismi ve varsa çocuklarının isimleri, davada şahitlik edenlerin isim, lakap vb. adları ayrıntılı bir şekilde yer alır. Bu sicilde sadece Müslüman kişilerin davaları görülmemiş gayrimüslim kişilerin davalarına da yer verilmiştir. Bu sicillerde eskiden beri bir arada yaşayan gerek Müslüman ve gerekse Müslüman olmayan tüm bireylerin her türlü davaları Şer'iyye Mahkemeleri tarafından görülmüştür.

Defterde geçen dava konularının dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Belge Türleri	Belge Sayısı	Hüküm Numarası
Miras ve Mülk ve Nafaka	14	3/3, 5, 11, 12/1, 12/2, 16/2, 17/1, 17/3, 17/4, 18/2, 24/1, 26, 34, 35,
Cinayet - Hırsızlık	3	12/3, 17/2, 30
Alacak - Verecek ve Borç	14	22/2, 1/6, 2/1, 21/1, 25, 44, 45, 46/2, 48/1, 48/2, 49/1, 49/2, 50/1, 50/2
Berat - Tayin	13	3/3, 5, 11, 12/1, 12/2, 16/2, 17/1, 17/4, 18/2, 24/1, 26, 34, 35
Nakliye Talebi	2	1/4, 1/5
Talep - İstek	3	1/2, 1/3, 24/2
Kaza ve Nahiye Vergileri	9	18/1, 19, 20, 21/1, 21/2, 23, 25, 28/1, 29
Ferman ve Buyruldu	21	3/4, 4/1, 4/2, 6/1, 6/2, 7, 8, 9, 10, 12/3, 14, 15, 19, 24/3, 28/2, 31, 32, 36, 37, 38, 39/1
Mürasele (Yazışma)	7	2/2, 2/3, 2/5, 2/6, 2,7, 3/2, 39/2

626 Numaralı Diyarbakır Şer'iyye Sicili'nde geçen bilgilerden Diyarbakır vilayetinde bulunan bazı mahallelerin, nahiyelerin, bazı köylerin, vakıfların, camilerin ve esnaf grupları hakkında bilgiler öğrenmekteyiz. 626 Numaralı defterde bulunan 59 adet belgede görülen davalar genel olarak vergi, miras, alacak verecek, kocası kaybolanın karısı ve çocuklarına nafaka bağlanması, hizmete tahsis edilen binek hayvanlarının ücretinin talep edilmesi, arsa davası, vakfın ve su yolunun tamirine ilişkin kararlar yer almaktadır. Bu konulardan başka çok sayıda ferman, buyruldu ve berat (tayin) belgeleri de bulunmaktadır. Örnek olarak Diyarbakır vilayetinde emekli olan veya ölen devlet memurlarının yerine yeni tayinlerin yapıldığı da görülür.

Osmanlı arşiv belgelerinde, toplumun ekonomik ilişkilerinin, üretim veya tüketimlerinin mahiyeti, nüfus özellikleri toprak sistemi, hukuk sistemi, sosyal ve iktisadi hayatını sosyal açıdan kavramamıza yardımcı olan bilgiler içermektedir. Farklı dine mensup müslüman ve gayrimüslimlerin karşılıklı sosyal ilişkilerinin anlaşılmasına yardımcı pek çok olayın kaydı, Osmanlı arşiv belgelerinde yer almaktadır. Osmanlı Devleti hakim olduğu coğrafya itibarıyla çeşitli din, mezhep ve etnik unsurlardan oluşmaktaydı. Osmanlı toplumunda Türklerden başka, Ermeniler, Rumlar, Yahudiler, Araplar ve Slavlar da bulunmaktaydı. Osmanlı Devleti her inanç topluluğuna özgürce ibadet etme serbestliği vermişti. Osmanlı'da gayrimüslimler için kullanılan tabir 'ehl-i zimmet' idi. İslam hukukundan hareketle Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan muhtelif unsurları din ve mezhep esasına göre şekillendirerek yönetme biçimine 'Millet Sistemi' denilmiştir. Millet sistemi, dil ve ırk ayrımı değil, din ve mezhep ayrımına dayalıdır. Örnek olarak '*Ermeniler'in hepsi tek bir Ermeni milleti olarak görülmez. Bunlar Gregoryen (Ermeni ismiyle) Ermeni - Katolik Ermeni (Katolik ismiyle) şeklinde iki millet halinde teşkilatlanmıştır.*'³⁶ İslam hukuku çizgisinde devam eden Osmanlı Devleti hakimiyetinde bulunan gayrimüslimlere verdiği haklar neticesinde Müslümanlar ve gayrimüslimler bir arada uzun yıllar boyunca barış içerisinde yaşamışlardır. Evlenme, boşanma, miras gibi konular hariç olmak üzere gayrimüslimlerin talebiyle davaları Şer'iyye Mahkemelerinde çözüme kavuşturulurdu. Bunun dışında gayrimüslimler bağlı bulunduğu kilise mahkemelerinde davalarını sonuçlandırırdu. Osmanlı Devleti farklı unsurları hoşgörü (İstimalet Politikası) ve barış içerisinde bir

³⁶ İlber Ortaylı, 'Osmanlılar'da Millet Sistemi' *DİA*, C. 30, İstanbul, 2005, s. 66.

arada yaşattığı bir medeniyet olmuştur. İncelediğimiz şer'iyeye sicilinde gayrimüslim davalarına da yer verilmiştir.

3.1. DEFTERDEKİ BAZI HUKUKİ KONULAR

3.1.1. Tereke, Miras ve Nafaka Davaları

*'Tereke, ölen bir kimsenin terk ettiği eşya'*³⁷ Vefat eden bir kimsenin mal varlığının kanuni varislerine (mirasçılara) verilmesidir. Miras bırakan kişiye muris, mirası alanlara da varis denilir. Mirasçılar tereke üzerinde ortak hak sahibidirler. Nafaka, sözlükte *'harcamak, tüketmek'* anlamındaki *infak masdarından türetilmiş olup 'azık, ihtiyaçların karşılanması maksadıyla harcanan para vb. maddi değerler manasına gelir.'*³⁸ Nafaka davası, eşinden boşanan kadına veya eşi ölen kadının kendisi ve çocukları için mahkemeye açtığı davadır. Örnek olarak bir davada, Diyarbakır Dabanoglu Mahallesi'nden Saliha bintu Hüseyin Efendi'nin kocası vefat ettiğinden küçük oğlu Mehmed Reşit ve küçük kızı Emetullah'ın nafakaya çok ihtiyaçları olduğunu mahkemeye talep edip mahkeme tarafından Saliha Hatun'a günlük 15 akçe, oğlu Mehmed Reşid'e günlük 20 akçe ve kızı Emetullah'a günlük 10 akçe nafaka verilmiştir.³⁹ Bu defterde toplamda 14 adet miras ve nafaka davası bulunmaktadır.

3.1.2. Cinayet - Hırsızlık

Cinayet ve hırsızlıkla ilgi incelemiş olduğumuz defterde 3 adet belge bulunmaktadır. Örnek olarak bir belgede, haksız yere katledilen müftü ve müftünün evine ve köyüne saldırıp haksız yere 11 kişiyi öldürüp paralarının gasbedilmesi ve geceleyin müftünün oğlunun evine silahlı adamlarla baskın yapıp 200 baş koyununun gasbedilmesinin araştırılması hakkında verilen bir ferman gösterilebilir.⁴⁰ Bu fermanla işlenen suçların failleri hakkında soruşturma açılması emredilmiştir.

3.1.3. Alacak - Verecek ve Borç

Miras davalarından sonra en çok kayıt *'alacak-verecek ve borç'* davaları olmuştur. Bu davalar muhtelif şekillerde olabilmektedirler. Genelde alacaklının borçluyu mahkemeye dava etmesi sonucu gerçekleşir. Örnek olarak, ölen borçlunun borcuna karşılık mal ve mülkünün satılıp borcunun ödenmesi ve kalan paranın

³⁷ Midhad Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügati*, "Tereke", Enderun Kitabevi, İstanbul, 1986, s. 332.

³⁸ Celal Erbay, "Nafaka", *DİA*, C. 32, İstanbul, 2006, s. 282.

³⁹ Bknz. DŞS 626, 41, s. 98.

⁴⁰ Bknz. DŞS 626, 12/3, s. 41.

borçlunun ailesine verilmesi yönünde⁴¹ bir karar verilmiştir. Bu hükümle hem borç ödenmiş hemde iki tarafında hakları korunmuştur. İncelediğimiz defterde alacak-verecek ve borç ile ilgili 14 adet belge bulunmaktadır.

3.1.4. Berat – Tayin

Berat, ‘‘*Bir tayin, bir vazife veya muafiyetin verildiğini gösteren, üzerinde padişahın tuğrası bulunan belge*’’⁴² olarak tanımlanır. Beratla ölen ya da emekli olan devlet memurları yerine yeni atamaların yapıldığı görülmektedir. Berat sahibi beratı verilen yere gidip göreve başlar. İncelediğimiz defterde berat ile ilgili 13 adet belge bulunmaktadır. Belgede, Diyarbakır müftüsü olan Osman Efendi’nin başka bir yere göç etmesi sonucu ondan boşalan müftülük makamına başka bir müftünün atandığına dair berat bulunur.⁴³ Beratlar sayesinde devlet hizmetleri aksamadan yürütülmüştür.

3.1.5. Nakliye Talebi

Osmanlı Devleti’nde nakliye işlemleri mekkari esnafı tarafından yapılmaktaydı. Mekkari kelimesi sözlükte; ‘‘*ev ve hayvan gibi malları kiraya veren kişi anlamına gelir.*’’⁴⁴ Günümüzdeki gibi motor gücünün olmadığı bir dönemde insanlar ulaşım ve nakliye işlemlerini büyük ölçüde hayvanlar aracılığıyla yapıyorlardı. İncelediğimiz defterde bir yerden başka bir yere giderken kullanılan binek hayvanlardan bir kısmının telef olduğu ve ulaşımın aksamaması için telef olan binek hayvanların yerine yeni binek hayvanları talep edilmiştir.⁴⁵ İncelediğimiz defterde 2 adet nakliye talebinin bulunduğu belge bulunmaktadır.

3.1.6. Talep - İstek

Devlet memurlarının ya da görevlilerin herhangi bir konuda devletten taleplerini içeren belgelerdir. Bu konuda incelediğimiz defterde 3 adet Talep belgesi mevcuttur. Örnek olarak, Kırtan fazla sipahiyle Mardin’e yolculuğa çıkacak olan Mehmed Emin Efendi ve Molla Mehmed’in hizmetine 19 adet binek hayvanının verilmesi talep edilmiştir.⁴⁶ Bu sayede yolcular ulaşmak istedikleri yere rahatça ulaşabileceklerdi.

⁴¹ Bknz. DŞS 626, 47/1, s. 105.

⁴² Mübahat S. Kütükoğlu, ‘‘Berat’’, *DİA*, C. 5, İstanbul, 1992, s. 472.

⁴³ Bknz. DŞS 626, 12/2, s. 41.

⁴⁴ Ömer İşbilir, ‘‘Mekkare’’, *DİA*, C. 28, İstanbul, 2003, s. 554.

⁴⁵ Bknz. DŞS 626, 1/3, s. 18.

⁴⁶ Bknz. DŞS 626, 1/3, s. 18.

3.1.7. Kaza ve Nahiye Vergileri

Kaza ve nahiyelerde bulunan reyalardan devletin aldığı avarız vergisini içeren belgelerdir. Örnek olarak, muhtelif kazalarda ve nahiyelerde bulunan reyalardan senelik alınan toplamda 37.700 kuruş avarız vergisi toplanmıştır.⁴⁷ İncelediğimiz defterde 9 adet vergi ile ilgili belge bulunur. Bu belgeler sayesinde Diyarbakır vilayetinin idari ve ekonomik yapısı hakkında bilgi sahibi oluruz. Vergiler devletlerin en önemli gelir kaynağıdır.

3.2. Defterde Geçen Meslek Grupları

Defterde geçen esnaf grupları ile Diyarbakır vilayetinin ekonomik, ticari hayatı hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Aşağıdaki tabloda Defterde geçen meslek grupları verilmiştir.

‘Allafan	‘Attaran	Aşçıyan
Bağçeciyan	Bakkalan	Bardakçıyan
Berberan	Bezzazan	Boyacıyan
Cennanan (Bahçıvanlar)	Cüllahan	Çelikan
Debbağan (Derici)	Demirciyan	Derziyan
Eskiciyan	Habbazan	Haffafan
Hallacan	Helvacıyan	Kahveciyan
Kasaban	Kavukciyan	Kazğancıyan (Kazancılar)
Keçeciyan	Kılıççıyan	Kuyumcuyan
Kürekeciyan	Mumcuyan	Müretteban
Na’lçacıyan	Sabuncuyan	Sa’lebendan
Serracan	Tellalan	Tütüncüyan
Yılancıyan		

⁴⁷ Bknz. DŞS 626, 18/1, s. 51.

3.3. Defterde Geçen İsimler

Defterde geçen isimler sayesinde Diyarbakır vilayetinin toplumsal yapısı hakkında bilgi sahibi oluruz. Aşağıdaki tabloda Defterde geçen Müslüman ve Müslüman olmayanların isimleri verilmiştir.

Abdullah Beğ	Agop veled-i Bedros	Bedros
Bekir Ağa	Bekir Ağa	Berber Ömercili Ebu Musa
Derviş Mehmed Ağa	Dizdar İsmail Ağa	Dürrizade Mehmed Arif Efendi
Elhac Hamdullah Ağa	Emine bintu Hacı Halil	Esseyid Ahmed Efendi
Esseyid Elhac Abdurrahman	Esseyid Hayrullah Efendi	Esseyid Mehmed Emin
Esseyid Mehmed Sa'id	Esseyid Mustafa	Fatime bintu Osman
Hacı Abdalbaki	Hacı İbrahim Efendi	Hafız Abdurrahman Efendi ibni Mehmed Efendi
Hamamcı Mehmed Ağa	Hanife bintu Hüseyin	Hatice bintu Hacı İsmail Ağa
İbrahim bin Hacı Hasan	İslamzade Molla Hüseyin	İsmail Ağa ibni Feyzullah Ağa
Kazanlı Mustafa Efendi	Kemankeş Mustafa Ağa	Kudret bintu Abdullah
Leblebici Abdi Paşa ibni Hüseyin	Mahsuldar Hacı Ali Ağa	Muhzır İbrahim Ağa
Muhzır Osman Ağa	Muhzıran İbrahim Ağa	Mehmed Emin Ağa ibni Ali Ağa
Mehmed Salih Ağa	Molla İsmail bin Mehmed Efendi	Mukayyed Salih Efendi
Mustafa Çavuş	Mustafa Efendi	Mustafa Necib bin Mehmed Arif
Osman Ağa ibni Hasan	Osman Çavuş	Resime
Sadullah Efendi	Safiye Hatun	Sahancı Osman Ağa ibni Musa

Saliha bintu Hüseyin Efendi	Seyid Hüseyin	Süleyman Ağa
Sündüs bintu Hacı Ömer	Şeyhzade İbrahim	Tatarzade İbrahim Ağa
Tayyartzade Ahmed Beğ	Zeynep bintu Abdullah	Zeynep Hatun
Züleyha Hatun	Sosın	Bogos
Prapiyon	Bünyum(?)	Natıl/Natel

3.4. Defterde Geçen Cami, Kilise, Han ve Vakıflar

Defterde geçen cami, kilise, han ve vakıflar sayesinde Diyarbakır vilayetinde toplumun dini ve sosyal yapısı hakkında bilgiler öğreniriz. Aşağıda, Defterde geçen dini ve sosyal kurumların isimleri verilmektedir.

Fatih Mehmed Paşa Evkafı	Nasuh Paşa
Hasan Paşa Hanı	Serbo Emin Dergahı
Hızır İlyas Kilisesi evkafı	Şeref Çavuş Camii
Hoca Ahmet Camii	Servinaz Hatun Camii
Hüsrev Paşa Camii	

3.5. Defterde Geçen Mahalle İsimleri

Defterde geçen mahalle isimlerinin birçoğu günümüzde bile hala kullanıldığını görmekteyiz. Aşağıda Defterde geçen mahalle isimleri verilmektedir.

Dabanoğlu Mahallesi	Derviş Hüseyin Mahallesi
Fatih Mehmed Paşa Mahallesi	Hacı Hızır Mahallesi
Hoca Ahmet Mahallesi	Hüsamettin Mahallesi
Hüsrev Paşa Mahallesi	İbrahim Bey Mahallesi
Kadı Camii Mahallesi	Kaşık Budak Mahallesi
Murtaza Paşa Mahallesi	Serkadı Paşa Mahallesi
Sulukiye mahallesi	

3.6. Defterde Geçen Kaza ve Nahiye İsimleri

Defterde geçen yer isimleri ile Diyarbakır vilayetinin idari taksimatı hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Aşağıdaki tabloda Defterde geçen yer isimleri verilmiştir.

Arapgir Kazası	Atak Kazası	Bakos Kazası	Birazi Nahiyesi	Birecik Kazası
Bitlis Kazası	Çapakçur Kazası	Çarsancak Kazası	Başat Kazası	Çermik Kazası
Çıkska Kazası	Çüngüş Kazası	Dellukan Nahiyesi	Dilucu Nahiyesi	Doğancık Nahiyesi
Döğeroğlu	Eğil Kazası	Ergani Kazası	Goras Nahiyesi	Baskil Nahiyesi
Göksu Nahiyesi	Hani Kazası	Harput Kazası	Hasankeyf Kazası	Hazro Kazası
Maden Kazası	Mardin Kazası	Meyyafarikin Kazası	Mihrani Kazası	Öksüz Çayı
Palu Kazası	Rasulayn Nahiyesi	Ruha	Salat Nahiyesi	Savur Kazası
Siverek Kazası	Sumani Nahiyesi	Tavşan Tepesi	Telbisme Nahiyesi	Tercil Kazası
Turaçlu Nahiyesi	Ulya Nahiyesi	Viranşehir	Kızılkilise Nahiyesi	Akkeçili Nahiyesi

3.7. Defterde Geçen Karye İsimleri

Akhüseyin Karyesi	Akmeşhed Karyesi	Akpınar Karyesi	Aktepe Karyesi
Alaçimen Karyesi	Bademli Karyesi	Balıkviran Karyesi	Balluca Karyesi
Bekirhan Karyesi	Beşirbeğ Karyesi	Çakallu Karyesi	Çelebi Karyesi
Çolak Pehlivan Karyesi	Çölviran Karyesi	Danekıran Karyesi	Davşan Deresi Karyesi
Davudi Karyesi	Develi Karyesi	Gençoğlu Karyesi	Hanbazar Karyesi
Hatuni Karyesi	Hevidi Karyesi	İmam Akil Karyesi	İshaklı Karyesi
Kadıkendi Karyesi	Karahoca Karyesi	Kırkpınar Karyesi	Koruk Karyesi
Köprülü Karyesi	Mağara-i Ömeran Karyesi	Molla Derviş Karyesi	Müderriş Karyesi

Nergisli Karyesi	Pirhüseyin Karyesi	Pirömer Karyesi	Satıkendi Karyesi
Süleyman Çavuş Karyesi	Şaşo Karyesi	Şükürlü Karyesi	Tavuklu Karyesi
Tizharab Karyesi	Toyömer Karyesi	Ulya Karyesi	Ömeranlı Karyesi
Ziyaret Karyesi			

Şeriye Sicilleri sayesinde Osmanlı idari sistemi, hukuk sistemi, Diyarbakır vilayetindeki insanların ekonomik durumları, yaşayış biçimleri, esnaf grupları vb. hakkında bilgi sahibi oluruz. İnsanlar arasındaki her türlü sorunlar mahkemelerde şahitler huzurunda görülen davalarla çözülmüştür. Kayıt altına alınan bu defterler Osmanlı hukuk sisteminin bize açıklamasının yanında günümüz Türkiye hukuk sisteminin alt yapısı hakkında bizi aydınlatır.

KAYNAKÇA

- AKGÜNDÜZ, Ahmet, *Şer'iyye Sicilleri*, C. I, TTK, İstanbul, 1998.
- AKGÜNDÜZ Ahmet, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri I*, TTK, Ankara, 1990.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet – OĞUZ, Mustafa, ‘‘Hüccet’’, *DİA*, C. 18, İstanbul, 1998.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet - ÖZTÜRK, Said, *Bilinmeyen Osmanlı*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, ‘‘İlam’’, *DİA*, C. 22, İstanbul, 2000.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri I*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, İstanbul, 1990.
- ATAR, Fahrettin, ‘‘Şurut ve Sicillat’’, *DİA*, C. 39, İstanbul, 2010.
- AYDIN, M. Akif, *Osmanlı'da Hukuk, Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi I*, TTK, İstanbul, 1994.
- BİLGİN, Ali, *11 Numaralı Şer'iyye Sicili H.1299 – 1301 (M.1882 – 1884)*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 2003.
- BOA, *998 Numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Diyar-i Bekir ve 'Arab ve Zül-Kadiriyye Defteri (937/1530) I*, Ankara, 1998.
- BÜLBÜL, Zekeriya, *Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2013.
- DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, 1988.
- EMECAN, Feridun M., *Osmanlılar'da Devlet, Toplum ve Mahkeme*, 18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'te Sosyal Yaşam, Tarih Vakfı Yurt Yayıncılık, 1998.
- ERBAY, Celal, ‘‘Nafaka’’, *DİA*, C. 32, İstanbul, 2006.
- GÖYÜNÇ Nejat, ‘‘Diyarbakir Beylerbeyliği'nin İlk İdari Taksimatı’’, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, Sa. 23, İstanbul, Mart 1969.
- İNALCIK, Halil - GÖYÜNÇ, Nejat, *Osmanlı Araştırmaları XVI*, Enderun Kitabevi, İstanbul. (İnternet Erişimi : <https://dergipark.org.tr/download/article-file/112550> - Erişim Tarihi : 23.06.2019 Saat : 10:00)

İNALCIK, Halil, *Eyüp Sultan Tarihi Ön Araştırma Projesi*, 18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'te Sosyal Yaşam, Editör Tülay Artan, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 1998.

İPŞİRLİ Mehmet, ‘‘Mahdar / Mahzar’’, *DİA*, C. 27, İstanbul, 2003.

İŞBİLİR, Ömer, ‘‘Mekkare’’, *DİA*, C. 28, İstanbul, 2003.

KANAR, Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, (İnternet Erişimi : http://dosyalar.semazen.net/e_kitap/osmanli_turkcesi_sozlugu.pdf - Erişim Tarihi : 20.06.2019 Saat : 18:30)

KURTARAN, Uğur, Osmanlı İmparatorluğu’da Millet Sistemi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sa. 8, Kütahya, Sonbahar, 2011.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., ‘‘Berat’’, *DİA*, C. 5, İstanbul, 1992.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., ‘‘Buyruldu’’, *DİA*, C. 6, İstanbul, 1992.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S., ‘‘Temessük’’, *DİA*, C. 40, İstanbul, 2011.

ORTAYLI, İlber, ‘‘Osmanlılar’da Millet Sitemi’’ *DİA*, C. 30, İstanbul, 2005.

PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü II*, MEB Yayınları, İstanbul, 1983.

PARLATIR, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara 2006.

SERTOĞLU Midhad, *Osmanlı Tarih Lügati*, ‘‘Tereke’’, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1986.

SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri, Ankara, 2017.

SÜSLÜ, Özden - URFALIOĞLU, Nur, *Bir Osmanlı El Yazmasına Göre XVI. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu’nda Meslekler*, 38. ICANAS, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Bildiriler, C. 6, Ankara, 2012.

ŞENER, H. İbrahim, ‘‘Ferman’’, *DİA*, C. 12, İstanbul, 1995.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*, TTK, Ankara, 1988.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, VIII, TTK, Ankara, 1984.

YILMAZÇELİK, İbrahim, *Diyarbakir Eyaletinin Yeniden Teşkilatlanması (1840-1864)*, Osmanlı Ansiklopedisi, Teşkilat, C. 6, Ankara, 1999.

YILMAZÇELİK, İbrahim, “*Osmanlı Hakimiyeti Süresince Diyarbakır Eyalet Valileri (1516-1838)*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 10, Sa. 1, Elazığ, 2000.

YILMAZÇELİK, İbrahim, *Diyarbakır Eyaletinin Yeniden Teşkilatlanması (1840-1864)*, Osmanlı Ansiklopedisi, C. 6, Teşkilat, Ankara, 1999.

YILMAZÇELİK, İbrahim, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Diyarbakır 1790-1840* (Fiziki, İdari ve Sosyo-Ekonomik Yapı), Ankara, 1995.

EKLER

EK- 1

SÖZLÜK

ABİR	عبر	Geçen mürur eden.
ACZ	عجز	Acizlik, çaresizlik.
ADEM	عدم	Yokluk, bulunmama.
ADEM-İ EMELİYET	عدم املیت	Umutsuzluk, isteksizlik.
ADL	عدل	Adalet.
AFU	عفو	Bağışlama, af
AĞNAM	اغنام	Koyunlar.
AĞRAZ	اغراض	Maksatlar.
AHER	آخر	Başka, diğer.
AHERE	آخره	Sonra.
AHFA	اخفا	En gizli, en saklı.
AHZ	اخذ	Alma.
AHZ U KABZ	اخذ و قبض	Alıp sahip çıkma.
AKAR	عقار	Kazanç sağlayan mülk.
AKLAM	اقلام	Kalemler, Devlet daireleri.
AKVAL	اقوال	Sözler.
A'LA	اعلى	En yüksek, en yüce.
ALAFAN	علافان	Hayvan yemi satan, yem satıcısı.
ALİ	عالی	Yüce, yüksek.
ALİL	علیل	Hasta, sakat, kör.
ALİŞAN	عالیشان	Şanı yüce.
AMİD	امد	Diyarbakır.
AMM	عم	Amca.
AMMİZADE	عمی زاده	Amca çocuğu.
ARİ	عاری	Uzak, uzakta, soyutlanmış, çıplak.
ARUS	عروس	Gelin, yeni evlenmiş kadın yahut evlenmek üzere süslenmiş kız.
ASAF	أصف	Vezir.
ASAKİR	عساکر	Askerler.
ASHAB	اصحاب	Dost, arkadaş, sahipler.
AŞERE	عشره	On, sayılardan on.
AŞİKAR	أشکار	Açık, belli, aşikar.
ATİ	اتی	Gelecek.
ATİK	عتیق	Eski.
ATİYÜZZİKR	أتی الذک	Aşağıda zikredilecek olan.
AVDET	عودت	Geri dönüş.
A'YAN	اعیان	İleri gelenler, eşraf.
AYVAN	ایوان	Köşk, salon, divan, teras, balkon, sundurma.
A'ZA	اعضا	Üye, aza.
BA'DE	بعد	Sonra.
BA'DEHU	بعده	Daha sonra, ondan sonra.

BA'DE'T-TAHİYYET'ÜL VAFİYE	بعدالتحیت الوافیہ	Yeterli selamdan sonra, yeterli duadan sonra.
BADİ	بادی	Sebep olan, yol açan.
BAĞTETEN	بعثتہ	Ansızın, birden bire.
BA'İS	باعث	Yol açan, sebep olan.
BA-MÜRASELE	بامراسلہ	Mektuplaşma ile, yazışma ile, Kadıların naib temini için yazdıkları mektup ile.
BAT	بات	Eski yazarların bit pazarına yakıştırdıkları ad.
BERAT	برات	Rütbe, nişan veya bir imtiyaz verildiğini belgeleyen tuğralı ferman.
BEREVAT	بروات	Beratlar.
BERMUCİB-İ	برموجب	Uyarınca, gereğince.
BERU	برو	Beri.
BERVECH-İ	بروجہ	Gibi.
BEŞARET	بشارت	Müjde, iyi haber alma.
BEY'	بیع	Satış.
BEYN	بین	Ara, orta.
BİGAYET	بغایت	Gayesiz, hedefsiz, amaçsız.
BİLA-NOKSAN	بلا نقصان	Eksiksiz.
BİN	بین	Oğul.
BİNAEN	بناء	Dayanarak, göre.
BİNNİYABET	بالنیابت	Vekillikle ile, naiblikle.
BİRLE	برلہ	Beraber.
BUNDAN AKDEM	بونددن اقدام	Bundan önce.
CANİB	جانب	Taraf, yön.
CEM'AN	جمعا	Toplam.
CENAB	جناب	Hazret.
CERİME	جریمہ	Para cezası, ceza ödeme.
CEVR	جور	Haksızlık, zulüm.
CİBAYET	جبایت	Devletin bütün gelirlerini tahsil etme, vergi toplama.
CİHANDAR	جہاندار	Padişah, büyük hükümdar.
CİHET	جہت	Yön, taraf, nokta.
CÜLÜS	جلوس	Oturma, tahta geçme.
DA'İ	داعی	Davet eden.
DAKİK	دقیق	Un.
DEF'	دفع	Uzaklaştırma.
DEKAKİN	دکاکین	Dükkanlar
DER	در	Kapı, mağara, defa, tür, cins.
DERC	درج	İçine alma, biriktirme.
DERMEYAN	درمیان	Ortada, ele almak.
DERUN	درون	İç, içeri, dahil.
DUYUN	دیون	Borçlar.
DÜRUG	دروغ	Yalan, gerçek olmayan söz.

EDNA	ادنى	Daha aşağı, alçak.
EĞERÇİ	اكرجى	Eğerki.
EİMME-i HANEFİYE	ائمہ حنيفه	Hanifi imamı. Hanifi mezhebine önderi.
EKSERİ	اکثرى	Çoğu, çoğu kez, çoğunlukla.
ELF	الف	Bin.
ELHAC	الحاج	Hacı.
ELVİYE	الويه	Sancaklar, vilayetler.
ELYEVM	اليوم	Bugün.
EMARE	اماره	İşaret, belirti.
EMT	امت	Yücelik, ululuk, farklılık.
EMVAL	اموال	Mallar.
ENBA	انبيا	Haberler, mesajlar.
ENVA'	انواع	Çeşit.
ERBA'A	اربعه	Dört.
ESAH	اصح	Daha doğru, daha sahih.
ESBAK	اسبق	Daha önceki, eski, önceki.
ESNA	اثنا	Sıra, an.
ETVAR	اطوار	Tavırlar,
EVAMİR	اوامر	Emirler, buyruk.
EVSAT	اوسط	Orta, ortadaki, ortası.
EVTAN	اوطان	Vatanlar.
EYVAN	ايوان	Çardak.
EYYAM	ايام	Günler.
FAİK	فائق	Üstün.
FEKK	فك	Ortadan kaldırma, feshetme.
FER'İ	فرعي	İkinci derecede olan.
FEVT	فوت	Ölüm, ölü.
FİMABA'D	في ما بعد	Bundan böyle.
Fİ-NEFS'İL EMR	في نفس الامر	Gerçekte, doğru olarak, için özünde.
FURUHT	فروخت	Satış.
GADR	غدر	Haksızlık, zulüm.
GARET	غارت	Düşman toprağına yağma için yapılan saldırı, yağma.
GAYR	غير	Başka, diğer, olmayan, değil.
GEDİK	كديك	Çentik, yıkık yer.
GİRİFT	گرفت	Yakalama, tutma, ele geçirme.
GURRE	غره	Ayın ilk günü.
GÜŞAD	گشاد	Açma, açılma, açılış.
HAB RAHAT	خاب راحت	Rahat uyku.
HADER	خدر	Uyuşma, uyuşukluk.
HAFİK	خافق	Ufuk, doğu batı, vuran, çarpan.
HAK-PA-İ	خاق پاء	Ayağın tozu, saygı göstermek için huzura çıkmak.
HAMİS	خامس	Beşinci
HAR	خر	Eşek

HATİR	خطير	Saygın, onurlu, ulu, yüce.
HAVALE	حواله	Gönderme, havale etme.
HAVASS	خواص	Seçkin kişiler, nitelikler.
HAVL	حول	Çevre, güç, kuvvet, takat.
HAYSİYET	حيثيت	Şeref, onur.
HILAF	خلاف	Karşı, zıt, aksi
HINAT	حنط	Buğday.
HIRZ	حرز	Sığınmak.
HİCR	هجر	Hicret etmek, ayrılmak, göç etmek.
HUSUL	حصول	Ortaya çıkma, gerçekleşme, var olma.
HÜLASETEN	خلاصة	Özetle, kısaca.
HÜSN-Ü SÜLÜK	حسن سلوك	Güzel, iyi bir yola girme.
IRS	ارث	Miras, kalıtım, soyaçekim.
ISDAR	اصدار	Çıkartma, sadrazamdan gönderilen.
İBKA	ابقا	Devamlılık kazandırma.
İBTİDAR	ابتدار	Başlam, girişme.
İCARE	اجاره	Kira geliri.
İCTİNAB	اجتناب	Kaçınma, uzak durma, çekinme.
İCTİRA	اجرا	Cesaretlenme, niyetlenme.
İDARAT	ادارات	Gelirleri ve ödenekleri belirten belge.
İFATE	افاته	Elden kaçırma, kaybetme, fevt etme.
İFHAM	افهام	Anlatma, bildirme.
İFK	افك	Karalama, iftira atma, birine bir suçu yüklemek.
İĞMAZ	اغماض	Görmezden gelme, göz yumma.
İHKAK	احقاق	Hakkını vermek.
İHTİTAM	اختتام	Sona erme, bitme.
İHTİYAR	اختيار	Seçme, seçilme, yaşlı.
İHZAR	احضار	Huzura getirme, çağırma, hazırlama.
İKAB	عقاب	Ceza.
İKDAM	اقدام	Girişim.
İ'LAM	اعلام	Duyurma, bildirme, Bir davanın mahkemece nasıl bir hüküm ve karara bağlandığını gösteren resmi yazı veya belge.
İMTİSAL	امثال	Verilen işi yapma, boyun eğme.
İNHA	انها	Son bulma, son.
İNHİRAF	انحراف	Sapma.
İNKİYAD	انقياد	Boyun eğme, bağlanma.
İRKAB	اركاب	Binmek, bindirmek.
İSAL	ايصال	Kavuşturma, ulaştırma.
İSTİ'AB	استيعاب	Kapasite, alım gücü, sığdırma.
İSTİCLAB	استجلاب	Çekme, kendine çekme, cezbetme.
İSTİD'A	استيدعا	İsteme, dileme, dilekçe, arzuhal, resmi makamlara başvurma.
İSTİ'DAD	استعداد	Yetenek.

İSTİDANE	استدانہ	Borçlanma, borç edinme.
İSTİFTA	استفتاء	Fetva isteme, fetva için yetkili makama başvurma.
İSTİ'LAM	استعلام	Bilgi isteme.
İSTİNTAK	استنطاق	Sorgulama, soruşturma.
İSTİŞHAD	استشهاد	Kanıt gösterme, örnek verme.
İZHAR	اظہار	Gösterme.
KABZ	قبض	Tutma, ele geçirme, kavrama.
KAD	قد	Boy, endam.
KAİM	قائم	Ayakta, dik, yerine geçen.
KAM-YAB	کامیاب	Arzusuna kavuşmuş, mutlu, talihli, bahtiyar.
KANGİ	قنقی	Hangi.
KARARGİR	قرار گیر	Karar verilmiş.
KARİN	قرین	Yakın, eş dost.
KARYE	قریہ	Köy.
KASABAN	قصابان	Kasap.
KAT'AN	قطعا	Kesinlikle.
KEMAKAN	کماکان	Eskiden olduğu gibi.
KEMAL	کمال	Tamamlanmış, olgun, mükemmel.
KEMANKEŞ	کمانکش	Okçu, yay çeken.
KERRAREN	کرارا	Tekrar edilmiş, tekrarlanmış, tekrar edilen.
KESAN	کسان	Kimseler.
KETB	کتب	Yazma, yazılma.
KETM	کتم	Gizleme, saklama.
KIT'A	قطعه	Parça.
KİLUKAL	قیل و قال	Söz, dedikodu.
KİSE	کیسه	Torba, kese, para kesesi.
KUTUB-U MU'TEBERE	کتب معتبره	Güvenilir kitaplar, kaynaklar.
LEDE	لدى	Yapıldığı zaman, sırasında.
LEDEL İFHAM	لدى افهام	Anlatma sırasında.
LEDE'L İSTİFTA	لدى الاستفتاء	Fetva verildiği zaman.
LEYL	لیل	Gece.
LEYLEN	لیلا	Geceleyin, gece.
MA'ADA	ماعداء	Dışında, -den başka, başka, öte, yanı sıra.
MAĞRUR	مغرور	Gururlu, kendini beğenmiş.
MAĞSUBE	مغضوب	Gaspedilmiş.
MAĞZUB / MAĞDUB	مغضوب	Azarlana, kendisine kızılmış olan.
MAHDUD	محدود	Sınırlı, kasıtlı.
MAHLUL	محلول	Erimiş, çözülmüş, hallolmuş.
MAHRUSA	محروسه	Şehir.
MAHRUSE-İ KOSTANTİNİYYE	محروسه قسطنطنینیہ	İstanbul.
MAHSUBEN	محسوبا	Hesap edilerek, hesaba katarak.
MAHTUM	مختوم	Mühürlü.

MAKABLİ	ماقبلي	Önceki.
MAKDUR	مقدور	Elden gelen, güç.
MAKTU'	مقطوع	Kesilmiş, kesik, belirlenmiş, pazarlık kabul etmeyen, muayyen, sabit.
MA'LUM	معلوم	Bilinen.
MANSIB	منصب	Devlet memuriyetindeki makam.
MASAFAT	مصافات	Saf, taburun toplandığı yer, harp, savaşlar.
MASARIF	مصارف	Harcamalar.
MATBAH	مطبخ	Mutfak.
MATLUB	مطلوب	İstek, talep.
MATLUBUM	مطلوبم	İsteğim, talebim.
MAZMUN	مضمون	Kavram, ince söz.
MAZRUB	مضروب	Basılmış, damga vurulmuş, çarpılan, dövülmüş, vurulmuş.
MEAB	مأب	Sığınma yeri
MEBNİ	مبنى	Dayana, bina edilmiş.
MECDUDEN	مجدودا	Ulu olan, ululuk.
MEDİNE	مدينة	Şehir.
MEFAHİR	مفاخر	Övünülecek şeyler.
MEFRUZ	مفروز	Ayrılmış. Farz kılınmış.
MEHPARE	مهپاره	Güzel yüzlü, ay parçası.
ME'HUZ	مأخوذ	Ele geçirilmiş, yakalanmış, alınmış.
MEKARIM	مكارم	Cömertlikler.
MEKS	مكث	Duraklama, duralama.
MEMHUR	ممهور	Mühürlü.
ME'MUL	مأمول	Umulan, beklenen.
MEN'	منع	Yasaklama, engel olma, alıkoyma.
MENKUHA	منكوحه	Nikahlı hanım, eş.
MERKUM	مرقوم	Adı geçen, anılan.
MERRAREN	مرارا	Defalarca, sık sık tekrar edilen, yinelenen.
MERRE	مره	Sık sık tekrar etme, yineleme.
MESAHA	مساحه	Ölçüm.
MESNED	مسند	Dayanak, makam.
MESTUR	مسطور	Yazılı, kayıtlı.
MEŞAİM / MEŞÜM	مشئم	Uğursuzlar.
MEŞRUH	مشروح	Açıklanmış, şerhedilmiş.
MEVKİFEN	موقفا	Durak, istasyon
MEVSUK	موثوق	Güvenilir, belgeye dayanan.
MEVSUK'UL KELAM	موثوق الكلام	Güvenilir söz.
MEZALİM	مظالم	Zülümler, eziyetler, hskdızlıklar, adalet dağıtılan yer.
MEZBUR	مزبور	Adı geçen, bahsi olan, anılan, belirtilen.
MEZKUR	مذكور	Adı geçen, bahsi olan, belirtilen.
MİETEYN	مائتتن	İki yüz.
MİNEL-MERAM	من المرام	Amaçtan, anlatılmak istenen şeyden.

MİNVAL	منوال	Tarz, yol, dokumacılıkta tezgah aaletlerinin üzerine bez sarılan ağaç.
MİSİLLÜ	مثلو	Örnek, gibi.
MUAHEZE	مؤاخذة	Çıkışına, azarlama, paylama.
MU'ARAZA	معارضه	Karşı çıkmak, reddetmek, mücadele etmek, karşı karşıya gelmek.
MU'AVENET	معاونت	Yardım, yardım etme
MU'AYYEN	معین	Belirli.
MUCİB	موجب	Gereken, sebep.
MUCİBİNCE	موجبینجه	Gereğince.
MUFİD	مفيد	Yararlı.
MUGAYYİR	مغایر	Aykırı, zıt.
MUHARRER	محرر	Yazılı.
MUHİK	محق	Haklı.
MUHZİR	محضر	Huzur, kat.
MUKADDEMA	مقدما	Önceden.
MUKADDERET	مقدرت	Yazgı, kader.
MUKANNİN	مقنن	Yasa koyucu.
MUKATA'A	مقاطعه	Ekili tarlanın belli bir ücret karşılığında bir başkasına verilmesi, ekili arsa veya tarla için verilen vergi.
MUNTASIF	منتصف	Yarılanmış, yarıya gelmiş, orta.
MURAD	مراد	Arzu, istek.
MURAFİK	مرافق	Yoldaşlık eden, birlikte bulunan, refakat eden.
MURAHHAS	مرخص	Devlet görevlisi, elçi, İzinli, ruhsatlı, her türlü yetkiye sahip delege.
MUSADDİK	مصدق	Onaylayan, tasdik eden, doğrulayan.
MUTALEBE	مطالبه	İstek, talep, istenilen, talep edilen.
MUTASARRIF	متصرف	Sancak beyi.
MU'TEBERE	معتبره	Güvenilir, itibarlı.
MU'TEMED	معتمد	Güvenilir.
MUVAFFAKEN	موفقا	Başarılı, İşi rast gitmiş kimse.
MUZİRRAR	مضرات	Zararlı.
MÜBA'ADET	مباعدت	Bir yerden veya birbirinden uzaklaşma.
MÜBADELE	مبادله	Değiştokuş, karşılıklı değiştirme.
MÜBADERET	مبادرت	Bir işe başlama.
MÜBTENİ	مبتنی	Dayanan.
MÜCANEBET	مجانبت	Korunma, sakınma, uzak durma.
MÜCELLA	مجلا	Tecelli etmiş, parlak, yaldızlı, cilalı.
MÜCERREB MÜCERRİB	/ مجرب	Deneyen, deneyimli.
MÜCERRED	مجرد	Yalın, yalnız.
MÜDDE'İ	مدعی	Davacı, itirafçı.
MÜLAHAZA	ملاحظه	Ayrıntılı düşünme, iyi irdeleme, düşünce, fikir.

MÜMAİLEYH	مومى اليه	Anılan, adı geçen.
MÜMZA	مضى	İmzalı, imzalanmış.
MÜNADİ	منادى	Tellal, çığırkan
MÜNDERİC	مندرج	İçindeki, ihtivası.
MÜRA'AT	مراعات	Gözetme.
MÜRASELE	مراسله	Mektuplaşma, mektup gönderme.
MÜREDDEF	مردف	Peş peşe dizilen.
MÜRETTEB	مرتب	Düzenlenmiş, tertip edilmiş, dizilmiş.
MÜRUR	مرور	Bir yerden başka bir yere geçme, geçip gitme, geçme, gitme, gidiş.
MÜRURGAH	مرور گاه	Geçip gitme zamanı, geçip gitme yeri.
MÜSELLAH	مسلح	Silahlanmış, silah kuşanan.
MÜSENNA	مثني	İki şahıs veya nesneyi anlatan söz.
MÜSTAHEDEM	مستخدم	Çalışan, hizmet eden.
MÜŞAHEDE	مشاهده	Gözlem.
MÜŞARÜNİLEYH	مشار اليه	Anılan, adı geçen.
MÜŞTED	مشند	Şiddetli.
MÜŞTEMİL	مشمتمل	İçine alan, kapsayan.
MÜTE'ADDİD	متعدد	Birçok.
MÜTEBA'İD	متباعد	Ayrılan, öteye giden, uzaklaşan, uzak.
MÜTESELLİM	متسليم	Vergi memuru, kaymakam.
MÜTEVEFFA	متوفا	Ölmüş, ölü.
MÜTEVELLİ	متولى	Bir vakfın üst yöneticisi.
MÜVERRİH	مورخ	Tarihçi, tarih yazarı.
NAKL	نقل	Nakil, taşıma, anlatma.
NAKL-I SARİH	نقل صريح	Açık anlatma.
NAKZ	نقض	Yok sayma, bozma, çözme.
NASAR	نصارا	Hıristiyanlar.
NAŞİ	ناشى	İleri gelen, kaynaklanan, dolaylı.
NATIK	ناطق	Konuşan.
NEFER	نفر	Asker, kişi.
NEFSANİYYET	نفسانيت	Benlik, bencillik, kin bağlama, buğuz etme.
NEHAR	نهار	Gündüz.
NEHB	نهب	Ganimet, yağma.
NEKL	نكل	Zulüm ve eziyet eden şey, yular, dizgin.
NISF	نصف	Yarı, yarım, yarısı.
NİHAN	نهان	Gizli, gizlice.
NİSAB	نصاب	Aranan sınır, sermaye.
NİYABET	نيابت	Vekillik, naiblik.
NİYAM	نيام	Kın.
NÜMAYAN	نمايان	Görünen.
PENAH	پناه	Sığınma.
PESENDİDE	پسنديده	Beğenilmiş, seçilmiş, takdir edilmiş.
RABB'UL BERİYYE	رب البريه	Ahalinin efendisi, sahibi.
RABT	ربط	Bağlama.

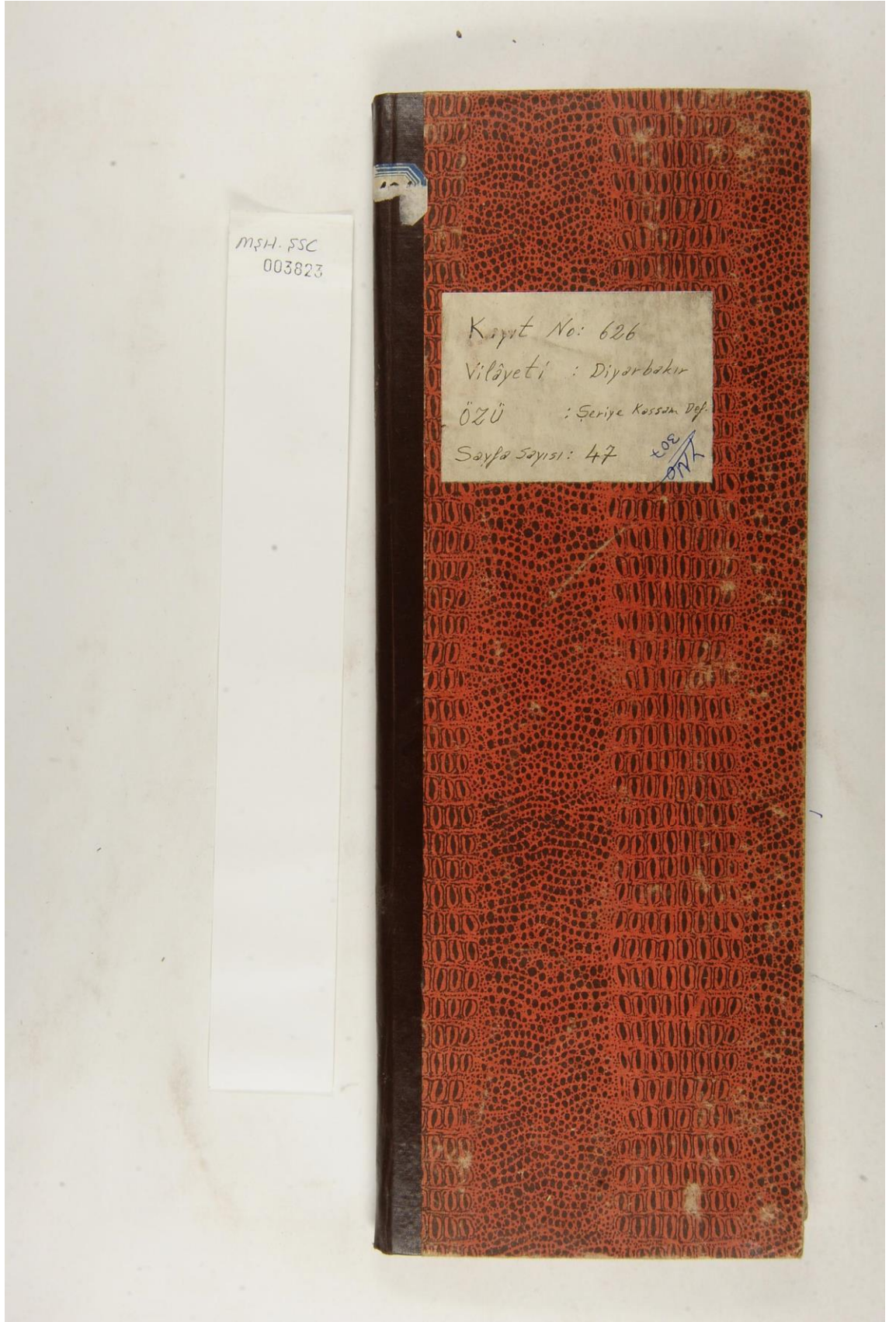
RAH	راه	Yol.
RAHL	رحل	Semer.
RA'İYYET	رعيت	Halk, teba.
RAM	رام	İtaat Eden, boyun eğen.
REFİ'	رفيع	Yüksek, yüce.
RE'S	رأس	Baş.
RİKAB	ركاب	Huzur, kat.
RUB'	ربع	Dörtte bir, çeyrek.
RUCU'	رجوع	Geri dönme.
RUZ	روز	Gün, gündüz.
RÜS	روس	Başlar, reisler, sadrazamın verebileceği küçük rütbelere için resmi yazı.
SABIK	سابق	Eski, bir önceki.
SADAT	سادات	Seyidler.
SAF	صف	Sıra.
SAHİH	صحيح	Doğru, gerçek.
SA'İ	ساعي	Çalışan, gayret eden.
SALB	صلب	Asma, asarak öldürme.
SARİH	صريح	Açık, Kuşku götürmeyen.
SARİK	سارق	Hırsızlık.
SAVB	صوب	Yön.
SAYE	سايه	Gölge, koruma, gözetme, himaye.
SEHM	سهم	Pay.
SEKENE	سكنه	Oturanlar, sakinler.
SEM'	سمع	İşitme, kulak verme.
SEMEN	ثمن	Değer, kıymet.
SERİR	سرير	Taht.
SERMED	سرمد	Ebedi, sürekli.
SEZAVAR	سزاوار	Layık, yaraşır.
SİĞİRAT	صيرات	Sığırlar.
SİĞA	صغه	Biçim, şekil suret.
SİMSAR	سمسار	Komisyoner.
SİTTE	ست	Altı.
SİYANET	صياننت	Koruma.
SU'	سوء	Kötülük.
SUDUR	صدر	Çıkış, göğüsler.
SUFUF	صفوف	Saflar, sıralar.
SUK	سوق	Çarşı.
SUN'	صنع	Güç, yapma, yaratma.
SUNUF	صنوف	Sınıflar.
SURET	صورت	Biçim, tarz.
SÜBUT	ثبوت	Sabitleşmiş.
ŞAHANE	شاهانه	Şahlara yakışır, şahlarla ilgili.
ŞA'İR	شعير	Arpa.
ŞAMİL	شامل	Kapsayan, kapsam.

ŞEHR	شهر	Ay.
ŞEKK	شك	Şüphe, kuşku, zan.
ŞENE'AT	شنيعات	Kötülükler, çirkinlikler.
ŞENİ'	شنيع	Kötü, çirkin.
ŞERAİT	شرائط	Koşullar, şartlar.
ŞEREFYAFTE	شرفيافته	Şeref bulmuş,
ŞEVKETMAKRUN	شوكتمقورن	Şevketli, azametli.
ŞEVKETPENAH	شوكتپناه	Şevketli (Padişah).
ŞİTABAN	شتابان	Çabuk olan, koşan, seğirten.
ŞUHUD-U SARİK	شهود سارق	Hırsızlık şahidi, hırsızlık tanığı.
ŞURUT	شروط	Koşullar, şartlar.
TA'ADDİ	تعدي	Zulüm, haksızlık.
TA'ALLUK	تعلق	İlgili olma, ait olma.
TAHARRİ	تحري	Arama, araştırma.
TAHİYYAT	تحیات	Selamlar, dualar.
TAHMİL	تحميل	Yükleme, taşıma, sorumluluk verme.
TAKAYYUD	تقيد	Kayıt altına alma, bağlanma.
TAKRİB	تقريب	Yaklaştırma, yakınlaştırma.
TARİK	طريق	Yol, yöntem, meslek, tarikat.
TASADDİ	تصدى	Başlama, el atma, girişme.
TASHİH	تصحیح	Sahih kılma, doğrulama, düzeltme.
TASİ'	تاسع	Dokuzuncu.
TASRİH	تصریح	Açıkça belirtme.
TEB'İZ	تبعيض	Parçalama, ayırma, bölme.
TECDİD	تجدید	Yenileme.
TECVİZ	تجویز	Uygun görme, izin verme.
TE'DİB	تأديب	Eğitme, terbiye etme, cezalandırma.
TEFAHHUS	تفحص	Ayrıntılı inceleme, dikkatle inceleme, ayrıntılı gözden geçirme.
TEFEVVÜH	تفوه	Dile getirme.
TEFRİK	تفريق	Ayrı olma, ayırma, ayırt etme.
TEFVİZ	تفويض	İhale etme, birine bırakma.
TEHAŞİ	تحاشی	Çekinme.
TE'HİR	تأخير	Geciktirme, gecikme.
TEMLİK	تمليك	Mülk verme, mülk edindirme.
TENSİB	تنسيب	Uygun görme.
TENZİL	تنزيل	İndirme, indirim.
TERTİL	ترتيل	Usul ve kaidesine göre okuma.
TEVABİ'	توابع	Tabiler, boyun eğenler, itaat edenler.
TEVAFÜR	توافر	Çoğalma, birikme, artma.
TEVFİKAN	توفيقا	-e göre, uyarak, bakılarak.
TEVHİT	توحيد	Birleştirme.
TEVKİ'	توقيع	Padişahın berat ve fermanlarındaki nişanı.
TEVKİF	توقيف	Tutuklama, durdurma, kapatma.
TEVKİR	توقير	Tazim ve ihtiram etme, saygıyla ağırlama.

TEVZİ'	توزيع	Dağıtım, dağıtma.
TİS'A	تسعه	Dokuz.
UBUR	عبور	Geçiş, yer değiştirme, başka bir trafa geçme.
UDUL	عدول	Vazgeçme.
UMUR-U ŞER'İYE	امور شرعية	Din ile ilgili işler, Din kuralları.
USRET	عسرت	Güçlük, sıkıntı.
ÜMENA	امنا	Güvenilir kişiler.
ÜSTÜVAR	استوار	Sağlam, güvenilir.
VAFİYE	وافيه	Yeterli, elverişli, sözünün eri.
VAKİ'	واقع	Olan, meydana gelen, gerçekleşmiş olan.
VARİD	وارد	Gelen, ulaşan, söz konusu.
VARİS	وارث	Mirasçı.
VASIL	واصل	Ulaşan, gelen, kavuşan.
VAZ'	وضع	Koyma, bırakma, atama, durum.
VAZAI'F	وظائف	Vazifeler, görevler.
VEHB	وهب	Vergi, bağış.
VUKU'	وقوع	Meydana gelme, cereyan etme.
VURUD	ورود	Giriş geliş.
VURUS	ورث	Mirasçılar.
VUSUL	وصول	Ulaşma, gelme.
VÜCUH	وجوه	Şekiller, tarzlar, yüzler, ileri gelenler.
YAM	يام	Posta beygiri.
YED	يد	El, Güç.
YEKAN / YEKUN	يكان / يكون	Toplam.
YEV MEN FEYEV MEN	يوما فيوما	Günden güne.
YEV Mİ	يومى	Günlük, gündelik.
ZABT	ضبط	Tutma, ele geçirme, kavrama.
ZAMAİM	ضمانم	Ekler.
ZİR	زير	Alt, aşağı.

EK- 2

Belgenin Ashı

و چون کتور بر سر عقیق بران مورخه تاریخ مزبور بجمله
بدرین حال که در روز و دو روز و دو روز و دو روز و دو روز
حاکم عبدالکریم زینب صلوات الله علیه در روز و دو روز
جامع مزبور خطب اول و اول مستندت الی حدیث
نقله عیال او فایه بوی بکری و اول الفاسد و حق مزبور
محصله متو لیس اول و اندرین روز اول متصرف اول و ثانی
بیت علمه شریفی از عیال و اول الفاسد و حق مزبور
سبع و عیال و اول الفاسد و حق مزبور
اتقی قضاة که در این اول و اول الفاسد و حق مزبور
اول علم الشریف و اول الفاسد و حق مزبور
الخصم برین عیال و اول الفاسد و حق مزبور
تفصیلاً و اول الفاسد و حق مزبور
بدرین عیال و اول الفاسد و حق مزبور
دیگر بر سر عیال و اول الفاسد و حق مزبور
معلوم اول و اول الفاسد و حق مزبور
حق مزبور و اول الفاسد و حق مزبور
خان و اول الفاسد و حق مزبور
شریف و اول الفاسد و حق مزبور
و مشرف طبع و اول الفاسد و حق مزبور
مصلحتی و اول الفاسد و حق مزبور
تقدیر و اول الفاسد و حق مزبور
اندک و اول الفاسد و حق مزبور
عدم اول و اول الفاسد و حق مزبور
سد کفایت و اول الفاسد و حق مزبور
کند و اول الفاسد و حق مزبور
و در وقت و اول الفاسد و حق مزبور
و کلی و اول الفاسد و حق مزبور
ساعتی و اول الفاسد و حق مزبور
فوتنه و اول الفاسد و حق مزبور
و اول الفاسد و حق مزبور
مولانا و اول الفاسد و حق مزبور
و کلی و اول الفاسد و حق مزبور
و اول الفاسد و حق مزبور
جهان و اول الفاسد و حق مزبور
تقدیر و اول الفاسد و حق مزبور
عقوبت و اول الفاسد و حق مزبور
امر و اول الفاسد و حق مزبور
عالمی و اول الفاسد و حق مزبور
اول و اول الفاسد و حق مزبور
شیخ و اول الفاسد و حق مزبور
الغیر و اول الفاسد و حق مزبور

و چون کتور بر سر عقیق بران مورخه تاریخ مزبور بجمله
بدرین حال که در روز و دو روز و دو روز و دو روز و دو روز
حاکم عبدالکریم زینب صلوات الله علیه در روز و دو روز
جامع مزبور خطب اول و اول مستندت الی حدیث
نقله عیال او فایه بوی بکری و اول الفاسد و حق مزبور
محصله متو لیس اول و اندرین روز اول متصرف اول و ثانی
بیت علمه شریفی از عیال و اول الفاسد و حق مزبور
سبع و عیال و اول الفاسد و حق مزبور
اتقی قضاة که در این اول و اول الفاسد و حق مزبور
اول علم الشریف و اول الفاسد و حق مزبور
الخصم برین عیال و اول الفاسد و حق مزبور
تفصیلاً و اول الفاسد و حق مزبور
بدرین عیال و اول الفاسد و حق مزبور
دیگر بر سر عیال و اول الفاسد و حق مزبور
معلوم اول و اول الفاسد و حق مزبور
حق مزبور و اول الفاسد و حق مزبور
خان و اول الفاسد و حق مزبور
شریف و اول الفاسد و حق مزبور
و مشرف طبع و اول الفاسد و حق مزبور
مصلحتی و اول الفاسد و حق مزبور
تقدیر و اول الفاسد و حق مزبور
اندک و اول الفاسد و حق مزبور
عدم اول و اول الفاسد و حق مزبور
سد کفایت و اول الفاسد و حق مزبور
کند و اول الفاسد و حق مزبور
و در وقت و اول الفاسد و حق مزبور
و کلی و اول الفاسد و حق مزبور
ساعتی و اول الفاسد و حق مزبور
فوتنه و اول الفاسد و حق مزبور
و اول الفاسد و حق مزبور
مولانا و اول الفاسد و حق مزبور
و کلی و اول الفاسد و حق مزبور
و اول الفاسد و حق مزبور
جهان و اول الفاسد و حق مزبور
تقدیر و اول الفاسد و حق مزبور
عقوبت و اول الفاسد و حق مزبور
امر و اول الفاسد و حق مزبور
عالمی و اول الفاسد و حق مزبور
اول و اول الفاسد و حق مزبور
شیخ و اول الفاسد و حق مزبور
الغیر و اول الفاسد و حق مزبور

مدرسه شیخ آردان در روز نهم سنه و اربعه مرتضی بن محمدی کلندرانی
بودن اقدم مدیونان قوت اولاد بزرگوار علی ابن موسی بن ولایتی قزوینی
مکتوبه منتهی بکلی زینت بنده عبدالملک اولاد ابراهیم وارثه معین در حوضه سی
اولاد بنان جابر بن بیت الله بن ابراهیم او صاحب حال و بار بار بزرگوار
صیبه المال استی محمد اولاد محمد اولاد بزرگوار ابن درگاه شیخ نون
السید ابراهیم اخا نظر بنان بیت المال صفت ماسر و مطیعی جابر شیخ افان و زینت
مزبور و زینت و کلب بنان بیت الوکاله سی جازقه عبدالرحمن اندزی ابن محمد اندزی
محمد شیخ منظر لازم الترتیب بر سر الوکاله و بالامان تقریر کلام و تغییر
من الملام ابوب مستوفی مزبوران منقول است سنه اولاد بزرگوار شیخ نون و
ایجابیه منظر انصاف ایجابیه نون مزبوران اولاد بزرگوار مزبوران
واقع اطراف ارجوی منان و ستمه مملکتی و ملائمتی قریب عام بیست و یک
حادثه منظر بحد و منظر اولاد بزرگوار نون شیخ از بزرگوار و شیخ نون
بهره سنده اولاد بزرگوار و دیگر بزرگوار منظر مزبور بزرگوار و شیخ نون
بزرگوار و طراره سوسه سنده سنده و انقطاع الرضا بغير بدت
الکتاب محمود جادوش افان ابن محمد اوزیر بن شیخ نون نون و اولاد بزرگوار
ظهور المیر بزرگوار منظر مزبوران منظر مزبوران و شیخ نون و اولاد بزرگوار
بالوکاله و بالامان بیج و تکلیف ابوب مستوفی مزبوران و شیخ نون و اولاد بزرگوار
و ستم و قبض و قبول ابوب مستوفی اولاد بزرگوار مزبوران و شیخ نون
بزرگوار و بالامان و اولاد بزرگوار و اولاد بزرگوار و شیخ نون و اولاد بزرگوار
منظر بزرگوار مزبوران و شیخ نون و اولاد بزرگوار و اولاد بزرگوار و شیخ نون
منظر اولاد بزرگوار و شیخ نون و اولاد بزرگوار و اولاد بزرگوار و شیخ نون
مرتضی الموسی الحاکم من مشیبه المصطفی ستم و ما زینت و اولاد بزرگوار

مدرسه آردان سنه ابراهیم بن محمدی کلندرانی
عشاق افان ابن حسن نام کس نون صفا مرتضی و سنده اولاد بزرگوار و شیخ نون و اولاد بزرگوار
ملو السجیل بن محمد اخذی بجزیره شرفه مستوفی مزبوران و زینت مکتوبه مرتضی و شیخ نون
الکتاب محمدی بن محمد السجیل افان خانو حاکم سنه اولاد بزرگوار و شیخ نون و اولاد بزرگوار
ابوب مستوفی هذه اولاد بزرگوار السجیل افان و جابر بنان مستوفی
مزبوران بالمقر الوکاله ابوب مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
مندی خانی و واضع ابوب مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
عشر السوال مزبور مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
اشتراک ابوب مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
ار حوضه مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
ابوب مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
اولاد بزرگوار مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
کوله و کلاد مزبوران مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
بیه و جادو مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی
معرضه ابوب مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی مستوفی

مدرسه شیخ آردان در روز نهم سنه و اربعه مرتضی بن محمدی کلندرانی
بودن اقدم مدیونان قوت اولاد بزرگوار علی ابن موسی بن ولایتی قزوینی
مکتوبه منتهی بکلی زینت بنده عبدالملک اولاد ابراهیم وارثه معین در حوضه سی
اولاد بنان جابر بن بیت الله بن ابراهیم او صاحب حال و بار بار بزرگوار
صیبه المال استی محمد اولاد محمد اولاد بزرگوار ابن درگاه شیخ نون
السید ابراهیم اخا نظر بنان بیت المال صفت ماسر و مطیعی جابر شیخ افان و زینت
مزبور و زینت و کلب بنان بیت الوکاله سی جازقه عبدالرحمن اندزی ابن محمد اندزی
محمد شیخ منظر لازم الترتیب بر سر الوکاله و بالامان تقریر کلام و تغییر
من الملام ابوب مستوفی مزبوران منقول است سنه اولاد بزرگوار شیخ نون و
ایجابیه منظر انصاف ایجابیه نون مزبوران اولاد بزرگوار مزبوران
واقع اطراف ارجوی منان و ستمه مملکتی و ملائمتی قریب عام بیست و یک
حادثه منظر بحد و منظر اولاد بزرگوار نون شیخ از بزرگوار و شیخ نون
بهره سنده اولاد بزرگوار و دیگر بزرگوار منظر مزبور بزرگوار و شیخ نون
بزرگوار و طراره سوسه سنده سنده و انقطاع الرضا بغير بدت
الکتاب محمود جادوش افان ابن محمد اوزیر بن شیخ نون نون و اولاد بزرگوار
ظهور المیر بزرگوار منظر مزبوران منظر مزبوران و شیخ نون و اولاد بزرگوار
بالوکاله و بالامان بیج و تکلیف ابوب مستوفی مزبوران و شیخ نون و اولاد بزرگوار
و ستم و قبض و قبول ابوب مستوفی اولاد بزرگوار مزبوران و شیخ نون
بزرگوار و بالامان و اولاد بزرگوار و اولاد بزرگوار و شیخ نون و اولاد بزرگوار
منظر بزرگوار مزبوران و شیخ نون و اولاد بزرگوار و اولاد بزرگوار و شیخ نون
منظر اولاد بزرگوار و شیخ نون و اولاد بزرگوار و اولاد بزرگوار و شیخ نون
مرتضی الموسی الحاکم من مشیبه المصطفی ستم و ما زینت و اولاد بزرگوار

Blank page with faint handwritten notes and a large signature.

Handwritten signature and notes in the right margin.

ÖZGEÇMİŞ

10.07.1991 yılında Batman'ın Beşiri ilçesinde dünyaya geldi. İlköğretim ve lise eğitimini Batman'da tamamlayarak 2012 yılında Batman Üniversitesi Fen-edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde okumaya hak kazandı. 2016 yılında Tarih bölümünden mezun oldu ve 2017 yılında Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaya başladı. Hala bu bölüme devam etmektedir.

626 NUMARALI DİYARBAKIR
ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN
TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRMESİ (H. 1206-
1207 / M. 1792 – 1793)

Yazar Bilal Aktaş

Gönderim Tarihi: 10-May-2019 03:43PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1128307394

Dosya adı: B_LAL_AKTA_Y_KSEK_L_SANS_TEZ.doc (64.17M)

Kelime sayısı: 34736

Karakter sayısı: 249841

626 NUMARALI DİYARBAKIR ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRMESİ (H. 1206- 1207 / M. 1792 – 1793)

ORIJINALLIK RAPORU

% 18	% 18	% 8	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikerisim.aku.edu.tr İnternet Kaynağı	% 4
2	adudspace.adu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 3
3	acikerisim.dicle.edu.tr İnternet Kaynağı	% 2
4	acikerisim.selcuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1
5	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	pt.scribd.com İnternet Kaynağı	% 1
7	issuu.com İnternet Kaynağı	% 1
8	archive.org İnternet Kaynağı	<% 1